

**ŞİNASI ÖZDENOĞLU'NUN ŞİİRLERİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Zeynep BAYSAL

**Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. Servet TİKEN
2020
Her Hakkı Saklıdır**

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Zeynep BAYSAL
Orcid: 0000-0002-6773-3407

ŞİNASI ÖZDENOĞLU'NUN ŞİİRLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Servet TİKEN

ERZURUM-2020

TEZ BEYAN BİLDİRİMİ

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esasları'nın ilgili maddelerine göre hazırlanmış olduğum “Şinasi Özdenoğlu'nun Şiirleri Üzerine Bir İnceleme.” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Tezimin Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin lisansüstü tezlerin düzenlenmesini ve erişime açılmasını düzenleyen 5. maddesinin 1. fıkrasına göre [Ulusal Tez Merkezi, enstitü ve fakülteler tarafından Tez Otomasyon Sistemine yüklenen tezlerin bibliyografik bilgilerini kontrol eder, kataloglama kurallarına göre düzenler, konu başlıklarını belirler ve tam metin olarak internet üzerinden erişime açar.] **basılı ve elektronik kopyalarına erişim izni verdiğimi onaylarım.**

İSTİSNAİ DURUMLAR*

Patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle (2 Yıl)

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesini düzenleyen 6. maddesinin 1. fıkrasına göre teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle teze erişim, Enstitümüz Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve sayılı kararı ile 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

Yeni Teknik, Materyal ve Metotların Varlığı (6 ay)

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesini düzenleyen 6. maddesinin 2. fıkrasına göre tezde yeni teknik, materyal ve metotlar kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içerdiği için tez danışmanının önerisi ve ana bilim dalının uygun görüşü üzerine Enstitümüz Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

Ulusal Çıkar ve Güvenlik Durumu (Gizlilik Dereceli Çalışmalar)

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin gizlilik dereceli tezler bahsini düzenleyen 7. maddesinin 1. fıkrasına göre bu teze erişim, ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendirdiği için Enstitümüzün uygun görüşü üzerine Üniversitemiz Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve sayılı kararı ile Üniversitemiz Yönetim Kurulu aksi karar verinceye kadar engellenmiştir.

[Tarih- İmza]

[Öğrencinin Adı Soyadı]

Zeynep BAYSAL

* İstisnai durumlar danışmanın yazılı başvurusu ve Enstitü / Üniversite Yönetim Kurulunun onayı ile kabul edilir.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VI
ÖN SÖZ.....	VII

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU'NUN HAYATI VE ESERLERİ

1.1. HAYATI.....	1
1.2. ESERLERİ	7
1.2.1. Şiir	7
1.2.2. Deneme ve inceleme	8
1.2.3. Öykü	8
1.2.4. Anı.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU'NUN ŞİİR ANLAYIŞI

2.1. SANAT VE EDEBİYAT	9
2.1.1. Şiirin Tanımı ve Amacı	9
2.1.2. Şair Kimdir?	17
2.1.3. Şiir ve Müzik	22
2.1.4. Şiir ve Dil	23
2.1.5. Şiirde Anlam ve Anlaşılabilirlik	25
2.2. SANAT HAYATINDAKİ ÖNEMLİ İSİMLER.....	27
2.2.1. Sait Faik Abasıyanık	27
2.2.2. Nurullah Ataç	29
2.2.3. Behçet Kemal Çağlar.....	32
2.2.4. Ahmet Muhip Dıranas	33
2.2.5. Bedri Rahmi Eyuboğlu.....	36
2.2.6. Kemalettin Kamu	37
2.2.7. Halit Fahri Ozansoy	38
2.2.8. Cahit Sıtkı Tarancı	40

2.2.9. Ömer Bedrettin Uşaklı	41
------------------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞİİR KİTAPLARI, YAPI, TEMA

3.1. ŞİİR KİTAPLARI.....	43
3.1.1. Teselli	43
3.1.2. Anaforda Dönen Adam	46
3.1.3. Vatanım Benim	50
3.1.4. Özgürlük İçin Ölmek.....	52
3.1.5. Acısıyla Yanmak Türkiye'nin	55
3.1.6. Memleketi Sevmek Suçu.....	59
3.1.7. Şairler Böyle Sever.....	60
3.1.8. Yasaklar Cehennemi	62
3.1.9. Özgürlük Tek Sevgilim	63
3.1.10. Sımsıcak Dostluğunda Ölümün.....	65
3.1.11. Sevdim-Savaşım.....	68
3.1.12. Türkiye Sevdası.....	71
3.1.13. Uzak Şiirler	73
3.1.14. Her Aşk Bir Titanik.....	74
3.2. YAPI.....	74
3.2.1. Nazım Biçimi	74
3.2.1.1. Serbest Nazım Şekilleri	74
3.2.1.1.1. Eşit Düzenle Kurulanlar.....	75
3.2.1.1.2. Farklı Bentlerle Kurulanlar	79
3.2.1.2. Kısa Şiir	80
3.2.1.3. Uzun Şiir.....	81
3.2.1.4. Kırık Mısra Düzeni.....	83
3.2.2. Dil ve Anlatım.....	84
3.2.2.1. Yöresel Sözcükler.....	84
3.2.2.2. İkillemeler.....	85
3.2.2.3. Deyimler	87
3.2.2.4. Savlamalar	88

3.2.2.5. Mısra Yapısı	89
3.2.2.5.1. Tekrarlanan Mısralar.....	90
3.2.2.5.2. Tekrarlanan Öbekler	92
3.2.3. Söyleyiş	92
3.2.3.1. Kafiye	93
3.2.3.2. İç Kafiye	95
3.2.3.3. Aliterasyon	95
3.3. TEMA.....	96
3.3.1. Anne Sevgisi	96
3.3.2. İnsan Sevgisi	99
3.3.3. Vatan Sevgisi.....	102
3.3.4. Aşk	106
3.3.5. Özgürlük.....	112
3.3.6. Doğa	119
3.3.7. Yaşam ve Ölüm	123
3.3.8. Gurbet ve Özlem	130
3.3.9. Mutluluk	134
3.3.10. Savaş ve Barış	138
3.3.11. Kadın	142
3.3.12. Gözlemler-Günlük Hayat	147
3.3.13. Yalnızlık	149
3.3.14. Yabancı Ülkeler ve Kentler	154
3.3.15 Anılar- Özdenoğlu'nun Kendisi	158
SONUÇ.....	163
KAYNAKÇA	165
ÖZGEÇMİŞ.....	170

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞİNASI ÖZDENOĞLU'NUN ŞİİRLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Zeynep BAYSAL

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Servet TİKEN

2020,170 Sayfa

Jüri: Doç. Dr. Serkan TÜRKOĞLU(Başkan)

Doç. Dr. Ahmet TOPAL

Doç. Dr. Servet TİKEN(Danışman)

Şinasi Özdenoğlu 1943'te ilk şiir kitabı *Teselli*'yi yayınladı. Bu tarihten itibaren çok sayıda şiir kitabı ve deneme yayımlayan Şinasi Özdenoğlu, 2003 yılında son şiir kitabını *Her Aşk Bir Titanik* adıyla yayımlar. Şiirlerinde Behçet Kemal Çağlar, Kemalettin Kamu, Cahit Sıtkı Tarancı'nın etkileri hissedilir. Şinasi Özdenoğlu'nun ilk şiirlerinde halk şiiri etkisi görülse de sonraki şiirlerinde kendi tarzını yaratmaya başlar ve serbest tarzda yazar. Onun şiirleri özgürlük, başkaldırı, savaş, gurbet ve vatan sevgisini vurgular. O özellikle ezilen, zulüm gören, özgürlüğü kısıtlanan toplumların acılarını paylaşır ve yaşamı sorgular. Bu bakımdan dünya düzeni ile sürekli bir hesaplaşma içindedir.

Bu çalışmada Şinasi Özdenoğlu'nun sanat ve edebiyat görüşleri ele alındı. Ayrıca onun şiirleri yapı ve tema olarak incelendi.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Edebiyat, Şiir, Yapı, Tema, Şinasi Özdenoğlu.

ABSTRACT**MASTER'S THESIS****A REVIEW ON POEMS OF ŞİNASİ ÖZDENOĞLU****Zeynep BAYSAL****Advisor: Assoc. Prof. Servet TİKEN****2020, 170 pages****Jury: Assoc. Prof. Serkan TÜRKOĞLU
Assoc. Prof. Ahmet TOPAL
Assoc. Prof. Servet TİKEN**

Şinasi Özdenoğlu published first poetry book “Teselli” in 1943. Şinasi Özdenoğlu who has published many poetry books and dissertation since then, publishes his last poetry book in 2003 under the name of “Her Aşk Bir Titanik”. The effects of Behçet Kemal Çağlar, Kemalettin Kamu, Cahit Sıtkı Tarancı are felt in her poems. Although the influence of folk poetry is seen in first poems, he begins to create own style and writer poems in free style. Her poems emphasize freedom, rebellion, war, love and love of homeland. He specifically shares the pain of societies that are oppressed, respect he is in ongoing conflict with world system.

In this study, we dealt with Şinasi Özdenoğlu’s art and literature opinions. In addition his poems are analysed as structure and issue.

Keywords: Art, Literature, Poem, Structure, Issue, Şinasi Özdenoğlu.

KISALTMALAR DİZİNİ

<i>age.</i>	: Adı geçen eser
<i>ags.</i>	: Adı geçen söyleşi
<i>bk.</i>	: Bakınız
<i>bs.</i>	: Baskı
<i>C.</i>	: Cilt
<i>çev.</i>	: Çeviren
<i>haz.</i>	: Hazırlayan
<i>Nu.</i>	: Numara
<i>s.</i>	: Sayfa
<i>S.</i>	: Sayı
<i>Yay.</i>	: Yayınları, yayınevi, yayıncılık

ÖN SÖZ

Şinasi Özdenoğlu şiir üzerine düşünen ve sanatsal birikime sahip olan son dönem Türk şiirinin önde gelen temsilcilerinden olması bakımından önemli bir şairdir. Çalışmamızda Özdenoğlu'nun şiir anlayışını ve şiirlerin şekil ve muhteva açısından incelenmesini konu edindik. Çalışmamızı üç bölümde tamamladık.

Şairin biyografisine yer verdiğimiz birinci bölümde şairin çeşitli türlerdeki eserlerini sıraladık.

İkinci bölümde şairin şiir anlayışını başlıklar altında ele almaya çalıştık. Poetikasıyla ilgili elde ettiğimiz verileri bir araya getirerek, şairin şiire yaklaşımını belirlemeye çalıştık. Şairin hayatındaki önemli isimleri, etkilendiği sanatçıları tespit edip şiir anlayışının temelinde yatan etkenleri ortaya çıkarmaya çalıştık.

Üçüncü bölümde şiir kitaplarını tanıtmaya çalıştık. Eleştirmenlerin şiir kitapları üzerine yaptıkları yorum ve değerlendirmeleri ele aldık. Şiir kitaplarını tema ve yapı başlıkları altında inceledik. İncelemede şairin şiir kitaplarına giren şiirlerini değerlendirmeye tabi tuttuk.

Sonuç bölümünde Şinasi Özdenoğlu'nun şiir ve şiir anlayışına yer verdiğimiz çalışmamızı kısaca özetledik. Şair için şiir ve şairin ne demek olduğunu ifade ederek Türk şiirindeki önemini belirtmeye çalıştık.

Çalışmayı başından sonuna kadar takip eden, sabırla ilgisini eksik etmeyen hocam Doç. Dr. Servet TİKEN'e rehberliğinden dolayı teşekkür ederim. Ayrıca çalışmanın her safhasında yardımlarını esirgemeyen aileme ve dostlarıma da teşekkürü bir borç bilirim.

Erzurum – 2020

Zeynep BAYSAL

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİNASI ÖZDENOĞLU'NUN HAYATI VE ESERLERİ

1.1. HAYATI

Şinasi Özdenoğlu son dönem Türk şiirinin önemli temsilcilerindendir. Kamu yöneticisi olmasının ötesinde birçok kimliğe sahiptir. Denemeleri, şiirleri ve faaliyetleri ile Türk edebiyatında kendine özgü bir yer edinir.

Özdenoğlu, 9 Ekim 1922'de Gümüşhane'de dünyaya gelmiştir. Şair, yazar ve siyaset adamı kimliği ile tanınan Özdenoğlu, Avukat Hüseyin Hikmet Bey ve Asiye Hanım'ın oğludur.¹

Baba Hüseyin Hikmet Bey, Kurtuluş Harekete'nin başladığı yıllarda Gümüşhane Müdafaa-i Hukuk Teşkilatı'nın yöneticilerinden biridir. Torul Savcılığı, Giresun Ağır Ceza Mahkemesi üyeliği sonrasında, Gümüşhane'de avukatlık yapan, bölgede tanınmış bir kişidir. Annesi Asiye Hanım her sabah gazete okuyan, duyarlı ve cesur bir kadındır. Kalabalık bir aile içinde doğan ve büyüyen Özdenoğlu'nda sevgi ve bağlılık duyguları güçlenir. İlkokul ve ortaokulu Gümüşhane'de tamamlar ve bu yıllar şair için oldukça verimli geçer. Her zaman bilinçli, erdemli, dürüst, yurtsever, özverili ve idealist öğretmenlerden ders alma şansını yakalar ve kişiliği ile beraber kültürel altyapısı da şekillenir. Bu yapının şekillenmesindeki bir diğer husus ise halkevleridir. Gümüşhane Halkevi'nin çeşitli faaliyetlerine katılır. 1940'lı yıllara varmadan Gümüşhane Halkevi kendi çapında bir kültür odağı olmuştur. Özdenoğlu Gümüşhane Halkevi'nde okuma yarışına girer ve keman çalmaya başlar. Diğer yandan Eyuboğlu ailesiyle olan akrabalığı da kültürel zenginliğini etkiler.²

Babası Hikmet Bey'in annesi Eyuboğlu ailesindendir. Şinasi Özdenoğlu ve Bedri Rahmi'nin arasındaki yakınlık babasının Burgazada'daki görevi sırasında pekişir, ağabey-kardeş yakınlığına dönüşür. Yaşamı boyunca kültür ve sanata olan bakışı,

¹ Ahmet Özer, Muzaffer Uyguner, *Şinasi Özdenoğlu Yaşamı-Sanatı-Kişiliği*, T.C Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 2000, s. 1.

² Özer, Uyguner, *age.*, s. 1-2.

çevresindeki bilinçli, aydın insanlarla güzelleşir. Sabahattin Eyuboplu³ ile uzun söyleşilerde bulunur. Özdenoğlu, yaşamının her safhasında gerek bulunduğu ortamlarda gerek çevresinde bulunan aydın ve eğitilmiş insanlar sayesinde eğitim, sanat, kültürel açıdan oldukça bilinçlenmiştir. Özdenoğlu bu konudaki fikirlerini şu sözlerle dile getirmektedir:

İşte kültür ve sanat; insanoğlunun bu kutsal yanını koruyan, güçlendiren en sağlam kalkan, en yüksek güvencedir. Bu nedenle sorun, dönüp dolaşıp bir noktada düğümleniyor: eğitim, yine eğitim...⁴

Avukat Hikmet Bey'in konağının karşısında, Ali Bey'in sıraevleri bulunmakta ve genellikle bu konutlarda bürokratlar oturmaktadır. İl Veteriner Müdürünün kızı Meşkûre ve ailesi de bu sıraevlerde oturur. Meşkûre sarışın, zarif yapılı ve duyguludur. Henüz ortaokul sıralarında iken birbirlerini fark eden iki öğrenci arasında sevgi kıvılcımları başlar. Kaçamak buluşmalar, mektuplaşmalar, sürerken Meşkûrelerin İzmir'e taşınmalarıyla bu temiz sevgi yarım kalır. İzmir'deki sevgiliye hasret, çocuk yaştaki Özdenoğlu'nun şairlik yeteneğinin filizlenmesine neden olur.⁵

*“Ayrılık kalpte diken, içte yaradır gurbet
Ağlama ey sevgili, bu günler geçer elbet
Çiy yolu taslar uzat susamış ceylanlara
Sıçra rüzgâr yeleli yağız küheylanlara
Gözlerindeki yaşmağın, omuzunda vazon gel
Gel, aşkıyı yaratan kahraman amazon, gel!”⁶*

lirik türde yazmış olduğu bu dizeler, şairliğin temelinde yatan “lirizm”in bir ifadesidir. Bir süre sonra Meşkûre'nin ölüm haberini almasıyla sarsılır ve bu haber onu derinden etkiler ve hayatının diğer safhalarında Özdenoğlu'nu “lirik şiir” türüne yönelten başlıca sebep olur.⁷

³ Şinasi Özdenoğlu'nun kültürel yapısının oluşumu ve gelişiminde Eyuboğlu kardeşlerin etkisi vardır. Sabahattin Eyuboğlu'nun sanat ve kültür hayatı için bk. Hatem Türk(2017). *Bir Mavi Yolcu: Sabahattin Eyuboğlu*, Trabzon: Serender Yayınları.

⁴ Şinasi Özdenoğlu, *Önce İnsan Olmak*, Akın Yay., Ankara, 1981, s. 10.

⁵ Özer, Uyguner, *age.*, s. 6-7.

⁶ Özer, Uyguner, *age.*, s. 7.

⁷ Özer, Uyguner, *age.*, s. 7.

Yayımlanan ilk şiiri de 1935 yılında henüz 13 yaşında iken, yerel bir gazete olan Gümüşeli’nde çıkan *30 Ağustos* başlığını taşıyan şiirdir.⁸

Lise öğrenimini dönemin örnek lisesi olan Trabzon Lisesi’nde tamamlar. Özdenoğlu yurt dışında mühendislik öğrenimini amaçladığı için okulunda fen koluna girer ve başarıyla faaliyetlerini yürütür. Lise sonlarında baba, oğlunun avukat, anne ise kaymakam ya da vali olmasını ister. Trabzon’dan bir grup arkadaşı ile beraber sınavlara girmek için İstanbul’a gelir. Sınavlara katılır ve başarılı olur. Siyasal Bilgiler Okulu’na kaydını yaptırır. Özdenoğlu son sınıfta kazandığı sınavla “idari şube” ye girmiştir. En büyük ideali Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, halka hizmette ön safta duran bir kaymakam olmaktır. O yıllarda Ankara Halkevi’ne üye olur. Toplantılara katılarak çeşitli görevler üstlenir.⁹

1944 yılında mezun olur ve İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu’nda “stajyer memur” olarak göreve atanır. Özdenoğlu için Teftiş Kurulu’ndaki 6 aylık staj süresi meslekî açıdan çok faydalı olur. Stajyerliği sırasında 15 Şubat 1945 günü babasının vefat ettiğini öğrenir. İki yıl önce de kız kardeşi Güneş’i kaybetmiştir. Art arda gelen ölümler hayatında bir trajedi yaratır fakat annesinin desteği ile pes etmez. Görevine devam ederken annesinin hastalığı üzerine memleketi Gümüşhane’ye atanmasını talep eder. Gümüşhane İli Maiyet Memurluğu’na ataması yapılır.¹⁰

Annesinin tedavisi için 1945’te İstanbul ya da Ankara’da görev ister. İstanbul İli Maiyet Memurluğu’na ataması yapılır. Kısa bir süre sonra Bucak Müdürlüğü stajı için Burgazada’ya gönderilir. Burgazada günleri, sanatının, şairliğinin yeşerdiği zamandır. Bu yıllarda adada Sait Faik’te yaşamaktadır. Burada ikilinin dostluğu koyulaşır. Oktay Akbal, Yaşar Nabi Nayır gibi isimlerde adaya sıklıkla uğrar.¹¹

1946 genel seçimleriyle Maraş’ın Göksun ilçesine atanır. Özdenoğlu burada kaldığı süre zarfı içinde ilköğretim seferberliğine katkıda bulunur. Yoksul halkın derdini dinler, çareler arar. Göksun’dan, memleketi Gümüşhane’ye İl Maiyet Memuru olarak döner. Kısa bir süre sonra Rize’ye atanır. Stajı Rize’de sona erer. Kaymakamlık kursuna

⁸ Özer, Uyguner, *age.*, s. 7.

⁹ Nail Tan, “Yitirdiklerimiz- Mustafa Şinasi Özdenoğlu”, *Türk Dili*, Şubat 2019, s. 111-112.

¹⁰ Özer, Uyguner, *age.*, s. 15-16.

¹¹ Özer, Uyguner, *age.*, s. 17-18 .

çağrılır, başarı ile üstesinden gelir ve kura sonucu ile Konya'nın Hâdim ilçesine kaymakam olarak atanır. Bu ilk asal kaymakamlığıdır.¹²

Terk edilmiş bir kasaba olan Hâdim'de ilk olarak merkezdeki ilkokulun yenilenmesi için harekete geçer. Kısa bir süre sonra okulun yapımı tamamlanır. Köy halkına maddi manevi her konuda yardım eder.¹³

Ankara'da Yedek Subay Okulu'nda sonra, İskenderun'da 39. Tümen'de asteğmen olarak askerliğini bitirir ve 1949'da Ankara'ya döner. Görevine Sürmene'de devam eder. Sürmene'de yoğun bir çalışma temposuna girer. Hidro-elektrik Santralinin temelini atar ve çökmekte olan camiinin yerine yenisinin yapılması için bir proje hazırlar. Köy çocuklarının eğitiminin devamlılığı için de pansiyon binasının yapımını başlatır.

14 Mayıs 1950 genel seçimlerinde Yozgat'ın Sorgun ilçesine tayin edilir. Yoğun çalışma programına burada da devam eder. Kaplıcalar onarılır, belediye binası yenilenir, caddelere ışıklandırma yapılır, motorla üretilecek elektrik enerjisinin altyapısı bitirilir ve Lüleburgaz'a atanır. Halka hizmet burada da devam eder. Bulgaristan'dan gelen göç akınına göğüsleyerek, göçmenleri yerleştirip üretken duruma getirmek gibi zorlu bir işi üstlenir. Köylerdeki işleri denetler.¹⁴

21 Eylül 1952'de İsmet İnönü Lüleburgaz'a gelir. Birtakım siyasi olaylar sebebi ile Özdenoğlu Niğde İli Hukuk İşleri Müdürlüğü'ne atanır. Bu atamadan sonra halkın bitmeyen direnişi ve İçişleri Bakanlığı Emniyet Müsteşarı Haluk Nihat Pepeyi'nin girişimiyle Özdenoğlu Ankara'ya Polis Enstitüsü'ne müdür yardımcısı olarak atanır. Görevine devam ederken Hukuk Fakültesi fark derslerinden sınavlara girer ve kazanır. Hemen ardından doktora giriş sınavını da başarır.¹⁵

1954 Parlamento Seçimleri gelir. Memleketi Gümüşhane'den milletvekili olması için teklif alır. Ve o günlerde bu kararın yanlış olup olmadığını düşünmeden Gümüşhane'ye gider. Aday olur fakat partisi seçimi kaybeder. Siyasal savaşımını sürdürmeye kararlı olan Özdenoğlu Ankara'ya döner. Avukatlık stajını tamamlar. 1954'te avukatlığa başlar.

¹² Özer, Uyguner, *age.*, s. 21.

¹³ Özer, Uyguner, *age.*, s. 21-22.

¹⁴ Özer, Uyguner, *age.*, s. 25.

¹⁵ Özer, Uyguner, *age.*, s. 26-27.

1955'in Ocak ayında Perihan Hanım ile evlenir. Bu evlilikten biri kız biri erkek iki çocuğu olur. Oğlu Akın, doğumdan hemen sonra vefat eder, kızı Bilge Hanım ise, Ankara'da diş hekimi olarak mesleğini sürdürmektedir.¹⁶

1956'nın Ekim ayında Sovyet ordusunun Macaristan'a girmesi Özdenoğlu'nda büyük tepki yaratır. Bir gecede *Macar Rapsodisi*'ni yazar. Macar özgürlük savaşçıları üzerine yazılan özgürlük epopesi dünya çapında yankı uyandırır. Kısa sürede yabancı dillere çevrilir ve insanlığın ortak malı olur. *Macar Rapsodisi*; özgür Macaristan için savaşım veren "Nemzetör" adlı kuruluşun uluslararası ödülünü kazanmıştır. Aynı zamanda bu özgürlük destanının son bölümü, Prof. Zugmayer tarafından *Hürriyet Marşı* adıyla bestelenmiştir.¹⁷

*"Biç beni makinalı tüfeklerle biç
Öldüremezsın!
Çıkar şarkılardan ve cümle kitaplardan adımı
Yine de silemezsın!
Ben, hayır ve şer misali insan kanındayım
1789'da ve Türk İhtilali'ndeyim
Bugün bir tomurcukta, yarın darağacındayım
Ben ne satılacak dâvâ, ne kemik, ne etim
Ben ölümsüzlüğün elindeki bayrak
Ben hürriyetim!"¹⁸*

Özgürlüğü, barışı savunan ve dünyanın her yanındaki işgalcileri kınayan Özdenoğlu, haksızlığa karşı olan direnişini her fırsatta dile getirir. 1967 yılında da Vietnam'ın işgaline karşı *Sustur Silahları Amerika*, 1968'de Çekoslovakya'nın işgaline karşı *Dayan Çekoslovakya* şiirlerini kaleme almıştır.

Özdenoğlu, 27 Mayıs Devrimi öncesi tutuklanan gençleri savunur. Partizan yönetime karşı direnen çok sayıda aydının parasız avukatlığını yapar. Bunun üzerine hakkında davalar açılır. Devrimi bütün yönleriyle yaşar. Devrim sabahı, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin İsmet Paşa'ya mesaj gönderdiği sırada, İnönü'nün Ayten Sokağı'ndaki

¹⁶ Özer, Uyguner, *age.*, s. 30.

¹⁷ Özer, Uyguner, *age.*, s. 32.

¹⁸ Şinasi Özdenoğlu, *Vatanım benim*, Eroğlu Yayınevi, Ankara, 1973, s. 24.

evinde, onun yanında bulunanlardan birisidir ve tarihsel konuşmaların tanığıdır.¹⁹ Bu atmosferde CHP Genel Merkezi'nde yapılan seçimde Temsilciler Meclisi Üyesi olarak Kurucu Meclis'e girer. 6 Ocak 1961 günü ilk toplantısını yapar ve 1961 Anayasası'na "Zulme Karşı Direnme Hakkı" önergesini sunar. Önerge hakkındaki düşüncelerine *Varlık* dergisinde Behzat Ay ile yaptığı söyleşide şu şekilde yer verir:

*Zulme karşı direnme hakkı, ulusların devredilmeyen ve vazgeçilmeyen temel haklarını, onları gasp edenlerin elinden almak demektir. M.Ö. 500 yıllarında, Alkidamas'ın 'Kimsenin esir yaratılmadığı' ilkesinden, 'Doğal Hukuk' doktrinine ve nihayet bugüne değin, 2500 yıllık özgürlük ve eşitlik kavgaları boyunca insanlık hep 'zulme karşı direnme' hakkını kullanmış ve bu uğurda durmadan ölmüş, ama tükenmemiştir. 1848 Fransız Anayasası'na, 1946 Alman (Hassen) Anayasası'na kapalı ya da açık biçimde giren bu hak, 27 Mayıs Türk Anayasası'nın önsözüne açıkça ve metin halinde girmiştir. Kişi, haksızlıklara karşı direnebildiği ölçüde saygınlığa hak kazanır. Toplum da öyle.*²⁰

Özdenoğlu 1961 ve 1965 genel seçimlerine katılır. Fakat bu seçimleri kazanamaz. 1969'da Parlamento Seçimleri'nde amacına ulaşır ve CHP'den Ankara Milletvekili seçilerek 1973'e kadar bu görevini sürdürür. Milletvekilliği sırasında Türkiye-AET Karma Parlamentosu Komisyonu Üyeliği'ne seçilir. Milli Savunma Komisyonu Üyesi olarak görev yapar. Özdenoğlu için hayatî öneme sahip iki konu vardır: Türkiye'nin çevre sorunları ve özellikle Ankara'da hava kirliliğine karşı mücadele. 40 yılı aşkın bir sürede bu konuları gündemde tutmaya çalışır. Yaşamı boyunca ödüller de almıştır. Bunlardan bazıları sanatı, bazıları çalışmaları ile ilgilidir. Sanatı ile ilgili olanlar şunlardır:

- a) Siyasal Bilgiler öğrencisi iken 1942 yılında *Yeni Adam* dergisinin açtığı fikir yazıları yarışmasında birincilik ödülü;
- b) 1945 yılında, Türk Hukuk Kurumu yarışmasında Özendirme Ödülü;
- c) Kültür Bakanlığı'nın açtığı Yüzüncü Yıl Atatürk Marşı Yarışması'nda Bakanlık Ödülü; (Bu şiiri, kompozitör Prof. Sabahattin Kalander tarafından marş olarak bestelenmiştir)

¹⁹ Özer, Uyguner, *age.*, s. 33.

²⁰ Behzat Ay, *Şinasi Özdenoğlu, Varlık*, (Ağustos 1977): 11.

- d) 1956 yılında yazdığı ve çeşitli dillere çevrilen *Macar Rapsodisi* adlı şiiri Macaristan'ın Nemzetör adlı Ulusal Kurtuluş Derneği tarafından Uluslar arası Ödül ile (şeref madalyası ve beratı) ödüllendirilmiştir.
- e) Cumhuriyetimizin 75. Yılı dolayısıyla Özdenoğlu'nun şiiri, *75. Yıl Cumhuriyet Marşı* olarak Kültür Bakanlığınca 3 ünlü bestecimize (Prof. Muammer Sun, Prof. Hikmet Şimşek ve Doç. İstemihan Taviloğlu) 3 ayrı marş olarak bestelettirilmiş, marş kasetleri tüm okullara gönderilmiştir.

Yarışma dışı olarak şu ödülleri de almıştır:

- a) Çevre konularında ve özellikle Ankara'nın hava kirliliğine karşı savaşım hizmetleri nedeniyle, 1975 yılında Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti'nin Şeref Ödülü;
- b) Yine aynı konuda yıllar süren Parlamento içinde ve dışındaki savaşımı nedeniyle, Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi kararıyla "Başkent Onur Ödülü".²¹

TDK dernek dönemi üyesi, şair, yazar, eski milletvekili, avukat Şinasi Özdenoğlu Ankara'da 12 Ocak 2019'da vefat eder.

1.2. ESERLERİ

1.2.1. Şiir

1. *Teselli*, Alâeddin Kırıl Matbaası, Ankara, 1943
2. *Anaforda Dönen Adam*, İstanbul Üniversitesi Matbaası, İstanbul, 1946
3. *Vatanım Benim*, Eroğlu Yayınevi, Ankara, 1973
4. *Özgürlük İçin Ölmek*, Eroğlu Yayınevi, Ankara, 1974
5. *Acısıyla Yanmak Türkiye'nin*, Eroğlu Yayınevi, Ankara, 1975
6. *Memleketi Sevmek Suçu*, Eroğlu Yayınevi, Ankara, 1978
7. *Şairler Böyle Sever*, Grafik Stüdyo Yayınevi, Ankara, 1986
8. *Yasaklar Cehennemi*, Dost Yayınları, Ankara, 1991
9. *Özgürlük Tek Sevgilim*, Dost Yayınları, Ankara, 1992

²¹ Özer, Uyguner, *age.*, s. 203.

10. *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, Gece Yayınları, Ankara, 1993
11. *Sevdim- Savaşım*, Evrim Sanat Yayınevi, Ankara, 1995
12. *Türkiye Sevdası*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997
13. *Uzak Şiirler*, 4RENK Yayınları, Ankara, 1997
14. *Her Aşk Bir Titanik*, Önder Matbaacılık, Ankara, 2003

1.2.2. Deneme ve inceleme

1. *Edebiyatımızın Beş Ana Meselesi*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1949
2. *Suskunlar Ülkesi*, Dost Yayınları, Ankara, 1988
3. *Önce İnsan Olmak*, Akın Yayınları, Ankara, 1988

1.2.3.Öykü

1. *Seninle Bir Yılbaşı*, Dost Yayınları, Ankara, 1989

1.2.4. Anı

1. *Anılar ve Portreler*, Cumhuriyet Kitap Kulübü, İstanbul, 2000

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİNASI ÖZDENOĞLU'NUN ŞİİR ANLAYIŞI

2.1. SANAT VE EDEBİYAT

2.1.1. Şiirin Tanımı ve Amacı

Şinasi Özdenoğlu, Türk şiirinde şair kimliğinin yanında, şiir alanındaki entelektüel birikimi ve yetiştiği edebiyat çevresiyle de dikkat çeken bir isimdir. Özdenoğlu, hem bir tür olarak şiiri hem de Türk şiirinin geçmişten günümüze kat ettiği mesafeyi araştıran, sorgulayan, eleştiren bir şairdir. Şiir hakkındaki görüşleri, sahip olduğu değerler bütününe ve geniş ölçüde 1940'lı yıllarda benimsenen “toplumcu şiir” in izlerini taşır.

Özdenoğlu kendisiyle yapılan bir söyleşide, şiir tanımı hakkında sorulan bir soruya şöyle cevap verir: “...şiiri hem kendi toplumumuzun, hem de tüm insanlığın mutluluğuna adanmış, ciddi bir iş olarak görüyorum.”²²

Özdenoğlu'na göre şiir, emek ve büyük çile gerektirir. *Çağdaş Türk şiirinin içerik bakımından geniş boyutlu, güçlü imgelerle kucaklaşan, düşündürücü ve kültür ağırlıklı bir şiir olduğunu fakat toplumsal ve lirik öğelerden yoksun olduğunu belirtir*²³.

Çağdaş Türk şiiri üzerine yaptığı eleştirilerde günümüz şiirinin “soyutla başlayıp postmodernizme yürüyen bir süreç” olduğunu, bu yönüyle de gittikçe toplumdan koptuğunu belirtir. Özdenoğlu'na göre Türk şiiri toplumdan bağımsız olmamalı ve soyutlaşmamalıdır.

Cemal Süreya, *Mülkiyeli Şairler* adlı seçkisinde Özdenoğlu için şu ifadeleri kullanmıştır: “Özdenoğlu, yenilik şiirine katılmış, genç şairlerin en yetkinlerinden biriydi. Küçük şeyleri anlatmakla yetinmeyerek daha geniş bir gökyüzünde soluk almaya yönelmişti. Bu değişik tutumu dolayısıyla bir ara kendine büyük umutlar bağlanmıştı. Ne var ki Özdenoğlu, ilk çıkışındaki hızı sürdüremedi. Bunun en büyük nedeni, belki de politika sorunlarına şiirden daha çok önem vermesidir. Kendisinden pek çok şeyin

²² Sezgin Demir, “Ayın Konuğu: Şinasi Özdenoğlu”, *İlkyaz*, S. 19, s. 15.

²³ Ayhan Aydın, “Şinasi Özdenoğlu Hüzünler Diyarında”, *Damar*, S. 69, s. 5-9.

beklendiği bir sırada sustu. Şiirle ilgisini gevşetti. Bununla birlikte Özdenoğlu, Cumhuriyet şiiri ile hece şiirini Anadolu'nun özünde bağdaştırmaya çalışmıştır."²⁴

Şinasi Özdenoğlu'nun şiir serüvenini Ahmet Özer ve Muzaffer Uyguner dört aşamada ele alır: "1. Delikanlılık dönemi şiirleri, 2. Gençlik dönemi şiirleri, 3. Anadolu gerçeğiyle tanışma / Anadolu insanına yaklaşan şiirleri, 4. Evrensel özgürlük şiirleri."²⁵

1940-1950 yıllarında delikanlılık ve gençlik coşkusuyla, aşk, özlem ve Anadolu insanının kaderi üzerine, 1950-1960 yıllarında çoğunlukla özgürlük ve haksızlıklara direniş temaları üzerine, 1960 sonrasında ise; toplum, insan sevgisi ve dünya barışının yanı sıra doğa ve sevda temaları üzerine şiirler yazmıştır. Bir bakıma Özdenoğlu'nun hayatı şiirine konu olarak yansır. Kardeşi Güneş'i kaybetmesinin ardından ölüm temasını bu dönem sıklıkla şiirlerinde işler. Öte yandan Anadolu'nun çeşitli mecralarında görev yaparken Anadolu'yu, Anadolu insanını ve bu insanın hayatını, yoksulluğunu, trajik yaşamını ve mücadelesini şiirlerine yansır.

Anadolu hem bizim toprağımız, hem de çok eski uygarlıkların beşiği, ölçülemez değerlerin beşiğidir. Anadolu'nun mitolojisini yazmak istesek bir ömür yetmez. 20 yaşlarında olsam tüm Anadolu'nun uygarlıkları için şiirler yazmak isterdim. Anadolu benim için kutsal bir toprak. Bir de bu denli eski parlak medeniyetlerin yaşadığı bir toprak üzerinde insanların bu denli yoksul, geri kalmışlığı var ya o akıl almaz bir tezat gibi geliyor bana. Gidiyorsunuz bir Ege kıyısına göklere sütunlar yükseliyor, çok ileri bir kent kalıntısı görüyorsunuz, uygar... Tiyatrosu var, alt yapısı var, her şeyi var... Şimdi o kıyılarda oturan benim insanım en doğal ihtiyaçlarını bile karşılamaktan uzak bir yaşantı içindeler. Ve o derece geri bir görünüm sergiliyorlar. Demek ki insanlık o günden bugüne çok geri bir yere gitmiş. Teknoloji ilerlemiş ama o benim köyüme, kasabama girmemiş. Ankara'nın civarında hâlâ yüzyıl öncesini yaşayanlar var. Başkent burası. Haymanalılar bugün hâlâ Türkçe konuşmıyorlar. Bir yandan o büyük zenginliği düşünüürken, bir yandan da bugünkü yoksulluğu, geri kalmışlığı

²⁴ Özer, Uyguner, *age.*, s. 106.

²⁵ Özer, Uyguner, *age.*, s. 107-108.

*düşünüyorum. Çaresiz Anadolu halkının yarasını sarmayı ben bir görev sayıyorum kendime.*²⁶

Söyleşide kullanmış olduğu ifadelerden hareketle denebilir ki Özdenoğlu, Anadolu halkının yaralarını, vermiş olduğu mücadeleyi yazdığı şiirlerle sarmak ister.

Özdenoğlu kendisiyle yapılan bir söyleşide şiire nasıl ve ne zaman başladığını şöyle anlatır:

*Şiire, çocuk denecek yaşımda başladım. Ortaokul öğrenciliğim sırasında, Gümüşhane'de, evimizin arkasındaki yamaca tırmanır; oradan kırlara açılarak doğayı dinlerdim. Harşıt vadisindeki boydan boya bahçeler içinde, dik çatılı, bembeyaz evlerle yükselen o büyümlü seslerin coşkusuyla yazdıklarımı, sonradan titizlikle işleyerek uyaklı dizeler haline getirmeye çalışırdım. Her şey işte böyle başladı. 30 Ağustos başlıklı ilk şiirim, memleketimin o zamanki tek gazetesinde yayımlandığı zaman, dünyalar benim olmuştu. Sağlam bir sanat anlayışıyla, beni şiire ve yazına özendiren Gümüşhane Ortaokulu'ndaki Türkçe öğretmenim Hüseyin Avni Arınç'ı minnetle anıyorum.*²⁷

Özdenoğlu'nun ilk şiiri 1935 senesinin 30 Ağustos günü, Gümüşhane Valiliğinin o dönemde çıkardığı *Gümüşeli* gazetesinde 30 Ağustos başlığı ile yayımlanır.²⁸ İlk şiir adından anlaşılacağı üzere Zafer Bayramı'na denk gelir. Bu şiir ona farklı bir duyarlılık kazandırır ve hayatı boyunca içinde bulunduğu savaşım ortamına kapı aralar.

Özdenoğlu'na göre *şiirin tanımı güç; belki de gereksiz olan bir uğraştır*. Çünkü, yalnızca şairlere göre değil, şiire ilgi duyan herkese göre ayrı bir şiir tanımı vardır. “*Şiir, bir başkaldırının serüvenidir.*”²⁹ Şairin, bütün ömrünce kendini ifade edebilmek için yaşadığı bir serüven. Şiir bir direniştir. Çünkü hemen her şiirde, elde edilemeyen özlemler ve bu özlemleri engelleyenlere karşı bir isyan, bir direniş duygusu vardır. *Sevgilisinin sunduğu ilgiyle yetinmeyen şairin; özgürlüğü elinden alınmış tutuklunun daha adaletli bir dünyaya hasret çeken insanların isyanı şiir değil midir?*³⁰

²⁶ Ayhan Aydın, *ags.*, s. 5-9.

²⁷ Sezgin Demir, “Ayın Konuğu: Şinasi Özdenoğlu”, *İlk yaz*, S. 19, s. 15.

²⁸ Özer, Uyguner, *age.*, s. 37.

²⁹ Özer, Uyguner, *age.*, s. 95-96.

³⁰ Özer, Uyguner, *age.*, s. 95-96.

Şiir, şairin sesini duyurabilmesinde bir araçtır. Hangi amaç hangi konu üzerine yazılırsa yazılsın şair bunu kendine özgü bir söylemle ifade etmelidir Özdenoğlu için. *Şiir bir anlamda biçem farklılığıdır. Başkalarının söyleyemediğini, farklı bir biçemle söyleyebilmektir.*³¹

Özdenoğlu'na göre günümüzün Türk şiiri *içerik bakımından geniş boyutlu, güçlü imgelerle kucaklaşan paradokslarla ilgi çekmeye çalışan, düşündürücü ve kültür ağırlıklı bir şiirdir. Ama ne yazık ki toplumsal ve lirik öğelerden yoksun. Böyle olunca da; okuyucu şiiri okuyor, bir yana bırakıyor ve unutuyor.*³² Ona göre şiir, gözle okunup o an unutulmak için yazılmamalıdır. Bir şiirin yeniden okunmasını sağlayan etkenin *lirizm* olduğu kanısındadır.³³ Çağdaş Türk şiirinin lirizmden yoksun olduğunu düşünür. Öte yandan günümüz şiirinin genç soluklu niteliği yanında garipliklerle, fantastik öğelerle donatıldığının farkındadır.

Şiir, bireysel bilinmezliğin labirentlerinde dolaşmamalı, bilinçaltını ve bireysel duygu karmaşasını yansıtmamalıdır. Çünkü hem kendi toplumumuzun hem de dünya üzerindeki diğer toplumların bu saplantılı düşüncelere ihtiyacı olmadığını düşünür. *“Savaşlarla, göçlerle, açlıkla boğuşan acılı dünyamızda yaşayan günümüz şairi; “bireysel” ve “benmerkezci” söylemden çok, mutsuz insanların özlemlerini dile getirmeli, adaletli bir dünyanın kurulmasında ön safta savaşım vermelidir.”*³⁴

Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam* adlı eserinin ön sözünde şiir yazanın şiirden bahsetmesini doğal bir durum olarak karşılar. *“Her şiir yazanın, yahut şiir yazdığını zannedenin, kendisine göre birtakım fikirleri olacaktır. Kafasının içindeki bu fikirleri serbestçe konuşmak elbette onun hakkıdır.”*³⁵

Özdenoğlu şiire her şeyin konu olabileceğini düşünür. *“Şiirde mevzu diye bir şey yoktur. Ama icabında her şey, hatta ideoloji bile şiire mevzu olabilir. Kuvvetli şiir, mevzuu ne olursa olsun onu ölümsüzleştirir.”*³⁶ Ona göre her şey şiire vasıta olabilir. Fakat şiir hiçbir zaman bir meselenin propagandacısı olamaz. *Mesele edebiyatı*³⁷; tiyatro,

³¹ Özer, Uyguner, *age.*, s. 96.

³² Özer, Uyguner, *age.*, s. 97.

³³ Özer, Uyguner, *age.*, s. 99.

³⁴ Özer, Uyguner, *age.*, s. 99.

³⁵ Şinasi Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, İstanbul Üniversitesi Matbaası, İstanbul, 1946, s. 3.

³⁶ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 8.

³⁷ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 13.

roman, hikâye için düşünülebilir. Şiir kendi kendisi için faydalıdır. Ve bütününden kelime feda edilmeyecek ölçüde değerlidir.

Özdenoğlu, modern Türk şiirinin toplumcu ve devrimci niteliğe ulaşması onu daha insancıl kılacağını, dayanışmayı, dostluğu, kardeşliği sağlayacağını ve topluma daha yararlı olacağını düşünür. Ona göre şiirin amacı; insanların yaşam felsefesini de etkileyerek, insanları yüce amaçlara yöneltmelidir. *Sadece insan olarak yaratılmak bir sonuç değildir. Amaç, insan gibi, insan haysiyetine yaraşır biçimde yaşamak ve yaşatmak olmalıdır. Sanatçının ve düşün adamının, böylesine bir sonuçta büyük etkisi ve katkısı olmalıdır.*³⁸

Özdenoğlu toplumla ilişki kurabilen, insana işleyen eserlerin etkili olduğunu düşünür ve düşüncelerine devam eder: *“Vatanım benim adlı yapıtımdaki sosyal bunalım şiirleri, umduğumdan fazla ilgi gördü. Köydeki öğretmenden Ankara’daki genel müdüre, taksi şoföründen barodaki avukata kadar türlü kesimlerdeki yurttaşlar; kendi iç bunalımlarını, iç isyanlarını dile getiren şiirlerle ferahladıklarını, bu gücü kazanınca da kendilerini daha mutlu hissettiklerini söylemişlerdir.”*³⁹

Özdenoğlu şiire hayatî derecede önem verir ve başkaları tarafından da önem verilmesini ister. *Barış* gazetesine vermiş olduğu röportajda bu düşüncelerini şöyle destekler: *“Evet, yalnızca şiire değil ozana da. Önce ozan, ciddi bir iş yaptığını topluma anlatabilmeli, kabul ettirmelidir. Belki tuhafınıza gidecek ama bir önerim de şudur: okullarda matematik ve fizik dersleri ‘şiir’ ile başlatılmalıdır. Güzel bir şiirin insanlara sevdiremeyeceği şey yoktur, ölümü bile sevdirebilir şiir insanlara. Çocuğa alfabeyle birlikte şiiri sevdirebilmelisiniz ki insanları, güzellikleri, toprağını ve barışı sevebilsin.. Bunu yapamadığımız için bencil, duygu planında kavruk, basit ve dar görüş içinde, hoşgörüden yoksun bir garip insan türüyle karşılaşıyoruz.”*⁴⁰ Ona göre insanlığın bir başka bahtsızlığı da güzelliklerden ve özellikle şiirden anlamayan ve bu nedenle insanları sevemeyenler tarafından yönetilmiş olmasıdır.

³⁸ Şinasi Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, Eroğlu Yay., Ankara, 1974, s. 100.

³⁹ Eroğlu Yayınevinin, Şinasi Özdenoğlu ile 16 Mart 1974’te *Barış* gazetesinde yaptığı söyleşi *Özgürlük İçin Ölmek* adlı yapıtında yer alır. Söyleşi için bkz. Şinasi Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, Eroğlu Yay., Ankara, 1974, s. 103-108 .

⁴⁰ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 105.

Özdenoğlu'nun Şiire bakışı hassastır, Şiire önemli görevler yükler. En önemli görevinin ise halktan kopuk olmamasını ister ve bu yüzden o yıllarda henüz yeni ortaya çıkmış *“İkinci Yeni”* akımını eleŐtirmekten kendini alıkoyamaz. *“İkinci Yeni'nin kadrosunda değer verdiğim kiŐiler var. Bu akımın Türk Şiirindeki katkısı da bir gerçek.. Ancak halktan kopuk bir akım olduğu için toplumumuzu etkileyememiştir. İkinci Yeni, Türkiye intelligensiası içinde, ancak belli bir kesime seslenebilmiştir.”*⁴¹

Özdenoğlu *Şairler Böyle Sever* adlı eserinde de Şiirin tanımını Şiir yoluyla yapar ve bu hareketi o yıllarda oldukça dikkat çekici bir hareket olarak görülür. *Şiir Dediğimiz* adlı Şiirinde bunu görmek mümkündür:

*“Şiirler lirik değerlse
Ve müzik sarsmıyorsa her zerremizi
Gtrmyorsa eski bir sevdaya
Şiir denir mi ona?
...
Şiir dediğin
İnsanı insan yapmalı.
Şiirin tanımını Şiirle yaparım
Şâir olmasam peygamberlik yaparım.”*⁴²

Şairin yazmış olduğu dizelerde, Şiirin tanımı ve Şiirden ne beklediği açık bir Şekilde görülür. Özdenoğlu'nun *Şiir Diyemem Ona*⁴³, *Şiirlerim*⁴⁴ başlıklı Şiirlerinde de Şiirin tanımı ve amacı üzerine birtakım fikirlerinin olduğu görülür.

Özdenoğlu ilk Şiirlerini ocukluğun vermiş olduğu heyecan ve derin lirizm ile kaleme alır ve adını duyurmayı başarır. Oktay Akbal, bu baŐarıyı Şöyle aktarır: *“Şinasi Ŗzden, yeni nesil Őâirleri arasına son zamanlarda katılmış olmasına rağmen birkaç Şiirle kendisini tanıtılmıŐtir.”*⁴⁵ Şiiri zmseyan, seven, güzel ve toplumu görmezden gelmeyen ürünler ortaya koymak için çabalayan Özdenoğlu kısa sürede adından söz ettirir.

⁴¹ Özdenoğlu, *zgrlk İçin lmek*, s. 107.

⁴² Şinasi Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, Grafik Stüdyo Yayınevi, Ankara, 1986, s. 14-15.

⁴³ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 16.

⁴⁴ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 20.

⁴⁵ Oktay Akbal, *Servetifünun*, S. 2411, 1942.

Şiirlerinin, şiir tarafını ihmal etmez. “Şinasi, şiirleriyle her ne yapmak isterse istesin, onların şiir tarafını ihmal etmemeyi biliyor.”⁴⁶ O, görüşlerinin en kuvvetli ispatını şiirleriyle yapar. Bu şiirler, geniş ve hür bir atmosferin çivileridir.

Özdenoğlu, aşk ve lirizmden yanadır. Anadolu insanının yalnızlığını dile getirir ve bu insana arka çıkar. Aşk da evrensel bir boyutta değerlendiren şair, dünya insanını, kendi insanı gibi bilerek onun yaşamına kendi yaşamını eklemeler. O, *insan onuru ve özgürlüklerin güvence altına alındığı, laik ve organize bir toplumdan yana, gerçek bir demokrasinin tüm kurallarının işlediği kendisiyle ve toplumuyla barışık; geleceği tam bir güvence altında, mutlu, üretken ve yaratıcı insan*⁴⁷ in var olmasının savaşımını verir.

Özdenoğlu şiir konusunda şunları söyler:

*Şiir bir zekâ oyunu değildir. Bir paradokslar ve bulmacalar yumağı da değildir. Güzel şiir modası geçmeyen şeydir. Şairin onu yaratmak için harcadığı emek, en kutsal emektir.*⁴⁸

Günümüz şiirinin büyüsunü yitirdiğini ileri süren Özdenoğlu, şiirde fantezilerin uzun süre yaşama şansının olmadığını belirtir. Toplumun kendi sesini, özlemlerini yansıtan şiirlere ilgi duymasının doğal olduğunu söyler ve bununla birlikte günümüz şairinin toplumla ve yapıtları arasında sağlam köprüler kurup, kendini okutmak zorunda olduğunu açıklar. Şiir ona göre “*bir iç çekiş bir kara sevda, bir başkaldırı, bir direniş, deliliğe övgü ya da özgürlük epopesidir.*”⁴⁹

Özdenoğlu şiirde aradığı lirizmi de şöyle tanımlar:

*“Söylemdeki büyü, iç dünyamızda dalgalar ya da fırtınalar, bir bahar çılgınlığı ya da hüznün yaratan ses...”*⁵⁰

Yine kendisi ile yapılan başka bir söyleşide ise sanat görüşünü ve şiirde neler yapmak istediğine dair fikirlerini şöyle açıklar:

“Bir şairin sanat görüşü, her şeyden önce onun yaşam serüveniyle biçimlenir, içerik kazanır. Yaşantısı savaşımınla dolu bir sanatçının yapıtları,

⁴⁶ Sabahattin Tahsin Teoman, *Varlık*, S:256-257, 1944, s. 1-15.

⁴⁷ Ahmet Özer, “Şinasi Özdenoğlu İle Söyleşi”, *Kıyı*, Sayı:121, s. 18.

⁴⁸ Özer, *ags.*, s. 18.

⁴⁹ Özer, *ags.*, s. 18.

⁵⁰ Özer, *ags.*, s. 18-19.

yalnızca bireysel duyguların üstüne kurulu olamaz. Bence, yaşanmayan bir hayatın şiiri şiir değildir. Ömrü boyunca haksızlıklara uğramış bir şairin dizelerinde, elbet haksızlıklara başkaldırının öfkesi ve haykırışı olacaktır, bunu çok doğal karşılamak gerekir. Gençliğimde, bireysel aşk şiirleriyle, gurbet ve hasret şiirleriyle yola çıktım. Yazmış olduğum dizeler; yemyeşil bahçelerle donatılmış, uzak bir vadede, şiire gözlerini henüz açmış bir delikanlının fantastik imgeler üreten iç dünyasıdır. Lise ve üniversite dönemi; bu tür şiirler dönemidir. Terk edilmiş Anadolu insanının keşfi, 1945'lerden sonra başlıyor. Genç yönetici olarak, Anadolu insanının dramatik yaşantısının gözlemcisi olmak; şiire, yeni ve değişik bakış açılarından yönelmek imkânlarını vermektedir. O yıllarda çeşitli dergilerde yayımlanan "Anadolu'nun Kaderinden Bahseden Şiirler"; şiir çalışmalarımızın daha gerçekçi bakış açılarından ivme kazanması oldu. Şiir, ölümsüzlüğe adanmış bir sestir. Öyleyse insanlığın yüksek değerlerini savunmalı; etkili olabilmek için de mükemmeli aramalıdır. Aslında şiirin başlıca amacı; insanı, daha duygulu, daha özverili, daha sevecen, her yönüyle daha mükemmel insan haline getirmek değil midir? Evrensel yönelmiş şiir, işte bütün bu nitelikleri şart koşacak, adına şiir dediğimiz bu kutsal uğraşı; insanlığın saygı ve hayranlık duyduğu bir çaba, bir yaratış olarak benimsenecek, ciddiye alınacaktır. Uzun yıllardan beri şiir çalışmalarımı bu inançla sürdürdüm. 1956'da işgal edilmiş Macar topraklarında, o işgale karşı direnen Macar gençliğinin bağımsızlık savaşını Macar Rapsodisi adlı epeyle savunmak ne kadar haklı bir görev ise 1967'de Vietnam'daki zulme karşı Sustur Silahları Amerika şiiriyle direnmek de bir şair için o kadar haklı ve insancıl eylemdir. Şiir, çetin bir maratondur ve şair; tüm insanlığın korkusuz, ölümsüz ve ödünsüz sesidir. Şiir felsefemin temel ilkesi de budur.⁵¹

Şinasi Özdenoğlu hayatı anlamlandırmak ve içinde yaşadığı dünyayı anlatabilmek için bir yol olarak gördüğü şiiri, bir yaşam biçimi, başkaldırının serüveni olarak tanımlar. Şiir, Özdenoğlu'nun dünyasında insanlığın mücadelesini yansıtan çetin bir maraton olarak yerini bulur.

⁵¹ Sezgin Demir, "Aydın Konuşu: Şinasi Özdenoğlu", *İlk yaz*, S. 19, s. 18.

2.1.2. Şair Kimdir?

Şinasi Özdenoğlu biyografisinde de görüldüğü üzere, birçok şairle birebir tanışmış, birlikte çalışmalara imza atmış bir isimdir. Özellikle edebiyat çevresi Özdenoğlu'nun şiire ve şaire olan bakışını olgunlaştırır. Bedri Rahmi Eyüboğlu, Behçet Kemal Çağlar, Ahmet Muhip Dıranas, Kemalettin Kamu, Vasfi Mahir Kocatürk, Halit Fahri Ozansoy, Cahit Sıtkı Tarancı, Ömer Bedrettin Uşaklı gibi isimleri kendisine yol gösterici kabul eden Özdenoğlu, şairin hakikatlerden özellikle toplumsal meselelerden kopuk olmaması ve aynı zamanda sorumluluk bilinciyle bilinmeyenleri araştırıp ortaya çıkarması gerektiğini savunur.

Ona göre şair, insanlığın mücadelesine kulak veren ve onların sesi olmayı seçen kişidir. *“Şairlerin başlıca görevi, yalnız kendi toplumunun sorunlarına değil, tüm insanlığın sorunlarına eğilmek olmalıdır. Başlangıçta böyle olmuyor tabii. Ben de başlangıçta bütün şairler gibi, aşk ve sevgi şiirleri yazdım. Şair, tüm insanlığın mutlu olma mücadelesini üstlenen bir kişidir. Şair, toplumla kendisi arasında, şiiri arasında çok sağlam bağlantılar kurmalıdır. Ancak böylece kendisini ciddiye alabilir. Ancak böylece saygınlık kazanabilir. Bunu yapmadığı zaman, topluma karşı sorumluluğunu yerine getirmeyen insan konumuna düşer. Bir sanatçının, şair olsun, yazar olsun, tiyatrocunun, romancının, başlıca görevi toplum karşısındaki görevinin bilincine varmaktır. Tabii ulusal bakış açısının ötesinde evrenseli yakalayabilmelidir. Kendi toplumu için bir şeyler yapan insan sanmıyorum ki sadece kendi toplumu için bir mesaj veriyor. Hayır, onun dışında tüm insanlığa mesaj veriyor. Gerçekten kendi toplumunu sevmeyen insan, insanlığı da sevmez. Başka insanları da sevemez.”*⁵²

Özdenoğlu'na göre şair, kendi iç dünyasını betimlerken duyduğundaki özelliklerle birlikte, yaşamını, çevresini hatta tüm insanlığa bakışını da dile getirebilir. Şair, bir ülkenin insanı olduğuna göre şiir anlayışı ve söylemi ne olursa olsun, çevresiyle, hatta tüm insanlıkla bağlarını gevşetmeyen, kendi dünyası ve eserleriyle toplumu arasında sağlam köprüler kurabilir. Şair halktan kopmamalı, halkın beklentilerini ve en önemlisi halktan biri olduğunu unutmamalıdır. *“Şairin halktan kopuşu, günümüz kültür trajedilerinden başlıcasıdır. Yozlaşan kültürle birlikte, halk yığınlarının ekonomik cendere altında ezilmesi, şiiri ve şairi büyük kitlelerin gündeminden düşürdü. Şurası bir*

⁵² Aydın, *ags.*, s. 5-9.

gerçektir ki; halkın şiire muhtaç oluşundan çok, şair halka muhtaçtır. Şair, adını duyurmak için, ayakta kalabilmek için okumak zorundadır. Halktan sevgi ve ilgi bekleyen sanatçı, o halktan biri olduğunu unutmamalıdır."⁵³

Özdenoğlu, sanatın amacının insan mutluluğu olduğu inancındadır. Sanatçının kişiliğine ve sanat ölçülerine kıymadan, sesini büyük halk kitlelerine ve bütün insanlara duyurması gerektiği görüşündedir. Ona göre sanatta kolaycı olmamak gerekir. Ülkemizdeki sanatçıları beş grupta şöyle değerlendirir: "*Vaktiyle her nasılsa isim yapıp, bugün yaptıkları ünün sırtından geçinenler, daha haklı bir şöhrete sahip olup memleket ölçüsünde bir şey yapmaya muktedir olamayanlar, şu ya da bu mertebeye yükselmek için sanatla meşgul olanlar, kolaycı sanatçılar, gerçek değerler.*"⁵⁴

Şinasi Özdenoğlu gerçek değerlerin peşindedir. Ona göre gerçek değerler hiçbir zaman unutulmaz ve her dönem saygı görür. Fakat yaşadığı dönemde gerçek değerlerin de artık yabana atıldığına dikkat çeker. *Şairler Böyle Sever* adlı şiir kitabında şairin nasıl olması gerektiğini yazmış olduğu şiirlerle anlatmıştır. Sözgelimi, *Şair Derler Adına* şiirinde şu dizeleri okuruz:

*"Kim ki emekle yan yana yazar özgürlüğü bulutlara
Kim ki şiirle çıkar orduların karşısına
Şair derler adına
...
Mutlu bir dünyanın temel atma töreninde
Şair çıkarır kalbini verir."*⁵⁵

Özdenoğlu, şair olmak için doğuştan şair olunmalı görüşünü bu şiirinde belirtmiştir. Ona göre, "*Akil başka şeydir, şiir başka şey / akli rafa kaldırmak için yazılır şiir.*"⁵⁶ Şiirin şiir olması için lirik olması, iç dünyamızı etkilemesi gerekir. Özdenoğlu şiire şiir diyebilmek için hangi özelliklerin bulunması gerektiğine şu şiirinde vurgu yapar:

⁵³ Özer, Uyguner, *age.*, s. 99.

⁵⁴ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 6-7.

⁵⁵ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 8.

⁵⁶ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 12.

*“Korlanmış bir demir gibi
Dağlamıyorsa kalbimizi en ince telinden
Getirmiyorsa bir ses, insanlığın sesinden
Ve Köroğlu Beli'nin sarı çiçeğinden
Şiir diyemem ama...”⁵⁷*

Bu özelliklerin bulunmadığı şiire şiir demez. Onun şiirleri *sevgilerle beslenir, barış, özgürlük üstünedir ve bütün insanlığa seslenir*. Şiirlerini *şifalı otlar*⁵⁸ gibi görür ve gerçek şiirin de böyle olması gerektiğini savunur. Şiirden anlamayanlara şiiri anlatmanın ne kadar zor olduğuna da dikkat çeker.

Şairler Böyle Sever'de şair kimliğini açıkladığı birçok şiiri göze çarpar. Kitabın ilk sayfalarında şu dizelerle karşılaşırız:

*“Şair odur ki, ustaca söyler sözü
Şair olanlar fark eder hünerdeki özü
Biz söylerken susar başkaları
Yıldızlarla donanır gökyüzü.”⁵⁹*

Özdenoğlu için şair doğmak önemlidir, sonradan şair olmak zordur ona göre. *Analar ve Ozanlar*⁶⁰ şiirinde de şairliğin doğuştan olması gerektiği hakkındaki görüşlerini yansıtır ve aynı zamanda *Yeniden Başlamak Şiire*⁶¹ adlı şiirde şairliği alinyazısı olarak görür.

Şinasi Özdenoğlu şairin, bütün insanlığın sözcüsü olduğuna inanır. Ona göre tüm hesapların dışında haksızlıklara karşı direnen, güçsüzün yanında olan, tüm insanlığa sevgiyi öğreten, sosyal ve siyasal barışı sağlayan kişi olmalıdır. Şair, şiirleri ve halkı arasında bir köprü görevi üstlenmeli, geniş kitlelere seslenebilmelidir. Ona göre Türk şiiri, toplumla bütünleşme dinamizmini yitirmiştir. Fakat kendi sanat anlayışı bu duruma ters düşer çünkü o toplumdan bağımsız olmayı hayal edemez. *“Şairimiz, yurt insanlarını*

⁵⁷ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 16.

⁵⁸ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 20.

⁵⁹ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 7.

⁶⁰ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 17.

⁶¹ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 19.

dünya insanlarıyla bütüne ulaştırıyor, kalbi tümü için çarpıyor. Ozanlığın en yüce niteliği de, insancıl olmak, tüm insanları bir kardeşlik ülküsünde birleştirmek değil mi? Şairin başarısı, şartlanmadan topluma yönelmesi, dertlerini dile getirmesidir. Özdenoğlu, siyasal kavgalar içinde geçen yaşamı boyunca şiirden kopmamış, bizi güzel şiirden yoksun bırakmamıştır.”⁶²

Şair; insanlığın sözcüsü, toplumun bir bireyidir Özdenoğlu’na göre. Sesini en çok yükseltmesi gerekenlerin şairler olduğuna inanır.

Özdenoğlu kendisiyle yapılan bir söyleşide, şairlik yaşamında sevdiği, beğendiği şairlerin kim olduğunu öğrenmek adına sorulan bir soruya şöyle cevap verir:

“Necip Fazıl’dan Nazım Hikmet’e, Tanpınar’dan Cahit Sıtkı’ya, Ömer Bedrettin’den Ahmet Muhip’e, Tevfik Fikret’e, Karacaoğlan’a uzanan şiir çizgisinde pek çok şairin şiirini sevdim.”⁶³

Bu ifadelerden yola çıkarak denilebilir ki Özdenoğlu sadece Cumhuriyet dönemi şiirine değil bütün dönemlere hâkimdir.

Kendisiyle yapılan başka bir söyleşide ise etkilendiği şairleri şu şekilde anlatır:

“Her şairin, kendisinden öncekilerden etkilenmesi doğaldır. Önemli olan kısa sürede bu etkiden sıyrılıp, kendi kişiliğini, kendi biçimini kazanmaktır. Şiir; şaire, her gün daha güçlü olmasını emreden bir savaşımdır. Genç şair; bugün yazdığını yarın beğenmemelidir. Beğeniyorsa, kendisini aşamıyor demektir. Şair, şiirdeki gelişmesini, başkalarının beğenisiyle de kontrol etmelidir. Şiir ciddi bir iştir. Şiire hevesli olmak başka, şiirde yetenek sahibi olmak başka şeydir. Yetenek; sağlam bir kültürle dünya görüşüyle, hayatın içinde yaşayıp pişerek güçlenmelidir. Şiir bir anlamda, yaşam serüvenini bütün boyutlarıyla yaşamak, kendi dünyamızdan evrensele açılmak demektir. Bizim gençliğimizde; Necip Fazıl, Nazım Hikmet, Tanpınar, Kemalettin Kamu, Ömer Bedrettin Uşaklı gibi ‘iyi şairler’ vardı. Onları Ahmet Muhip, Cahit Sıtkı, Ziya Osman, Asaf Hâlet ve Birinci Yeni izledi. Onları severek, beğenerek okuduk.”⁶⁴

⁶² E. Mahir Yalnız, *Sesimiz*, S.68, Mart 1975.

⁶³ Özer, *ags.*, s. 21.

⁶⁴ Demir, *ags.*, s. 15.

Şinasi Özdenoğlu'na göre şairin tüm insanlığa karşı görevleri vardır. Toplumun gönlünü kazanabilmiş bir şair, iyi bir şairdir onun için. *“Bence şair; ideolojik olmasa bile, evrensel bir misyonun adamıdır. Kendi toplumuna ve bütün insanlığa karşı bir görevi vardır. Şairim diye ortada dolaşan bir insan, herhalde bir sirk palyaçosu değildir. Etkili barış mesajları verebilen, bütün insanlığın gönlünü kazanabilmiş bir şair; politikacıların yapamadığını başarmış ‘apolitik’ bir görevin adamıdır. İşte burada şiir; savaşa, zulme ve haksızlığa karşı bir direniştir.”*⁶⁵

Özdenoğlu şairin görevlerini peygamberin görevlerine benzetir. *Şiirin tanımını şiirle yaparım / Şair olmasam peygamberlik yaparım*⁶⁶ mısralarında da görüldüğü üzere şairlik ve peygamberlik arasında benzerlik olduğunu düşünür ve bu durumu şöyle ifade eder:

*“Evet, peygamberlerin, insanlığın mutluluğu için verdikleri mesajları; sırasında, gereğinde ve zamanında şairler neden vermesin? Yüz binlerce günahsız insanın katledildiği, her gün utanç verici sahnelerin gözler önünde sergilendiği bir dünyada, şairlerin hiç mi görevi olmayacaktır? Unutulmamalıdır ki; şairlik yeteneği Tanrı'nın yalnızca şairlere; şiir ise, şairlerin tüm insanlığa en onurlu, en değerli armağanıdır.”*⁶⁷

Özdenoğlu 21. yüzyılda hâlâ özlenen bir insanlık düzeyinin olduğunu kanısını taşır ve bu düzeyin gerisindeki insanı eğitmenin şiir ile olacağını düşünür. Şiirin ise tek bir tanımı yoktur onun için. *Her güzel şiir, şiirin yeni bir tanımıdır.*

Şinasi Özdenoğlu, şiiri bilen, anlayan ve gerçek şiiri yazan şairlerle toplumun gelişebileceğine inanır. Şair, toplumda var olanı topluma sunmalı hakikati aramalıdır. Hakikati arama hayatı daha anlamlı kılacaktır. *“...kim ki şiirle çıkar orduların karşısına şair derler adına.”*⁶⁸

⁶⁵ Demir, *ags.*, s. 16.

⁶⁶ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 14.

⁶⁷ Demir, *ags.*, s. 16.

⁶⁸ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 8.

2.1.3. Şiir ve Müzik

Edebiyatın birçok türünde müzikle bağ kurmak olasıdır. Eski çağlardan beri edebiyat ve müzik birbirini beslemiş ve sürekli etkileşim içinde olmuştur. Müzikle bağının en yoğun yaşandığı tür ise şiidir. Edebiyatımız şiir ağırlıklıdır. Tanzimat’la başlayan Batı’ya yönelik Cumhuriyet döneminde de devam eder. Birçok hareketin ortaya çıkmasıyla birlikte şiir anlayışları da artar. Müzik her dönemde özellikle şiirde elzem unsurlardan biri olarak sayılır.

İslamiyet öncesi Türk edebiyatında da şiirler müzik eşliğinde söylenir ve nesilden nesile aktarılırdı. Çünkü müzik, şiirin kalıcılığını arttırır. Daha geniş kitleler tarafından benimsenip, ezberlenmesine kolaylık sağlar.

Mallerme’ye göre; “*Kendi yöntemleri ile ve dilden oluşturduğu kavramsal kullanıma kadar şiir müzikseldir. Müzik, kesinlikle bütünde var olan ilişkilerin birliği, uyumlu olarak tam ve açıkça bakırın, telin, ağacın çıkardığı basit seslerden değil ama doruk noktasına ulaşmış zihinsel sözden kaynaklanmaktadır.*”⁶⁹

“*Şiirin kendine özgü bir iç musikîsi olduğu konusunda hemen herkes hemfikirdir.*”⁷⁰ Özdenoğlu da bu fikre katılır. Şiirin kendine has bir ezgisinin olduğunu, kendisinin şiire yönelmesindeki temel unsurlardan birinin de doğanın sesi olduğunu yapmış olduğu söyleşide ifade eder. Şaire göre şiirin müzikle yakın bir ilgisi olmalı, hayatın nabzını ölçmeli ve müzikaliteden yoksun olmamalıdır.

Şinasi Özdenoğlu’na göre şiirde musikî, *kelimelerin birbiriyle öpüşürken çıkardıkları emsalsiz sestir*. Kelimeleri en iyi biçimde yüz göz eden insan, ona göre şairdir. Şiiri alelâde söyleyişten ayıran ifade özelliğine şairanelik denir. *Her iyi şiir şairanelidir.*⁷¹ Şairanelik, musikî vasıtasıyla gerçekleşir.

Müzik, Özdenoğlu’nun şiir anlayışındaki temel unsurlardan biridir. Müzikalite ile hayatın daha kolay bir şekilde anlaşılacağından hatta şiirlerin daha etkili olacağından yanadır.

⁶⁹ Nesrin Feyzioğlu, “Geleneksel Türk Sanat Musikisi Bestekarlığı’nda Söz-Beste İlişkisi”, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, S.14, 2005, s. 78.

⁷⁰ Orhan Kahyaoğlu, “Şair-Şarkı Yazarı/ Şiir-Şarkı Sözü”, *Varlık*, Nisan 2006, s. 23

⁷¹ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 10.

2.1.4. Şiir ve Dil

Dil, bir milletin en büyük ve en kutsal varlığıdır. Özdenoğlu, bir şair için dilini topluma sevdirmenin ve anlatmanın başlıca görevi olduğunu düşünür. 1940 Kuşağı içinde Anadolu insanının acısını, çaresizliğini, yoksulluğunu; barışı, kardeşliği, özgürlüğü, aşkı ve ölümü lirik bir dil ile işleyen Özdenoğlu için Cemal Süreya, *Özdenoğlu, Cumhuriyet şiirinde hece vezninin Anadolucu özünü, yeni şiir tekniği ile bağdaştırmaya çalışır ve bunu da başarır* ifadelerini kullanmıştır.

Şiir, konuşma dilinden farklıdır. *Bir dilin sözcükleriyle, bir başka dil (şiir dili) yaratmaktır.*⁷² Özdenoğlu'na göre sözcükler üretip, o sözcüklerden güzellikler yaratarak, dizelerini halka mal etmek, bir şair için en onur verici hüner olduğunu düşünmektedir.

Özdenoğlu şiirin dünyadaki bütün dillerden ayrı bir dil olduğunu düşünür ve şu ifadeleri kullanır: *“Şiiri muhakkak bir tarife bağlamak icap ederse derim ki: o, dünya üstünde mevcut bütün dillerden ayrı bir dildir. Hatta yazıldığı dilden bile.”*⁷³

Özdenoğlu, Orhan Veli'nin şiir anlayışına karşı çıkar. Çünkü Özdenoğlu'na göre şiir, günlük söyleyiş değildir. *Şiir, Orhan Veli'nin dediği gibi “Günlük söyleyiş” ise, şiir yoktur, günlük söyleyiş vardır. Halbuki, şiir diye ayrı bir şeyin var olduğunu, şiirle hiç ilgisi olmayan bir marangoz bile ispat edebilir. Nasıl edebilir? Meselâ Karacaoğlan'dan bir beyit okumak suretiyle.*⁷⁴

Özdenoğlu için şiir, günlük söyleyiş değildir. *Hadi şiirin bir an için gündelik konuşma olduğunu farz edelim: Fuzulî'yi, Nedim'i, Baudelaire'i inkâr mı edeceğiz?*⁷⁵

Özdenoğlu, şiir dilini ve günlük konuşma dilini kesin çizgilerle ayırır. Şiir ona göre alelâde söylenmiş bir şey değildir. Emek ve kültür birikimi ister. Bu yüzden Birinci Yeni akımına ve benimsedikleri görüşlere karşı çıkar.

Özdenoğlu şiir dili ile ilgili görüşlerini şöyle açıklar:

“Şiiri tamamiyle bir zihin ve mantık spekülasyonu haline getirmek; bir kelime sanatı olan şiiri, kendi özelliği içinde limit duruma ulaştırmaktır. Şiir,

⁷² Özer, Uyguner, *age.*, s. 96.

⁷³ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 8.

⁷⁴ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 9.

⁷⁵ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 9.

kafaya göre en güzel söz olunca ve bildiğimiz özel unsurlarından ayrılınca; nesir, hitabet, nükte gibi 'şiiirden gayrı güzel söz' dediğimiz beyan tarzlarıyla birleşmeyecek midir? Şiiri şiir yapan yalnız mânâyaya ait değeri ise; bizi bambaşka bir dünyaya götüren, yasadız, ölçüsüz o sihirli dili inkâr etmemiz gerekmez mi? Bize öyle geliyor ki; insan, insan olarak kaldıkça, daima bu acaip lisandan medet umacak, en büyük avunmayı ona sığınmakta bulacaktır. İşte bu yüzden şiirin, diğer güzel sanatlar arasındaki tek nasipsizliği, hiçbir zaman onlar kadar milletlerarası olmamaya mahkûm oluşudur."⁷⁶

Özdenoğlu'na göre en güzel şiir, *kelimelerden mümkün olduğu kadar ayıklanmış şiir*⁷⁷ dir. Kelimenin şiire yararı kadar zararı olduğunu düşünür ve az kelime ile çok şey anlatılması gerektiğini savunur.

Özdenoğlu, dile hâkimdir. Kullandığı kelimeleri titizlikle seçer. *Tekniğe dilediği elastikiyeti verirken asla güçlük çekmiyor, en basit en çok kullanılmış kafiyeler bile, onun şiirlerinde müstesna bir güzellik taşıyor.*⁷⁸

Kendine has, taklitsiz bir söyleyiş ifadesi vardır. *Şairin, kendisine mahsus bir edâ ile söylediği güzel şiirler, yılların kahrına uğramayacak, aynı tazeliikle tekrarlanacaktır.*⁷⁹ Özdenoğlu'nun şiir dilindeki söylemi, şiirlerinin kalıcılığını sağlayarak yıllar sonra dahi okunsa aynı tadı vereceğine hem kendisi hem de edebiyat çevresindeki dostları inanır.

*"Onun şiiri; kavgaları, umutları, öfkeleri, hayâl kırıklıkları ve engin sevgileriyle bir yaşamın öyküsüdür. Onda her insan biraz kendini bulur. Anlatımda biraz aceleci ama her zaman alabildiğine içtendir. Mısraları zorlamasız, coşkulu sözcükleri seviyor. Yalın, apaçık deyişleri yanında en içli, en şiirce çağrışımlarla yüklü mısraları da çoktur. Onun şiirinde, her türlü sosyal bunalımlarıyla bir yaşam var. Karamsar değildir. Şiirlerinde ölüm yok. Öylesine yaşamakla, kavga ve sevgi ile dolu ki, ölümü hiç aklına getirmiyor. Kısaca söylemek gerekirse; inançlı, aydınlık, toplumcu, kavgacı ve dost şiirleri Özdenoğlu'nun... Özel yaşantısı yansımış şiirine."*⁸⁰

⁷⁶ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 12.

⁷⁷ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 15.

⁷⁸ Uluğ Turanlıoğlu, *Damla*, S.13, Ekim 1943.

⁷⁹ Remzi T. Tüzüncam, *Çığır*, S.140, Temmuz 1944.

⁸⁰ M. Kemal Yılmaz, *Barış*, 16 Şubat 1974.

Özdenođlu ve onun Őiirleri hakkında dergilerde birtakım deđerlendirmeler, yorumlar yapılmıŐtır. Ortak nokta olarak ise özel hayatının sanatına yansımıŐ olduđunu belirtmeleridir. Őinasi Özdenođlu, dűŐüncelerini, gűrűŐlerini, hayatta yaŐadıklarını, gerek sevinçlerini gerek savaŐımlarını Őiirlerine yansıtmıŐtır. Özellikle Anadolu'nun farklı bűlgelerinde bulunması ve gittiđi yerlerin kűltűrlerini tanınması, Anadolu insanının çaresizliđini gűrmesi ve bizzat yaŐaması karŐılıđında tűm bu hissettiklerini dűz yazılarında ve mısralarına yansıtır.

Özdenođlu, Őiir dili ve gűnlűk konuŐma dilindeki kelimeler arasında bir etkileŐim olduđunu ve Őiirin vazgeçilmez ögesi olan ritmin, çınlayan kelimelerle sađlanacađına vurgu yapar. ÇađrıŐım sahaları geniŐ olan bu kelimelerin dilin ifade gűcűnű arttırıcı ve dili zenginleŐtirici özelliklerinin olduđuna dikkat çeker.

2.1.5. Şiirde Anlam ve AnlaŐılırlık

Őiirde anlam ve anlaŐılırlık geçmiŐten gűnűműze kadar birçok Őair ve edebiyat araŐtırmacısı tarafından üzerinde durulan ve tartıŐılan bir konu olmuŐtur.

Anlam, Tűrk Őiirinde Őairler tarafından kimi zaman bir mesaj, bir ileti, bir öđűt bazen de anlamsız bir unsur olarak gűrűlműŐtűr. Kimi Őairler tarafından temel unsur olarak gűrűlműŐ, kimileri tarafından da arka plana atılmıŐtır.

Őairler poetikalarında anlamı önceleyerek ya da inkâr ederek sűrekli bu konuyu dile getirirler ve bu dűngű bugűne kadar devam etmektedir. Anlam konusundaki gűrűŐler dűnemden dűneme Őairden Őaire farklılık gűsterir. Yahya Kemal bu konudaki dűŐüncelerini Őöyle ifade eder:

“Eskilere gűre Őiirde lafız ayrı mânâ ayrı idi bizce asıl Őiir ancak lafız ve mânâ arasında bir milimetrelilik fark daha kalktıktan sonra baŐlayabilirdi. Bizce mısırâda lisan tek baŐına mânâ kesildiği zaman Őiir tecellî etmiŐ demektir. Yine bizce mânâ ne kadar derin, ne kadar metin, ne kadar ŐaŐaalı, ne kadar câzip, ne kadar yeni olursa olsun, Őiirde tek baŐına bir kıymet değildir, nesirde ve sözde bir kıymettir, lâkin Őiirde değildir, mânâ ancak lisan kesilirse, daha açık bir tarifile lisanda nağme hâline gelirse Őiir kıymetini alır.”⁸¹

⁸¹ Yahya Kemal Beyatlı, *Mektuplar Makaleler*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yay., İstanbul, 1977, s. 25.

Yahya Kemal'in bu ifadelerinden hareketle, şiirde mısra güzelliğini ön planda tuttuğu söylenebilir. Şair aynı yazısında, *bir mısradaki lafız ayrı, mânâ ayrı olursa ikisi de doğmamış demektir. Hâlis şiirde her manzume, hatta mısra şiirde yegâne vehmini verir*⁸² ifadelerini kullanır. Ona göre asıl önemli olan lafız ve mananın birbirinden ayrı düşünülmemesidir.

Ahmet Haşim poetikasında şiir hakkındaki görüşlerini ortaya koyarken *şiirin nesir gibi anlaşılacak üzere değil duyulmak üzere vücut bulduğunu*⁸³, şiirde anlamdan ne kastedildiğini bilmediğini, anlamı aramanın zavallı bir kuşu eti için öldürmeye benzediğini yani bir o kadar gereksiz ve faydasız olduğunu, şairin hakikat habercisi ve belâgatli bir insan olmadığını söylemektedir.

Necip Fazıl ise şiiri, Allah'ın varlığı olarak tanımladığı mutlak hakikati arama işi olarak görür ve *şiirin başka görevinin olmadığını ifade eder*.⁸⁴

Orhan Veli de poetikasında anlamı ön planda tutar ve şiirin, bütünüyle anlamdan ibaret olduğunu söyler. Ona göre *şiirin bütün hususiyeti manasındadır*.⁸⁵ Ona göre şiirin bütün kıymeti anlamından gelir. Görülüyor ki Türk şiirinde anlam meselesi üzerine yapılan yorumlar çoğaltılabilir.

Şinasi Özdenoğlu şiirin, somut, açık ve anlaşılır olmasından yanadır. Kendisi ile yapılan söyleşide, sanatının soyut bir sanat akımıyla gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceği sorusuna şöyle cevap verir: *“Sanatımı soyut bir sanat akımıyla gerçekleştirme olanağım yoktur. Çünkü siz toplumumuzla ve tüm insanlıkla dostluk kuracaksınız. Dost olabilmek için anlamak ve anlaşılacak gerekir. Oysa soyut bir sanat anlayışı, büyük kitleler açısından anlamsızdır. Böyle bir sanatın, halk kütleleriyle bağı, ilişkisi yoktur. Anlamsızlık, bir anlamda kolay ve değersiz olanı şiir adı altında sunmaktır. Bu ise bir çeşit sömürüdür.”*⁸⁶

Görülüyor ki Özdenoğlu, soyuta karşıdır. Soyut bir anlayışa sahip olmak halk ile olan bağlantının kopması demektir ona göre. Anlamsızlığa karşıdır. Aynı söyleşide *“Anlamsız olana karşı mısınız?”* sorusuna şu yanıtı verir:

⁸² Yahya Kemal Beyatlı, *age.*, s. 25.

⁸³ Ahmet Haşim, *Bütün Şiirleri*, (haz: İ. Enginün, Z. Kerman), Dergâh Yay., 4.bs., İstanbul, 1999, s. 70.

⁸⁴ Necip Fazıl Kısakürek, *Çile*, Büyük Doğu Yay., İstanbul, 2003, s. 471-496.

⁸⁵ Orhan Veli Kanık, *Bütün Şiirleri*, Adam Yay., İstanbul, 1998, s. 169.

⁸⁶ Şinasi Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, Eroğlu Yay., Ankara, 1974, s. 106.

“Evet.. 1974’lerde, insanoğlunun anlamsıza verecek zamanı yoktur. Aslında dünyada anlamsız bir şey de yoktur. İsteddiğini topluma anlatmaktan kaçınan, anlamsızlığını peşinen ilân eden sanatçı, çevresinden kopmuş demektir. Oysa sanatçı; insanlarına ve insanlığa bir şeyler söyleyebilmek için anlaşılır olmalıdır. Şiir de öyle... Etkili olabilmek için anlaşılır, sevilir olmalı, insanların hafızasında yer tutabilmelidir.”⁸⁷

Özdenoğlu, yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere anlamsız olana karşıdır. Ona göre dünyada anlamsız hiçbir şey yoktur. Bu sebeptendir ki İkinci Yeni akımını halktan kopuk soyut bir anlayış benimsediklerinden dolayı eleştirir. Ve şu ifadeleri kullanır:

“Bu akımın Türk şiirindeki katkısı da bir gerçek.. Ancak, halktan kopuk bir akım olduğu için toplumumuzu etkileyememiştir. İkinci Yeni, Türkiye intelligensiası içinde, ancak belli bir kesime seslenebilmiştir. Büyük kütlelerle ve insanlıkla köprüleri atılmış bir sanat ve fikir akımı düşünmek, 21. Yüzyıla doğru mümkün değildir. Günümüz ozanı soyuta sırt çevirip yüzde yüz somut olsun demiyorum, ama herhalde önce kendi insanı tarafından anlaşılabilir ve sevilebilir olmalıdır.”⁸⁸

2.2. SANAT HAYATINDAKİ ÖNEMLİ İSİMLER

2.2.1. Sait Faik Abasıyanık

Şinasi Özdenoğlu, 1946 yılında kaymakamlık stajını yapmak üzere Burgazada’ya atanır. Genç kaymakam adaylığı ile birlikte şiirde yıldızının parladığı bir dönem yaşamaktadır. *Yeni imgelere açılmış, barış özlemiyle ve insan sevgisiyle dolu şiirleri*⁸⁹ *Varlık*’ta ve *Servet-i Fünûn*’da yayımlanır.

Sait Faik ile dostluğu o yıllarda sıklıkla yapılan sanat ve edebiyat söyleşilerinde başlar. Sait Faik’i tanıyanlar onun hoyrat ve kırıcı olduğunu düşünürler. Özdenoğlu da Sait Faik’i anlamının zor olduğunu dile getirir ve şu ifadeleri kullanır:

⁸⁷ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 106.

⁸⁸ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 107.

⁸⁹ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, Cumhuriyet Kitap Kulübü, İstanbul, 2000, s. 14.

“Sait’in yarattı dünyası ile davranışları arasındaki bu derin çelişkiyi açıklamak, oldukça güç bir sorundur. Sait Faik, kendisine gerçek dostlukla yaklaşmak isteyenleri bile incitip kırabilen bir karakter sergiliyor. Hep düşünmüşümdür: Sait’in o sert davranışları; sevecenliği güçsüzlük sanıp, karşısındakine ilkel bir üstünlük gösterisi midir? Ya da ünlenmekten kaynaklanan sığ bir bencillik duygusu mu? Sanırım, her ikisi de değil. Sait, kadınlardan yoğun ilgi ve sevgi bekleyen, ama bu ilgiyi yeterince bulamayan, Burgazadası’nın koyu yalnızlığında, bir başına yaşayan insan. Kırıcı ve bazen kaba davranışlarını, işte bu ruhsal tatminsizlikten kaynaklanan psikiyatrik tepkiler diye yorumlamak, sanırım daha gerçekçi bir yorum olacaktır. Aramızdaki fazlaca yaş farkına karşın belki de bir kamu görevlisi olduğum için bana öteki arkadaşlardan daha saygılı davranıyor. Ben ise, tepkilerimin sert ve kırıcı olduğunu bildiğimden, belli mesafeyi korumaya dikkat ediyorum.”⁹⁰

Özdenoğlu, Sait Faik’in sevgilisi için yazdığı şiirleri okur. *Sevgilisi üniversitede felsefe okuyan bir kızdır.*⁹¹ Ada’ya buluşmak için geldiğinde Sait Faik, Özdenoğlu’na kız hakkında ne düşündüğünü sorar ve istediği cevabı alamayınca Özdenoğlu’na “*Sen kızdan ne anlarsın ki...*” diyerek içerler.

Sait Faik ile Özdenoğlu karşılıklı fikir alışverişinde bulunurlar çünkü Sait Faik, Özdenoğlu’nun fikirlerini her konuda önemser. Bu durumu Özdenoğlu şöyle açıklar:

“*Sait, şiirlerinde forma pek önem vermedi, söylem ustalığına da özenmedi. Öykü anlatırcasına şiirler yazıyordu. Bir akşam onun “Bir Zamanlar” şiirini tartışırken, bu güzel şiirin biraz titizlikle daha da güzelleşeceğini söylemiş; Valery’nin “sözcüklerden ayıklanmış şiir” görüşünden söz etmiştim. O şiirdeki bazı sözcüklerin yerlerini değiştirip, kendisine okuduğum zaman, beklemediğim bir hoşgörü ile: “Galiba, daha da güzel olmuş...” deyivermişti.*⁹²

Özdenoğlu’nun şiirlerini *toksözlü dostum* dediği Sait Faik, açıkça eleştirir ve beğendiklerini her zaman okuturdu. “*Toksözlü dost Sait Faik, şiirlerimi açıkça eleştirir, beğendiği dizelerimi hemen her karşılaştığımızda bana okutmak isterdi. Örneğin,*

⁹⁰ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 15.

⁹¹ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 16.

⁹² Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 18.

1946'da yayımlanan *Anaforda Dönen Adam* adlı kitabıma adını veren uzun şiirimin şu dört dizesini çok sever, hep yineletirdi:

*“Yanan ormanlar içinde geyikler ağlıyor
Batan gemiler içinde insanlar
Sen ne güzel kadındın şehre inmeden
Ne güzel öperdin beni bir zamanlar...”⁹³*

Sait Faik, her konuda Özdenoğlu'na öğüt verir ve hayatını yönlendirmeye çalışır. Özdenoğlu'na âşık bir genç kıızı, bırakmaması gerektiğini, onun sayesinde Fransa'ya gidebileceğini öğütler. “Sana âşık olan o zengin kıızı bırakma. Akılsızlık etme, o işi hallet, doğru Fransa'nın yolunu tut.”⁹⁴ Özdenoğlu, Sait Faik'in söylediklerini unutmaz yıllar sonra ölümü ile yıkılsa da söz verdiği gibi çok çalışarak hayatına devam eder.

2.2.2. Nurullah Ataç

Şinasi Özdenoğlu'nun *dilimizin yılmayan savaşımıcısı*⁹⁵ olarak tanımladığı Nurullah Ataç, hayatında büyük bir öneme sahiptir. Özdenoğlu, Ataç'ı 1940'lı yıllarda tanır. Bu tanışıklığı şöyle anlatır: “Bizler –genç şairler- 1940'lı yıllarda Ataç'ı tanımuştuk. Kızılay'ın orta yerinde, İzmir Caddesi'nde, Hamdullah Suphi Tanrıöver'den kiraladığı iki katlı evde oturuyordu. Ataç'ı, şiirle, yazınla, eleştiriyiyle ilgili düşüncelerini öğrenmek ve söyleşmek amacıyla evinde ziyaret ederdik. İyi yürekli eşi; eliyle çay, sütlü kahve ve çörek ikram eder, engin sevecenliğiyle, gurbetteki annelerimize özlemimizi unutturmaya çalışırdı.”⁹⁶ Sadece Ataç değil eşi de Özdenoğlu'nun özlemlerini gidermeye çalışmış ve hayatında iz bırakmıştır.

Özdenoğlu o yıllarda kimi şiirlerini ve yazılarını *Hisar* dergisinde yayımlıyor diye Ataç, kendisine içerler ve bu durumdan hoşlanmaz. “Ataç Usta, şiirlerimi ve düzyazılarımı zaman zaman *Hisar* dergisinde yayınladığımdan ötürü içermişti bana. Bunu, arkadaşarımdan duymuştum. O dergiden hoşlanmıyormuş, tutucu buluyormuş.

⁹³ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 19.

⁹⁴ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 20.

⁹⁵ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 25.

⁹⁶ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 26.

Doğrusu şaşırılmışım. Hisar'da, Atatürk devrimlerine inançlı arkadaşlarımız da yazılarını, şiirlerini yayınlıyorlardı. İnancıma göre derginin ya da gazetenin adı değil; yayınlanan eserin tutarlılığı ve değeri önemliydi. Batı kültürünü özümsemiş olan Ataç Usta, örneğin Fransa'da "sol" eğilimli gazetelerde "sağ"ın ünlülerinin, "sağ" eğilimli dergi ve gazetelerde "sol"un tanınmış kişilerinin yazıp çizdiklerini nasıl bilmezlikten gelebilirdi? Yazın ve düşün yaşamımızı kamplara bölen, sosyal barışa varmamızı engelleyen bu davranışı, hiçbir zaman benimsememiş, içime sindirememişimdir. Kaldı ki, o yıllarda Ataç'ın yazdığı dergi ve gazetelerde, Varlık'ta, Ülkü'de, Yücel'de ve Ulus gazetesinde sürekli şiirlerim ve yazılarım çıkıyordu.”⁹⁷ Özdenoğlu'nun 1947 ve 1948 yıllarında Ulus gazetesinde Ataç'a Mektup başlıklı iki yazısı çıkar. Ve bu yazılarında Ataç'ın adaletli olmayışından yakınır. Ve bir süre araları açılır. 1950'li yıllarda dost olurlar ve Ataç bilgi birikimi ile Özdenoğlu'na yol göstermeye çalışır.

Özdenoğlu için Nurullah Ataç, *onunla da olmaz, onsuz da olmaz*⁹⁸ dedirten yapıda bir insandı. Eleştirileri üzerine çeken bir yapısı vardı ona göre. Ataç, insanları iğnelemeden duramaz, Özdenoğlu'da bu durumu şöyle açıklar:

“Ataç bu... İğnelemeden durur mu hiç? 1940'lı yıllarda, Ankara Halkevi çatısı altında, bir “Anadolu Şiiri” akımı başlatılmıştır. Buna “Toprak Şiiri” de deniyor. Topraksız köylünün toprağa, suya, traktöre hasretini dile getiren bir akım... Genç şairler bu konuda şiir yazmaya özendiriliyor. CHP'nin sanat ve kültür organı olan “Ülkü” dergisinde o akımın öncülüğünü ve koruyuculuğunu yapan Ahmet Kutsi Tecer'in Türkkuşu'ndaki planörcü gençler üstüne yazdığı bir şiiri ele geçiren ve şairi “ti”ye alan Ataç; Tecer'in İşte motor, işte yağ/ Havalan da havalan... dizelerini, “güdümlü bir sanat”ın kanıtı sayarak, alaylı biçimde eleştirir. “Toprak şiirleri” ile birlikte, İktidar Partisi'nin mesajlarına da ağırlık veren “Ülkü” dergisinin yarı resmi görüntüsü, okuyucuyu sıkıya başlamış, Ataç ise “Güdümlü sanat”a karşı çıkararak, kendisini yine gündemde tutmayı başarmıştır.”⁹⁹

Ataç'ın o yıllarda, şairlerin ve yazarların toplumcu mesajları olması gerektiği düşüncesini savunduğunu söyleyen Özdenoğlu, onun için haklı olduğunu, boş sözler sarf

⁹⁷ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 27.

⁹⁸ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 28.

⁹⁹ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 29.

etmediğini ifade eder. “1940’ların Ankara’sında toplumcu ve sosyal adaletçi bir sanat anlayışını savunmak; bazen tehlikeli yorumlara neden oluyor; “Hümanizma” deyimi “solculuğu” çağrıştırebiliyordu. Dönemin ünlü şairlerinden bir bölümü Parlamento’da milletvekili idiler ve “bireysel” dünyalarının şiirini yazıyorlardı. Atatürk’ün başlattığı “Şairli ve Yazarlı Parlamentolar Dönemi”, İsmet Paşa’yla sürüyordu. Ataç, o günlerde, şairlerin ve yazarların toplumcu mesajları olması gerektiğini savunuyordu. Bizler -genç şairlerin çoğu- ise; ulusal coşkularımızın yansıdığı dizelerimizle dikkatleri çekmeye çalışıyor; resmi edebiyatın sözcülüğünü yapan “Ülkü” dergisinin çevresinde, kendi kimliğimizi arıyorduk. Ne zaman ki Siyasal Bilgiler’i bitirip, Anadolu’nun dert yüklü topraklarına sorumlu bürokrat olarak adım attık; işte o zaman, Nurullah Ataç’ın boş sözler söylemediğini daha iyi anladık. Anadolu insanının yoksulluğu ve terk edilmişliği, bizlere, Cumhuriyetin genç görevlilerine asal gerçeği göstermiş; sorumlulukla birlikte, önümüze yeni ufuklar açmıştı. Kesinlikle inanmıştık ki; Türkiye’nin tüm yazın ve düşün adamları artık “fildişi kuleleri”nden çıkmalı, adaletli ve onurlu bir toplum düzeni için yurtsever savaşımını başlatmalıydı.

Delikanlılık ürünü olan bireysel ve lirik sevi-hasret şiirlerim, yerini “Anadolu’nun Kaderinden Bahseden Şiirler”e terk etmişti. Bunlar Ataç sayesinde yeni bir uyanışın, yeni bir ufka yönelişin ürünleriydi.”¹⁰⁰ Görülüyor ki Özdenoğlu’nun şiir anlayışının ve şiirlerinin içerik olarak değişmesinde Ataç’ın rolü büyüktür.

Özdenoğlu’nun 1946 yılında yayınlanan *Anaforda Dönen Adam* adlı kitabındaki şiirleri eleştirmenlerce *yepyeni bir ses, derin ve lirik bir söylem* olarak nitelendiriliyordu. Ataç *Varlık* dergisinde yapmış olduğu söyleşide bu kitaptan *olağanüstü bir yapıt*¹⁰¹ olarak söz eder.

Özdenoğlu dili canlı ve güzel kullanmasını Ataç’a bağlar. “Evet, bize sorarsanız; Ataç’ın önde gelen niteliği, dilimizin yılmayan savaşımıcısı oluşudur. Çünkü Ataç Türk dilinin yabancı sözcüklerden arınmasını, -bir başka deyişle- dilimizin bağımsızlığa kavuşmasını yıllarca ve hiç azalmayan bir inançla savunmuştur. Bizce, gerçek ulusçuluk; kişinin kendi diline sahip çıkmasıyla, dilini güzel konuşup, yanlışsız yazmasıyla ölçülür. Ataç, hemen her yazısında, dilimizin üstünlüğünü, güzelliğini savunmuştur. Bizce Ataç,

¹⁰⁰ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 30-31.

¹⁰¹ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 31.

bu anlamda en büyük ulusçularımızdan biridir."¹⁰² diyerek dil konusundaki düşüncelerini, hassasiyetini Atatürk'a borçlu olduğunu dile getirir.

2.2.3. Behçet Kemal Çağlar

Şinasi Özdenoğlu 1939-1940'lı yıllarda lise öğrencisi iken Behçet Kemal'i tanır. Sadece onda değil, zamanın bütün gençlerinde Behçet Kemal heyecanı ve coşkusu vardı.

Behçet Kemal 1908'de Erzincan'ın Tepecik köyünde doğar. Halkın içinde büyür, yetişir ve eğitim alır. Halkevlerinin açılışı için yazdığı piyeslerle Atatürk'ün dikkatini çekmeyi başarır. Derin vatan sevgisini içinde barındırır. Bu sebeple Özdenoğlu'nun Behçet Kemal'de en sevdiği özelliği budur. O dönemde Behçet Kemal, *gençliğin ilahı*¹⁰³ gibi görülür. Halk Evleri Müfettişi göreviyle yurdun dört bir yanını dolaşmış halk şiiri ve halk sanatı ile yakından ilgilenmiştir. Özdenoğlu ile arasında bu bağlamda ilgi kurmak mümkündür. Ortak özelliklerinden biri de şiirlerinin beslendiği kaynaklardır. Ki bu kaynaklar "halk şiiri ve Atatürkçülük" olarak nitelendirilebilir.

Öğrencilik yıllarında Behçet Kemal'i dinlemek için okuldan nasıl izin aldığını şöyle anlatır: *"Evet... 'Sarı tosuna yonca otlatan' Behçet Kemal Çağlar'ı dinlemek için can atan biz öğrencilere toptan izin çıkıyor. Müdür yardımcılarında birinin yönetiminde, açık hava sineması olarak kullanılan bir bahçede, açılır kapanır sandalyeler üstündeyiz. Ve şiirlerini dergilerde okuduğumuz, sesini radyodan dinlediğimiz şair; "Erciyes'ten kopan çığ"ın hızıyla, işte karşımızda... İlk okuduğu şiir "Görmeye geldim". Onu "Tarsus'un Çağlayanı" izliyor. Bizleri büyüleyen bu şiir şöleninde, sesi bir heyecan seli halinde çağlayan şair, öğrencileri kıramıyor; bir daha, bir daha okuyor. Hepimiz eşsiz bir coşku yağmuruyla tepeden tırnağa yıkayan ve Gazi'nin sesinin kulaklarında çınladığı şair gönüllerimizi kazılmıştı."*¹⁰⁴ Özdenoğlu, Behçet Kemal'in söyleyiş tarzından, üslubundan etkilenir. Behçet Kemal'le *Varlık*, *Ülkü*, *Yücel* gibi dergilerin sayfalarında ve Ankara Halkevi'nde buluşan Özdenoğlu sık sık evine ziyarete gider ve sanat söyleşilerine katılır.

Behçet Kemal'i ve sanatını şöyle anlatır:

¹⁰² Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 36.

¹⁰³ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 41.

¹⁰⁴ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 42.

“Behçet Kemal Çağlar; sosyal kişiliği, şairlik gücünden önde gelen bir insandı. O dönemde Çağlar, Anadolu’yu baştan başa dolaşan bir sestî ve Mustafa Kemal inancı ile yetişen kuşağın âdeta simgesiydi. Onun deyimiyle “Anadolu’yu fethetme çıkacak gençlik”, özellikle şiir ve yazın heveslileri, Çağlar’a gıpta ediyorlardı. Öğretmenler, öğrencilerine onun şiirlerini ezberletiyorlar; radyoda, gazete ve dergilerde onun yapıtlarına geniş yer veriliyordu.”¹⁰⁵

Özdenoğlu’na göre Behçet Kemal, her şeyden önce bir devrimin, Kemalist Devrim’in şairi ve sözcüsüydü.¹⁰⁶ Özdenoğlu Behçet Kemal’in şiirlerini, kullandığı ifadeleri, söylemlerini beğeniyor övgüler yağdırıyordu. “Yapıtlarını o derece içten ve coşkuyla okuyor; sınımsız, yapmacıksız ve demokrat kişiliğiyle çevresini çabucak etkiliyordu. Temiz yürekli, açık sözlü, yiğit bir insandı Çağlar. Konuşurken “anam”, “anacığım” sözcüklerini sıkça kullanırdı. O, Fransızların “Poesiepure” (katıksız şiir-öz şiir) dedikleri cinsten şiirlerin şairi değil; gücünü ulusal coşkudan alan destansı dizelerin şairiydi.”¹⁰⁷

Özdenoğlu Atatürk özlemini, Behçet Kemal’in dizeleriyle giderir, destansı söyleminden etkilenir ve sanat anlayışının oluşmasında Behçet Kemal faktörünü unutmaz.

2.2.4. Ahmet Muhip Dıranas

Şinasi Özdenoğlu, Ahmet Muhip Dıranas’ı *sohbetine susadığım şair*¹⁰⁸ olarak nitelendirir. Kendisini de *Anadolu’nun sorunlarıyla bilenmiş genç bir idareci* olarak gören Özdenoğlu, Ahmet Muhip Dıranas ile aynı masaya oturduklarında köylerin yoksulluğunu, terk edilmişliğini, mücadelesini konuşurlar ve Özdenoğlu’na sorular sorar:

“-Yahu, bu insanlar böylesine insafsızca mı kaderlerine terk edilmişler? Sorularına verdiğim yanıtlarla, Dıranas’ın merakı daha da artıyor; Anadolu’yu uzaktan yaşamamanın bir çeşit ezikliğini de hissediyor. Toroslardaki dağ köylerinin, sorunlarla yüklü, desteğe muhtaç, çoğunun yolsuz ve okulsuz olduğunu; insanların, Ege Bölgesi köylerinde “çerçilik” yaparak ve “gurbetçi” olarak

¹⁰⁵ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 43.

¹⁰⁶ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 45.

¹⁰⁷ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 45-46.

¹⁰⁸ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 52.

yaşamlarını sürdürdüklerini, ellerindeki toprağın yetersizliğini anlatıyorum. Coşkulu bir sesle, üzüntüsünü şöyle dile getiriyor:

-Anadolu insanının dramı, yalnızca söylevlerde kalıyor, öyle mi?

Evet, ne yazık ki, bugün de değişen fazla bir şey yok. Çok iyi anımsıyorum: Şair Celal Sılay da, -Dıranas gibi- büyük kentte oturup, Anadolu köylüsünü uzaktan, ama içtenlikle merak edip, üzülenlerdendi. Beyoğlu'nda, İstiklal Caddesi'nde ne zaman karşılaştık:

*-Tanrı aşkına, şu Anadolu'dakilerden biraz bahsetsene... Hiç ilerleme yok mu hayatlarında? Hep yerlerinde mi sayıyorlar? diye beni soru yağmuruna tutardı. Gerçekten, o dönemde de, yalnız Kadıköy'de, Erenköy'de, Vaniköy'de değil; birçok kentimizde, Anadolu insanına uzaktan yanıp tüterek kurtaran birçok aydın yaşardı."*¹⁰⁹

Özdenoğlu, Anadolu'ya uzaktan bakan aydınlara mesafeli bakar, Anadolu'ya el uzatıp onların yaşadıklarına ortak olmalarını ister.

Özdenoğlu, Ahmet Muhip Dıranas'ı öğrencilik yıllarında tanır ve onun hakkında şu düşüncelere sahiptir: *"Sanatçıların konakladığı bohem meyhanelere arada bir uğrayan, herkesle senli-benli olmayan çevresinde hem sevgi hem saygı uyandıran bir kişiydi Dıranas."*¹¹⁰

O yıllarda şiire meraklı olan insanların ağzından düşmeyen *Serenat* şiiri Özdenoğlu'nun da dikkatini çeker ve şiiri şu şekilde inceler:

*"Yeşil pencereden bir gül at bana
Işıklarla dolsun kalbimin içi
Geldim işte mevsim gibi kapına
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ..."*

Şiirde biçim titizliğinin egemen olduğu o dönemde, çoğu kez kendime sorduğum olmuştur:

¹⁰⁹ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 53.

¹¹⁰ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 54.

“-Dıranas gibi biçimden kopmayan bir şair; nasıl olur da “içi” sözcüğüyle “çiğ”i uyak düşürmek ister?” Ve sonra, bu soruma yine kendimce yanıt bulmuştum:

“-Şairin, şiirinde yaratmak istediği lirizm için, gözden çıkaramayacağı sözcükler vardır. İşte o zaman şair, göze değil, kulağa seslenen sözcüğü yeğleyecektir.” Gerçekten de, Dıranas’ın bu güzel şiirinin hatırı için, o ufaklık “uyak falsosu” üzerinde hemen hiç durulmamıştı. Kaldı ki; o yılların yeni ünlenen iki şairin de (Ahmet Muhip ve Cahit Sıtkı) izledikleri şiir felsefesi, Fransız Sembolizmlerinin “her şeyden önce müzik” ilkesinde özetleniyordu ve işte Dıranas da Serenat’ta “ezgi”ye öncelik tanımıştı.”¹¹¹

Buradan görülüyor ki Özdenoğlu, Ahmet Muhip Dıranas’ın şiirlerinde neye öncelik verip vermediğini inceler ve çıkarımlarda bulunur. Sanatının özelliklerini şöyle açıklar:

“Sağlam ve derin bir şiir endişesi; Dıranas’ın sanatında başta gelen ilkedir. Ahmet Muhip; doğaya ve fizik ötesine yönelen bir mistisizmaya sonsuzluk düşüncesini de katarak, şiirimize yeni boyutlar kazandırmış seçkin bir ozanımızdır. O, şiirini belli kalıplara dökmese, içi rahat etmeyecekmiş gibi bir tedirginliği hep korudu ve Dıranas için “klasik biçim” yine de gözden çıkaramadığı bir tutku oldu. Tam olmasa da; yarım; hatta dörtte bir uyaklarla, dizeleri, insafsız zamana dayansın istiyordu. O kadar ki; şiirindeki lirizm, zaman zaman biçim endişesine yenik düşse de; Dıranas yine de şiirlerinde sağlamlığı “biçim”de aramış, o tutkudan ödün vermemiştir. Mistik duyguları, Yunus’ça dua eder gibi değil; “Ben büyük rüzgârları severim” diyerek meydan okurcasına söylemiştir.”¹¹²

Ahmet Muhip Dıranas’ın Ağrı şiiri Özdenoğlu’nda derin hisler uyandırır ve âdeta insanlığın çılgılığı olduğuna inanır.

¹¹¹ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 54.

¹¹² Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 55.

2.2.5. Bedri Rahmi Eyuboğlu

Şinasi Özdenoğlu'nun babaannesini Zeliha Hanım, Maçkalı Eyuboğullarının kızıdır. Bu akrabalık babası ve Rahmi Eyüboğlu arasında yakın dostluğa dönüşür. Rahmi Bey'in iki oğlu vardır: Sabahattin ve Bedri Rahmi Eyüboğlu. Özdenoğlu küçük yaşlarda konuğa geldiklerini ve uzun uzun sohbet ettiklerini anımsar fakat yaşca küçük olduğunu da belirtir.¹¹³

1946 yılında Şinasi Özdenoğlu'nun ikinci kitabı *Anaforda Dönen Adam* yayınlanır. Fakat yayınlanmadan önce Bedri Rahmi, İspanyol ressam El Greco biçiminde desenler çizer. Özdenoğlu adada Vicki ile tanışır ve onun da *harika desenler*¹¹⁴ çizdiğini görür ve Bedri Rahmi'den özür dileyerek Vicki'nin çizmiş olduğu desenler ile kitabı yayınlanır.

Özdenoğlu'na göre Bedri Rahmi Eyüboğlu; *kabına sığmayan, yaşam dolu, coşkulu bir insandı. Gönül zenginliğini tüm dostlarıyla paylaşan, yapmacıksız bir candan insan. Karadenizli olduğunu ilan eden burnuyla, erkek çizgileri ve sere serpe yaşantısıyla kadınlar katındaki başarısını, başka hünerlerine borçlu olmalıydı. Bedri reis “şeytan tüyü” taşıyor olabilirdi. Bir topluma girdiği zaman, tüm kadınlar hemencecik onun çevresinde toplanırlardı.*¹¹⁵

Özdenoğlu, Bedri Rahmi'nin şiirlerinin temel niteliği olarak onların; kural dinlemeyen, alabildiğine coşkulu, insanı canevinden vuran dizeler olduğunu belirtir. Şiirlerinin, en kötümser insanları bile yaşama bağlayacağını son derece içli ve dokunaklı olduğunu ifade eder.¹¹⁶ Kendisi de bu özelliğinden oldukça etkilenmiştir. Aynı zamanda halktan gelen sözcük ve tekerlemeleri dizelerine yerleştirdiği için, halkın hafızasında yer edindiğine inanır. Bedri Rahmi'nin *Param-parça*¹¹⁷ şiirini inceler ve onun için, *ressamlığı şairliğini; şiirleri ressamlığını etkilemiştir*¹¹⁸ ifadelerini kullanır.

Bedri Rahmi, Özdenoğlu'nun odak noktasındadır ve beğenisini kazanır. Bu beğeniye Özdenoğlu şöyle aktarır: *“Fırçasıyla dünyaları donatan üretken ressam;*

¹¹³ Özer, Uyguner, *age.*, s. 2-6.

¹¹⁴ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 64.

¹¹⁵ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 65.

¹¹⁶ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 66.

¹¹⁷ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 67.

¹¹⁸ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 66.

ölçülere, kalıplara metelik vermeyen coşkulu şiirleriyle de, Anadolu'nun umulmadık köşelerinde dizelerinin tiryakilerini yarattı. Uzak bir yurt köşesinde, şiir tutkunu bürokratlar, dost bir masada, nasıl Nâzım Hikmet'ten, Necip Fazıl'dan, Ömer Bedrettin'den ya da Kemalettin Kamu'dan birkaç dizeyi ezberden okuyabiliyorlarsa, Bedri Rahmi hayranları da, mutlaka Karadut'tan birkaç dizeyle bu koroya katılırlar.¹¹⁹

Şinasi Özdenoğlu, yaşamın güzelliklerini sınırsız bir lirizmle haykırdığına inandığı Bedri Rahmi'nin sanatından ve şiir anlayışından etkilenir.

2.2.6. Kemalettin Kamu

Şinasi Özdenoğlu'nun, *anıların ve acıların içli şairi*¹²⁰ olarak gördüğü Kemalettin Kamu, hayatında gerek yaşamı gerek sanatıyla izler bırakır.

Kemalettin Kamu'nun *İzmir Yollarından Son Mektup* başlıklı şiirinin son dizelerinin vermiş olduğu etkiyi hiçbir şiirin vermediğini şöyle ifade eder:

*“O ne anne? O güzel
Gözlerinden akan ne?
Geri dönmedim diye
Ağlıyor musun anne?”*

Özdenoğlu kendine sorar: *“Neden bu denli duygulandırıcıdır?”* Kendisine sorduğu soruyu cevaplar: *“Belki de ölümüyle yıkıldığım anacığımı bana anımsattığı için”*¹²¹ der. Özdenoğlu, Kemalettin Kamu ile ilk kez Ankara Halkevi'nde karşılaşır.¹²² Ve bu karşılaşmayı şöyle aktarır: *“Gurbet, hasret ve hüznün şiirlerinin bu gösterişsiz, ama etkileyici şairiyle ilk kez Ankara Halkevi'nde karşılaştım. Önceki yazılarımda da değindiğim gibi, 1940'lı yıllarda Ankara Halkevi, gençlerin kültür ve sanat tapınağıydı. Her cumartesi, genç şairler orada buluşur, o dönemin ünlüleri önünde şiirlerini okuyarak sınav verirlerdi. Bu, bir anlamda, şiire yeni başlayan gençlerin, kendilerini tanıtma*

¹¹⁹ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 67.

¹²⁰ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 83.

¹²¹ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 83.

¹²² Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 84.

savaşımıydı.”¹²³ Ve 1943 yılında ilk kitabı *Teselli*'yi tebrik edenler arasında Kemalettin Kamu'nun da olduğunu söyler.

Özdenoğlu, Kemalettin Kamu'yu şöyle aktarır:

*“Kemalettin Kamu, 15 Şubat 1916'da toprakları işgale uğramış Erzurum'un çocuğu. Yani, bir dadaş. Şiirlerinde, işgalle birlikte başlayan yaşlı göç günlerinin bitmez, tükenmez hüznünü yansıtmıştır. Gurbet yolculuğunun derin acısı da, şairin duygu dünyasında âdeta taht kuruyor. O dönemin, halk vicdanında yer eden lirik şiirleri, çok geçmeden bestecisini buluyor ve ezgilere dönüşüyor. Gurbet şiiri de bestelenip, dillerde ölümsüzleşiyor. Kemalettin Kamu gibi, Ömer Bedrettin Uşaklı'da, şiirleri bestelenip, kuşaklar boyu dillerde yaşayan şanslı şairlerimizdendir.”*¹²⁴

Özdenoğlu, Kamu'nun derin lirizminden, kalpten gelen söyleminden etkilendiğini dile getirir. Aynı zamanda *İstiklal Ordusu Şehitlerine* ve *Zafer* gibi şiirlerinde kullandığı epik söylemden de etkilendiğini açık bir şekilde ifade eder. Kendi hayatı ve sanatıyla benzerlik kurar.

2.2.7. Halit Fahri Ozansoy

Şinasi Özdenoğlu, Halit Fahri Ozansoy'u ortaokul sıralarında *duygu ve hüznü dolu şiirlerini* zevkle izlediği bir isim olarak nitelendirir ve *hüzünlerin aydınlık yürekli şairi*¹²⁵ olarak görür.

Halit Fahri, yaşamı boyunca genç şairlere fırsat sunmak ister ve dergisinde genç yeteneklere yer verir. Özdenoğlu bu durumu şöyle açıklar: *“Bütün bu güzel insanların iç dünyalarına duygulu ve hünerli bir yazar inceliğiyle yaklaşım sonucu, anı yazınımız değerli yapıtlar kazanmış oldu. Gerçekten Halit Fahri Ozansoy, sanatçı dostlarının zaman aynasına yansıyan yüzleriyle birlikte; iç fırtınalarını, kaptislerini, kıskançlıklarını ve mertliklerini anlatırken, genç şairlerden de ilgisini esirgemiyordu. Üstad Ozansoy; bir zamanlar, -her genç şair gibi- koltuğunun altında şiirleri, gazete ve dergilerin kapılarını çalıp, sonra da eli boş döndüğü için; biraz da o acı serüvenlerin anısıyla, 1919'da*

¹²³ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 84.

¹²⁴ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 84-85.

¹²⁵ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 109.

çıkarmaya başladığı Nedim adlı dergide genç yeteneklere fazlasıyla yer vermiş, bu davranışını son yıllarına kadar sürdürmüştür.¹²⁶

Şinasi Özdenoğlu'nun 1943'te yayımladığı *Teselli* üzerine Halit Fahri değerlendirmede bulunur: “Genç şair, ışıklı bir sanat yolundadır. O yolda hep ilah gibi yürümelidir.”¹²⁷ Bu sözler Özdenoğlu'nu yazın hayatına özendirir. Ve şöyle der: “Layık olmadığım böylesi bir övgü, hangi genç şairi daha güzel, daha soylu yapıtlar üretmeye yöneltmez? İçişleri Bakanlığı'nda yeni göreve başladığım sırada, yeni yıl kutlamama verdiği yanıt mektupta da, yine özendirici dostluğunu esirgememişti.”¹²⁸

Özdenoğlu, Halit Fahri Ozansoy'un yazınsal kişiliğini şöyle açıklar:

“Şiirlerini genellikle hece ile yazan, *Fecr-i Âti*'yi izleyen dönemin Osmanlıca tutkusunu bir yana atıp, Türkçe'yi yeğleyen Ozansoy'u 'Hecenin Beş Şairi' grubu içindeki Faruk Nafiz, Enis Behiç, Yusuf Ziya ve Orhan Seyfi'den ayıran özellik; onun daha içe dönük, daha duygulu, genellikle karamsar ve ötekilere oranla yer yer şiirsel bir felsefeye eğilmiş olmasıdır.”¹²⁹

Şinasi Özdenoğlu'na göre Ozansoy; gençliğinde Ziya Gökalp'in öncülük ettiği Türkçülük Akımı'nın etkisinde kalmış olduğu halde, onun evrensel yorumlara da açık kişiliğini oluşturmuştur.¹³⁰

Halit Fahri Ozansoy Milli Edebiyat üzerine görüşlerini şöyle anlatmıştır:

“Her milletin kendi hayatını, kendi görüşünü ve duyusunu ortaya koyan bir edebiyatı vardır. Bu, milli bir jeninin mahsulü olduğu için millidir. Hatta Singapur'dan bahseden Türk yazarın eseri de millidir. Nasıl ki, eserlerinde bizim hayatımızın boy verdiği Pierre Loti, Fransız Edebiyatı çerçevesi içindedir. Bu itibarla, “milli edebiyat” diye, bir milletin edebiyatından ayrılan bir şey yoktur.”¹³¹

Şinasi Özdenoğlu'nun öğrencilik yıllarında öğretmenleri Ozansoy'un *Aruza Veda* şiirini yorumlar ve ezberletirlerdi. Bu yüzden bu şiir Özdenoğlu'nun hayatında önemli bir

¹²⁶ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 112.

¹²⁷ Halit Fahri Ozansoy, *Son Posta*, 22 Ocak 1943.

¹²⁸ Halit Fahri Ozansoy'un 11.1.1945 günlü mektubu.

¹²⁹ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 114.

¹³⁰ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 115.

¹³¹ Şinasi Özdenoğlu, *Edebiyatımızın Beş Ana Meselesi*, İnkılap Yayınevi, İstanbul, 1949, s. 72.

yere sahiptir. O günleri Özdenoğlu şöyle anlatır: *“Trabzon Lisesi’nde, iyi bir divan edebiyatı uzmanı olan rahmetli yazın öğretmenimiz Sırrı Bilge; bu şiirin veznini bulmamızı ve yorumunu bizden mutlaka isterdi.”*¹³²

2.2.8. Cahit Sıtkı Tarancı

*Lirizmin can yoldaşı*¹³³ olarak tanımladığı Cahit Sıtkı Tarancı, Şinasi Özdenoğlu’nun hayatında önemli bir yere sahiptir. Özdenoğlu’na göre, Cahit Sıtkı *sevimli ve çekilir bir kekemelle, düşüncelerini kısa tümcelerle, açık-seçik ortaya koyardı. Boş konuşmazdı. Sarhoşken söylediği sözde bile, cilalanmamış bir gerçek ya da ince bir nükte bulurdunuz. Ergin bir sosyal adaletçiydi Tarancı... Varlıklı aileden geliyordu ama düşünce ve inançlarıyla hep yoksulların yanında yer alırdı.*¹³⁴ Özdenoğlu’nun takdir ettiği yönlerinden bir tanesi de yoksulların yanında bulunmasıdır.

Özdenoğlu, Cahit Sıtkı’yı Kemaletin Kamu, Bedrettin Uşaklı gibi 1940 Kuşağı üzerinde etkileri bulunan şairlerden biri olarak görür ve sanatından etkilenir. Sanatını şöyle açıklar:

“Tarancı’nın dizeleri kuşkusuz, uçuruma bakan insanların iç ürpertisini vermiyor. Aslında, kendisi de şairlerin bol bol sıfat kullanarak, şiirlerine abartılı görkemler katmasını sevmez, katanları hep eleştirirdi. Bununla birlikte, onun da ilk şiirlerinde sık sık sıfatlara başvurduğu bir gerçektir. Ahmet Muhip Dıranas’ın çokboyutluluğa, doğaya ve sonsuzluk felsefesine yönelişine karşı, Tarancı’nın son şiirlerinde toplumsal acıların lirik ve yalın ezgileri duyulur. Evet lirizm... Şairi günümüze taşıyan niteliği, belki de budur. Ancak, söylemek gerekir ki; Tarancı’nın son dönemindeki “günlük yaşamın” içtenlikle dolu şiirlerinde, önceki yapıtlarının vurucu lirizmini bulamamaktayız.

Cahit Sıtkı, Özdenoğlu’nu güçlü şeyler yazmaya yönlendirmiş ve güzel, farklı şeylere özendirmiştir. Özdenoğlu bu durumu şöyle anlatır:

“Şiirlerimi, benim yokluğumda öven; yüzüme eleştiren ve beni daha güçlü şeyler yazmaya özendiren Cahit Sıtkı Tarancı’ya, hep ‘Cahit Ağabey’ dedim.

¹³² Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 116-117.

¹³³ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 121.

¹³⁴ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 122.

Ayrıca, o dönemin delikanlılık mantığı ile ‘serde Mülkiyelilik vardı ya...’ Cahit Ağabey, öğrenim yapmakta olduğu Mülkiye’de 3 yıl okuduktan sonra, ayrılıp Fransa’ya gittiği halde, kendisini hep ‘Mülkiyeli’ saymıştır. Şairin, okulumuza yakınlığı, aramızdaki dostluğu, âdeta ‘akrabalık’ derecesinde güçlendirmişti.’¹³⁵

Cahit Sıtkı, *Otuz Beş Yaş* şiirini ilk olarak Özdenoğlu’na okumuş ve fikrini sormuştur. *Anılar ve Portreler* kitabında Özdenoğlu bu anısını şöyle anlatır:

“... Cahit Ağabey, cebinden çıkardığı kâğıda, el yazısıyla yazılmış Otuz Beş Yaş şiirini, işte burada, Şükran Lokantası’nda bana okumuştur. Bu şiiri; Tarancı’nın bütün öteki yapıtlarından daha üstün şiir gücünü hemen hissettiren, ölüm gerçeğini filozofça ve yüksek sesle sorgulayan, geniş soluklu bir şiirdi. 5’li dizeler halinde 7 kümeden ve 35 dizeden oluşuyordu. Şair bu biçimi, daha önceki bazı şiirlerinde de denemişti. Tarancı, şiirini beğenip beğenmediğim, sordu. Çok beğendiğimi söyledim. Eserini, CHP’nin açtığı şiir yarışmasına gönderecekti. Kendisine, şiiriyle ilgili iki soru sorduğumu anımsıyorum: Şiirin, sondan bir önceki kümesinde, neden Farsça “tarumar” sözcüğünü kullanmıştı? Bu sözcüğü değiştiremez miydi? Verdiği yanıtta: Bu sözcüğü hem “uyak” zorunluluğu hem de ezgisel bir nitelik taşıdığı için yeğlediğini söylemişti. Sorduğum ikinci soru şuydu: “-Neden Otuz Beş Yaş? Başka bir isim düşünemez miydiniz? Verdiği yanıtta: “-Dante’nin ‘DivinaCommedia’sını Fransızcasından okudum. Bu yapıtın beni etkilediğini söylemeliyim. İtalyan şairi; insan ömrünü 70 yıl varsaymış, ünlü yapıtı ‘DivinaCommedia’yı 35 yaşında yazmaya başlamıştır. Ve Dante, ilk dizesinde ‘Hayat yolunun ortasında’ diye başlıyor başyapıtına... Ben bu girişi çok beğendim ve şiirime işte bu nedenle Otuz Beş Yaş Şiiri dedim.”¹³⁶

Özdenoğlu, Cahit Sıtkı’nın bu anısı üzerine Dante’ye merak salar ve sanat algısını Cahit Sıtkı ile beraber şekillendirmeye çalışır.

2.2.9. Ömer Bedrettin Uşaklı

Şinasi Özdenoğlu ile Ömer Bedrettin Uşaklı’nın tanışması 1940’lı yılların ilk yarısına denk gelir. Ömer Bedrettin’i şiir toplantılarında anımsadığını söyler ve ekler:

¹³⁵ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 124.

¹³⁶ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 125.

“Uşaklı’yı; Anadolu’nun terk edilmiş köşelerinin renklerini dertlerini ve ezgilerini derin bir lirizm yansıtan şairliği yanında, genç ve idealist bir yönetici olarak da kendime yakın buluyor, yoğun bir ilgiyle izliyordum. Çünkü birkaç yıl sonra ben de aynı mesleğe girip halkıma hizmet edecektim.”¹³⁷

1943’te yayımlanan şiir kitabı *Teselli* üzerine Ömer Bedrettin olumlu bir değerlendirme yapar ve bu değerlendirme sonunda Özdenoğlu, çalışmalarına titizlikle devam eder. Ömer Bedrettin’in değerlendirmesi şu şekildedir: “*Aşkı ve hasreti anlatan Teselli şiirinin güzelliğine bakınız: Bu şiire serbest vezinli diye kin beslemeye hakkımız var mı? Belli ki her mısranın her kelimesi ve hecesi üzerinde hassas bir şair ruhu çurpınmış; şekil ve mânâ parıldayan bir noktada, şiirde birleşmiştir.*”¹³⁸ Şinasi Özdenoğlu da 1946’da yayımladığı kitabında *Pişmanlık*¹³⁹ şiirini Uşaklı’ya adanmıştır.

Varlık dergisinde Özdenoğlu’nun “*Memleket Edebiyatı hakkındaki görüşleriniz nelerdir?*” sorusuna yönelik Uşaklı, Memleket Edebiyatını şöyle savunuyordu:

*Memleket yazını; en bireysel ve özgür ürünlerine kadar, bu toprağın ve ulusun katıksız edebiyatı; yurdun en büyük parçasıyla Anadolu’nun bugünü söyleyen arınmış yeni şiiri, Anadolu’nun gerçek romanı, tiyatrosu, kısaca: Yeni ve yerli bir edebiyattır.*¹⁴⁰

Memleket Edebiyatı’na karşı çıkanları Özdenoğlu sert bir dille eleştirir. *Memleketi hiç tanımadıkları için bu edebiyatı kötüleyenler; bir gün gelecek, memleket edebiyatı ile uluslararası bir yer kazandığımızı göreceklerdir.*¹⁴¹ der.

Şinasi Özdenoğlu, *Anadolu’nun içli şairi*¹⁴² olarak Ömer Bedrettin’in sanat yaşamından beslenir, söylemlerini ve değerlendirmelerini ciddiye alır.

¹³⁷ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 158.

¹³⁸ Ömer Bedrettin Uşaklı, *Ulus*, 23 Mart 1944.

¹³⁹ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 34.

¹⁴⁰ Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 161-162.

¹⁴¹ Özdenoğlu, *Edebiyatımızın Beş Ana Meselesi*, s. 72-73.

¹⁴² Özdenoğlu, *Anılar ve Portreler*, s. 157.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞİİR KİTAPLARI, TEMA, YAPI

3.1. ŞİİR KİTAPLARI

3.1.1. Teselli

*Teselli*¹⁴³ kitabı, Şinasi Özdenoğlu'nun ilk şiir kitabıdır. Kitapta otuz şiir bulunmaktadır. “*Küçük, fakat özlü bir eser intibainı veren Teselli; her şeyden önce samimî itiraflarla doludur. Sanatı hakkında henüz bir hüküm vermenin acele olduğunu kaydetmek mecburiyetinde bulunduğumuz şairin, sadece mevzu intihabındaki romantik temayülüne işaret edebileceğiz.*”¹⁴⁴

Kitaba adını veren *Teselli* şiiri *Servetifünun* dergisinde yayımlanmıştır. Daha sonra ilk şiir kitabının adı olmuştur. Kitap kapağında ünlü ressam Turgut Zaim'in deseni vardır. 1943 yılında Ankara'da yayımlanır.

Teselli kitabındaki şiirler, 1940-1943 yıllarında yazılmıştır. *Servetifünun*, *Varlık*, *İnkılâpçı Gençlik*, *Millet*, *Ülkü* dergilerinde ve *Ulus* gazetesinin “Güzel Sanatlar” sayfasında yayımlanmıştır.¹⁴⁵

Şinasi Özdenoğlu'nun, genç yaşta sevdiği kızı kaybetmesi üzerine yaşadığı acı onu “lirizm”e yönlendirir. Etkileyici ve lirik şiirlerin başlıca sebebi yaşadığı hüznün olur. Acı çektiği bir gece *Teselli* şiiri doğar. *Teselli* yayımlandığı zaman yazar ve eleştirmen Oktay Akbal yazdığı eleştiride şu değerlendirmeyi yapar:

“*Şinasi Özden, yeni nesil şairleri arasına son zamanlarda katılmış olmasına rağmen birkaç şiirle kendisini tanıtmıştır. Bilhassa Teselli ile. Bu şiirdeki derin ve aşırı lirizm ile Şinasi Özden, kısa zamanda yeni nesil arasında yerini almıştır.*”¹⁴⁶

Ahmet Özer, *Teselli* kitabının serüvenini şöyle anlatır:

¹⁴³ Şinasi Özdenoğlu, *Teselli*, Alâeddin Kırıl Matbaası, Ankara, 1943.

¹⁴⁴ Fahir Onger, *Servetifünun*, S. 2541, 24 Şubat 1944.

¹⁴⁵ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 1

¹⁴⁶ Oktay Akbal, *Servetifünun*, S.2411, Kasım 1942.

“Bir şairin ilk kitabının yayını, ilk çocuğunun doğumu gibidir. İlk yapıtın, şairin dünyasında ayrı bir yeri vardır. Kitabın yayını için paraya gereksinim vardır. Şair, henüz öğrencidir. Babasına da yük olmak istemez. Bir arkadaşıyla, günler boyu çözüm düşünürler. Sonunda, arkadaşının yeni satın aldığı daktilosunu rehin bırakarak sağlanan parayla *Teselli* yayımlanır. Genç şair Özdenoğlu, arkadaşının bu özverisini hiçbir zaman unutmaz.”¹⁴⁷

Teselli'yi eleştiren ve öven yazılar kısa zamanda artar. Kitap, umulanın üzerinde satış yapınca, arkadaşının daktilosu rehinden kurtarılır. *Teselli* üstüne ilk eleştiri yazısını, Başkent'in ünlü gazetesi *Ulus*'ta, “Toplu İğne” takma adıyla köşe yazarlığı yapan Nurettin Artam yazmıştır. “Genç Bir Şairin Tesellisi” başlıklı yazısında şöyle der:

“Genç şairi bu eserinden dolayı kutlarım. Fakat kendisine hatırlatmak istediğim bir nokta var ki, o da şudur: Duygun insanlara bu yaşta ilham perisi pek cömert davranır. Onun bütün sunduklarını mısra haline getirmek için acele etmemeli. Bu gerekli sabır, genç şairlerin yarını için, yarınki verimlerini ve başarılarını şimdiden sağlamak içindir.”¹⁴⁸

Teselli, o yıllarda gelecek için umut veren bir şairin duygu dolu dizelerini içerir.¹⁴⁹ Delikanlılığın coşkulu sevi arzusu yanında, gurbet ve hasret duygularıyla dolu şiirler, özellikle lise ve üniversite gençliği arasında hızla yayılır. Şiirlerinin birçoğu ezberlenir. Siyasal Bilgiler Okulu'nun 3.sınıf öğrencisi olmasına rağmen *Teselli*'nin Özdenoğlu'nun sanat hayatındaki yeri ve önemi büyüktür.

Teselli'nin yayımlandığı zaman dilimi İkinci Dünya Savaşı yıllarıdır. Savaşın yarattığı olumsuz atmosfere karşı *Teselli* kitabı âdeta yüreklere su serper ve farkındalık yaratarak okuyanların teselli kaynağı olur.

Şiirde yeni bir söylem özleyen aydınların ilgisini, Özdenoğlu'nun ruh derinliklerinde yeni boyutlar arayan şiirleri karşılayacaktır.¹⁵⁰

¹⁴⁷ Özer, Uyguner, *age.*, s. 13.

¹⁴⁸ Nurettin Artam, “Genç Bir Şairin Tesellisi”, *Ulus*, 2 Ocak 1943.

¹⁴⁹ Özer, Uyguner, *age.*, s. 13.

¹⁵⁰ Özer, Uyguner, *age.*, s. 46.

“Şaşacaksın bir gün gelirse kapına
 Kucağında ışıktan bir harp
 Dudağında senin şarkın..
 Bana kapını açacaksın sevgilim
 Elimde şamdan,
 Gözlerinde yarıda kalmış rüyalar..”¹⁵¹

Şair, hasret duygularıyla birlikte; sevgi, aşk ve aynı zamanda bunlardan duyduğu acıyı da dile getirir. “1940’lı yılların Türkiye gençliği de, kız-erkek arkadaşlık ilişkilerinin dar sınırlar içinde olduğu, dışa kapalı sevgileri, özlemle ve hüznle şiirleştiren bir romantizmin dünyası içindedir. Klasik nazım kalıpları bir yana atılarak, topluma yönelik ve özellikle barış özlemlerini dile getiren şiirler yazılmaktaydı. Ancak, dergilerde görülen şiirlerin çoğu, yine de eski biçimlerin ve anlayışın ürünleridir.”¹⁵²

Şinasi Özdenoğlu, genç yaşta kardeşini kaybeder, derin üzüntü ve eleme kapılır. Şair, sevdiklerinin yokluğuyla karşılaşmamak için hasretin acısını çekmeye razı olur.

“Sürme arabacı, sürme!
 Dönüp bulamamak korkusudur karartan gözümü
 Tanıdık bir çehreye rastlamamak yollarda..
 Sokakları boş, çeşmeyi kurumuş,
 Saati durmuş bulmak korkusu..”¹⁵³

Şinasi Özden; şahsî hislerinde rüyaya, uzaklara, müphem şeylere ve biraz melânkoliye düşkün.. Halk dilinden alınma pek çok klişe ifadelerle örülü olmasına rağmen Sürme Arabacı şiiri, insanda güzel bir tesir uyandırıyor.¹⁵⁴

Genç yaşta yaşadığı ölümler sebebiyle “ölüm” temasını işlemiş ve ölüm karşısındaki duyguları irdelemiştir.

Teselli’deki şiirlerinin çoğunun esin çevresi Gümüşhane ve Trabzon’dur. Çocukluk ve gençlik yılları buralarda geçmiş, bu coğrafyaya ayrı bir ilgi beslemiştir.

¹⁵¹ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 10.

¹⁵² Özer, Uyguner, *age.*, s. 47.

¹⁵³ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 5.

¹⁵⁴ K. Domaniç, *İstanbul*, S.7, Mart 1944.

Şinasi Özdenoğlu'nun ilk kitabı *Teselli*'de gurbet, hasret ve ölüm temaları ağırlıklı bir şekilde işlenmiştir. “*Gurbet duygularını son devir şairlerinde bu kadar derin bir hisle terennüm edene rastlamadım. Genç şair ışıklı bir sanat yolundadır.*”¹⁵⁵ Bu temaları ise lirik bir söylem desteklemiştir. Lirizm, Özdenoğlu'nun vazgeçilmez unsurlarından biridir. Sabahattin Teoman'ın da belirttiği gibi “*Şinasi Özden'i, bir romantizm yolunda görenler bulunabilir. Bu, onun değerini düşüren bir şey olamaz. Edebiyatta mekteplerin, yalnız tedrise yarar şeyler olduğuna, ispat ve izah olarak ileri sürülemeyeceklerine inanırım. Yeni ve güzel olan her şey; hangi edebî mektep içinde görünürse görünsün, yeni ve güzeldir. Şinasi, şairleriyle her ne yapmak isterse istesin, onların şair tarafını ihmal etmemeyi biliyor. Şinasi Özden; yarın kendisinden bahsettirebilecek bir şairdir.*”¹⁵⁶

Özdenoğlu'nun *Teselli*'de kullanmış olduğu dil; açık ve anlaşılırdır. Kendine has bir ifade tarzı vardır. Lirizm ve halk edebiyatının etkileri de görülmektedir. “*Şairin kendine mahsus bir edâ ile söylediği güzel şiirler, yılların kahrına uğramayacak, aynı tazeliikle tekrarlanacaktır.*”¹⁵⁷

Teselli, konu olarak bireysellik ve evrensellik düşünceleri arasında kalmış bir kitap olarak kabul edilebilir. Kitaptaki şiirlerin konuları ağırlıklı olarak bireysel duygulardır.

3.1.2. Anaforda Dönen Adam

*Anaforda Dönen Adam*¹⁵⁸ Şinasi Özdenoğlu'nun ikinci şiir kitabıdır. Kitap beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm “Şiire ve Şiirden Gayri Bazı Şeylere Dair” başlığı altında şiir üzerine değerlendirmelerden oluşur. İkinci bölüm, “Anaforda Dönen Adam” olarak adlandırılmış ve altı şiirden oluşmuştur. Üçüncü bölüm “Yelken” adını taşır ve altı şiirden oluşur. Dördüncü bölüm “Ölüm Poemi” olarak adlandırılmış ve altı şiirden oluşmuştur. Beşinci ve son bölüm ise “Delikanlılık Şiirleri” başlığı altında ilk kitabı *Teselli*'den alınan bazı şiirler yer alır. Bu bölümde ise on iki şiir vardır.

¹⁵⁵ Halit Fahri Ozansoy, *Son Posta*, 22 Aralık 1943

¹⁵⁶ Sabahattin Tahsin Teoman, *Varlık*, S.256-257, 1-15 Mart 1944

¹⁵⁷ Remzi T. Tüzüncü, *Çığır*, S.140.

¹⁵⁸ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, İstanbul Üniversitesi Matbaası, İstanbul, 1946.

Şinasi Özdenoğlu, *Teselli*'ye göre takdir ve beğeniye bu kitabında daha fazla görmüştür.

Anaforda Dönen Adam adlı kitabında, çoğunlukla ölüm temasını işler. Özellikle kız kardeşini kaybetmesi şairi olumsuz bir şekilde etkilemiş ve bu acı olay şiirlerine yansımıştır. Şair, şiirlerinde hem kendini hem de kız kardeşini konuşturmuştur.

Özdenoğlu'nu Burgazada günlerinde yalnız bırakmayan isimlerden biri de Sait Faik'tir. Özellikle *Anaforda Dönen Adam*'daki şiirleri inceler ve ilginç bulur. Sevdiği şu dördlüğü sıklıkla Özdenoğlu'na yineletir.

*“Yanan ormanlar içinde geyikler ağlıyor
Batan gemiler içinde insanlar.
Sen, ne güzel kadındın şehre inmeden
Ne güzel öperdin beni bir zamanlar.”¹⁵⁹*

Sait Faik'le beraber, Bedri Rahmi'de Özdenoğlu'nun her zaman yanında olur ve kitap kapağı için desenler çizer. *İşte tam o sırada Özdenoğlu, Paris'ten Kınalıada'ya konuk olarak gelen ressam Vicki ile tanışır; yakın bir arkadaşlık, Vicki'nin kitaba nefis desenler çizmesini sağlar. Genç şair, güç durumdadır. Hangisini tercih edecektir? Sonunda, şiirlerin havasına daha uyumlu olan Vicki'nin desenleriyle kitap yayımlanır.*¹⁶⁰

Anaforda Dönen Adam 1946 yılında İstanbul'da basılır. Ahmet Özer kitap ile alakalı görüşlerini şöyle ifade eder:

“1946 yılında İstanbul'da basılan Anaforda Dönen Adam şiir dünyamızda yeni bir rüzgâr estirir. Özdenoğlu, kitabının başına koyduğu on beş sayfalık bir “Sanat Manifesti” ile sığ ve klişe şiir anlayışına karşı savaş açmaktadır. “Manzume” döneminin kapanmasını, gerçek şiirin yeni bir tanımının yapılmasını istemektedir.”¹⁶¹

Şinasi Özdenoğlu kitabın ön sözünde biçime ve ölçüye karşı çıkar ve şiirin tanımını alışılmamış bir şekilde yapar: *“Şiiri, salt bir tanıma bağlamak gerekirse, derim*

¹⁵⁹ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 8.

¹⁶⁰ Özer, Uyguner, *age.*, s. 18.

¹⁶¹ Özer, Uyguner, *age.*, s. 18.

ki; şiir dünyadaki tüm dillerden ayrı bir dildir. Hatta yazılı olduğu dilden bile."¹⁶² Şiirin ne olması, şairin de nasıl olması gerektiğini bu ön sözde anlatır ve eski kuşağı *şiirden ve şairden anlamıyorlar* diye de eleştirir.

Özdenoğlu'nun, "Eski Kuşak" şairlerine karşı açtığı savaşım acımasız olsa da; *Anaforda Dönen Adam*; 1946 sonrası yıllarda üzerinde en çok konuşulan yapıtlardan biri olmuştur. Kitaptaki şiirlerin estetiği yepyeni ses ve solukla birlikte, şairin derin bir lirizm içinde iç dünyaların en uç labirentlerini keşfetmesi, kendine özgü bir söylemle Türkçe'nin sınırlarını zorlaması, onu çok genç yaşta üne kavuşturmuş ve kendisinden bir sonraki kuşağın genç şairlerini etkileyen kişisi yapmıştır.¹⁶³

Anaforda Dönen Adam kitabındaki şiirlerinin bir bölümünü Özdenoğlu'nun bilinçaltına yerleşen Anadolu serüveni, kavgalar, bunalımlar, özlemler, hayat mücadeleleri, ayrılıklar, aşklar gibi konular oluşturmuştur.

Anaforda Dönen Adam, yeni bir sese, yeni bir biçem getirmektedir. Güçlü bir imgeleme yeteneğinin, karmaşa ve yaratma dürtüsüyle bilenmiş, bilinçaltı dünyasına yansıyan izdüşümleridir kitaptaki şiirler. Bu iç dünya sorgulaması, yer yer metafizik boyutlara açılmaktadır.¹⁶⁴

Şinasi Özdenoğlu'nun bu kitabı basıldığı zaman çevresinde geniş yankılar uyandırır. Ahmet Özer bu durumu şöyle açıklar:

*Şair, bu kitaptaki şiirleriyle hem 1940 Kuşağı içindeki seçkin yerini alır, hem de kendi kuşağıyla birlikte, kendinden sonrakileri de etkiler. Genç şair, bu ikinci kitabındaki şiirlerin derin lirizmiyle şairlik kimliğini kanıtlamaktadır.*¹⁶⁵

Şinasi Özdenoğlu bu kitabındaki şiirlerinde yeni, derin ve gerçek bir atmosferin adamı olduğunu ispat etmeye çalışır. Halit Fahri Ozansoy kitap hakkındaki görüşlerini şöyle açıklıyor:

"Kitaptaki şiirler; iyiliğin, şefkatin şiirleridir. Şâir yalnız dirileri değil, ölüleri de düşünüyor. Artık bütün kinler, kötü ihtiraslar silinmiş, dünya yalnız bir sevişme dünyası olmuştur. Bu dünyadaki her şey hür ve mesuttur. Son karanlık

¹⁶² Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 1

¹⁶³ Özer, Uyguner, *age.*, s. 19.

¹⁶⁴ Özer, Uyguner, *age.*, s. 51.

¹⁶⁵ Özer, Uyguner, *age.*, s. 52.

köşeleri de aydınlık ordular temizleyecektir. Şimdi şairimiz, dünyanın en büyük simbolist şairlerinden biri olan Emile Verhaeren gibi uzletini sembollerıyla beraber içtimaileştiriyor. Bu, genç Türk şairi hesabına büyük bir kazanç, iyi bir yoldur. Şair, bu şiirleriyle bize, lirizminden hiçbir şey kaybetmeksizin, bütün insanlığı içine alan yürek çarpıntılarını getiriyor. Bu, şairin sanatında, eskisinden daha güç ve daha kuvvetli bir kanat çırpıntısı ile yükseldiğini gösteriyor.”¹⁶⁶

Şinasi Özdenoğlu şiirlerinde hakikâti ele alır ve insanı işler. Toplumun dertleri ile dertlenir, sevinçlerine ortak olur. Özcan San, *Anaforda Dönen Adam*’ı şöyle anlatıyor:

“Anaforda Dönen Adam’da, şairle ressam söz birliği etmişler. Eser karşısında büyülenmiş gibiyim. Şairin sanat telakkisini anlatan on beş sayfayı birden atlıyorum. Bundan sonrasını yaprak yaprak çeviriniz; her mısradaki gerçek şiiri, her şiirde insanı bulacaksınız. Bence Şinasi’nin çok muvaffak olduğu taraflardan biri budur: O, yaşayacak şiirin bizleri, insanı anlatması gerektiğini biliyor. İçinde yaşadığı topluluğu böylece sevemeyen, onun dertleriyle böylece dertlenip, sevinçlerine böylece katılmayan adam “ben şairim” demesin. Bu eserde, eski şiirde aradığınız vasıfların hemen hiçbirini bulamazsınız. Şinasi, kimseye sezdirmeden, gürültüsüzce, şeklin dar çerçevesinden sıyrılmış. Ölümün şiirini Makber’de arayanlar; insaf edip bir de şunu okusalar; onun gürültülü azameti karşısında bunun azametli samimiliğini bulacaklardır.”¹⁶⁷

“Tanrım can almanın sırası mıydı?

Muradım vardı alınacak

Hesabım vardı görülecek

Sualim vardı sorulacak

Tanrım, can almanın sırası mıydı?¹⁶⁸

Şinasi Özdenoğlu, ikinci kitabıyla 1940 Kuşağına yeni bir soluk getirir. Gerek konuları ve gerek kullandığı dille kendini kanıtlamış olur.

¹⁶⁶ Halit Fahri Ozansoy, *Son Posta*, 29 Haziran 1946.

¹⁶⁷ Özcan San, *Gümüşeli*, S. 510, Aralık 1946.

¹⁶⁸ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 24.

3.1.3. Vatanım Benim

*Vatanım Benim*¹⁶⁹ Şinasi Özdenoğlu'nun üçüncü şiir kitabıdır. 1973 yılında Ankara'da basılmıştır. Kitap altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kitaba adını veren "Vatanım Benim" adını almıştır ve üç şiirden oluşur. İkinci bölüm "Macar Rapsodisi" dir ve iki şiirden oluşur. Üçüncü bölüm "Anadolu'nun Kaderinden Bahseden Şiirler" adını taşır ve dört şiirden oluşur. Dördüncü bölüm "Anama" adını taşır ve sekiz şiirden oluşur. Beşinci bölüm "Yaban Toprağında" adını taşır ve dokuz şiirden oluşur. Altıncı ve son bölüm ise "Selam Seven İnsanların Dünyasına" olarak adlandırılır ve dokuz şiirden oluşur. Kitap toplamda otuz beş şiirden oluşmaktadır.

Şinasi Özdenoğlu şairin, insanlığın ve halkın sözcüsü olduğuna inanır. Ona göre tüm hesapların dışında haksızlıklara karşı direnen, insanları birbirine sevdirecek sosyal ve siyasal barışı sağlayan kişi şair olmalıdır. Özdenoğlu'na göre gerçek şair, toplumu ve insanlığı etkilemek ve kalıcılığı sağlamak için halk ile kendi arasında köprüler kurmalıdır.

Özdenoğlu bu şiir kitabıyla derin lirizm ve hümanist bir bakış açısı ile tüm insanlığı kucaklamaya ve tüm insanlığa seslenmeye çalışır.

Ahmet Özer, *Vatanım Benim* kitabıyla ilgili düşüncelerini şöyle aktarır:

Vatanım Benim; 27 yıllık uzun süreci kapsayan savaşımın lirik envanteridir. Şairin, bu süre içinde yaptığı yurtdışı gezilerinin ruhsal dünyasındaki tepkileri, geri kalmışlığın yarattığı başkaldırı ve sınırsız bir özgürlük tutkusuyla, özgürlüklerine kastedilen toplumların kavgalarına destek veriş, kitaptaki belli başlı şiirlerin ana temasıdır. Vatanım Benim'de Macar halkının işgalcilere karşı onurlu mücadelesi, Çekoslovaklar'ın yiğitçe direnişi destanlaştırılmıştır. Vatanım Benim'de gizemli ve albenili Paris gecelerinde bile, Türkiye hasreti dile getirilmiştir. Kitapta, Anadolu insanının terk edilmişliğini, garipliğini betimleyen "Anadolu'nun Kaderinden Bahseden Şiirler" in bir bölümü yer almıştır.¹⁷⁰

¹⁶⁹ Şinasi Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, Eroğlu Yayınevi, Ankara, 1973.

¹⁷⁰ Özer, Uyguner, age., s. 57.

Bu kitaptaki şiirlerin konuları değişkenlik gösterir; vatan sevgisi, Anadolu, Anadolu sevgisi, Anadolu insanı, Anadolu insanının yaşamışlıkları, anne sevgisi, vatan özlemi, insan sevgisi gibi konular işlenmiştir.

Şinasi Özdenoğlu, *Vatanım Benim* kitabında 1956 yılında Macaristan'ın uğradığı işgal günlerinde Macar halkını ve bu halkın vermiş olduğu mücadeleyi anlatan *Macar Rapsodisi*'ni yazar.

“1956'da Macaristan'ın uğradığı kanlı işgal günlerinde ve suskun dünya önünde, yiğit Macar halkının verdiği özgürlük kavgasını destanlaştıran *Macar Rapsodisi*; kısa sürede dünyaca ünlenerek, çeşitli dillere çevrilmiş, destanın final bölümü Prof. Zugmayer tarafından “Özgürlük Marşı” adıyla bestelenmiştir.”¹⁷¹

Özdenoğlu, geleneklerin ve uygarlığın savunuculuğunu yapması bakımından ve aynı zamanda daha iyi bir dünya için çalışan, yazdığı şiirlerle de bunları ortaya koyan ve ilgi çeken bir ozandır. Özdenoğlu bu kitabıyla tüm insanlığa seslenmeyi amaçlamıştır. “Son yıllarda gelişen, sanatı kendi ideolojilerine âlet ederek, sanat yaptığını sanan kişilerin meydana getirdiği belli kampların değil; tüm insanlığın, özellikle Anadolu insanının sözcülüğünü yapmaktadır. Özdenoğlu; kendisine özgü, rahat, dar kalıplardan sıyrılmış, geniş kelime hazinesi ve hayâl gücüyle, söylenebileceğın en güzelini, en duygulusunu, en içlisini söyleyebilmiş. Hangi sayfayı çevirirseniz, birini ötekine değişmeyeceğınız şiirlerle karşılaşıyorsunuz.”¹⁷²

Muzaffer Uyguner'e göre, *Vatanım Benim*'deki şiirlerin çoğu kavga şiirleridir. Özdenoğlu'nun şiiri, kendi yaşamından ayrı düşünülmemelidir. Bütün kavgalarını buluruz şiirlerinde. Kavgası topluma dönük olduğundan, şiiri de topluma dönüktür. Bu nedenle onun şiiri; toplum şiiri, Anadolu insanının şiiri olarak nitelendirilebilir. Bu şiirleri Anadolu insanının mutluluğu için verilmiş kavgaların şiiri diye nitelememiz daha doğru olur.¹⁷³

Özdenoğlu yazmış olduğu bu kitapta insanı, toplumu hedeflemiştir. Toplumun sorunlarıyla, yazmış olduğu şiirlerle destek olmaya çalışır, dertlerine ortak olur. “Ulusal sınırların dışında, haksızlıklara, ezilenlere kayıtsız kalamıyor ozan. Kıbrıs'ta Kore'de,

¹⁷¹ Özer, Uyguner, *age.*, s. 57.

¹⁷² Nihat Aşar, *Hisar*, S.121, Ocak 1974.

¹⁷³ Muzaffer Uyguner, *Varlık*, S.197, Şubat 1974.

Viyetnam 'da, Macaristan 'da, Çekoslovakya 'da, Afrika 'da, ne zaman ne ve nerede olursa olsun; haksızlıklara uğrayanların, ezilenlerin acısını duyuyor, onların şiirini yazıyor."¹⁷⁴

3.1.4. Özgürlük İçin Ölmek

*Özgürlük İçin Ölmek*¹⁷⁵ Şinasi Özdenoğlu'nun dördüncü şiir kitabıdır. Kitap 1974 yılında Ankara'da basılmıştır. Özdenoğlu kitabındaki şiirleri "Özgürlük ve Toplum Şiirleri" başlığı altında toplamıştır ve kitabı yedi bölüme ayırmıştır. Birinci bölüm kitaba da adını veren "Özgürlük İçin Ölmek" başlığını taşır ve yedi şiirden oluşur. İkinci bölüm "Özgürlük Savaşı"dır, altı şiirden oluşur. Üçüncü bölüm "Toplum Uğruna" adını taşır ve yedi şiirden oluşur. Dördüncü bölüm "Anadolu'nun Kaderinden Bahseden Şiirler" başlığını alır ve dört şiirden oluşur. Beşinci bölüme "Roma'ya" adını vermiş ve bu bölümde üç şiiri kapsamaktadır. Altıncı bölüm "Yalnızlık Şiirleri"dir ve beş şiirden oluşur. Yedinci ve son bölüm ise "Kanıma Düşen Cemre" adını taşır ve yedi şiirden oluşur.

Özgürlük İçin Ölmek kitabında toplam otuz dokuz şiir bulunmaktadır. Şiirimizde "Yeni Toplumcu Akım" adıyla yeni bir akımı geliştirmek çabasındaki Özdenoğlu, politikada yıllar süren çabalarının yarattığı hayâl kırıklığıyla olacak, özgürlüksüz şiir olmayacağını anlamamanın burukluğu içinde, oldukça kolay bir söyleyişle çoğu bir yerde yayınlanmamış otuz dokuz şiirini sergilemiştir.¹⁷⁶

Şinasi Özdenoğlu kitabın son sayfalarında "Türk Şiirinde Yeni Bir Akım Başlatmalıyız" başlığı altında okurlarına duygu ve düşüncelerini sunar ve *Barış* gazetesine 16 Mart'ta bir röportaj verir. Bu röportajda sanatını anlatır ve "Yeni Toplumcu Akım"dan bahseder.

Özdenoğlu'nun şiirlerindeki temel unsur insandır. O, insanı bir bütün olarak inceler ve özellikle insanın özgürlüğünü ele alır. İnsanlığın özgürlük olgusunun peşinden gitmesi gerektiğini bir başkaldırı duygusunun var olmasını ister. O kendi başkaldırısını şiirle ortaya koyar ve *şiir, bir başkaldırının serüveni*¹⁷⁷dir, der.

¹⁷⁴ Ahmet Tufan Şentürk, *Hisar*, Ağustos, 1974.

¹⁷⁵ Şinasi Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, Eroğlu Yay., Ankara, 1974.

¹⁷⁶ İlhami Soysal, *7 Gün*, S.113, 4 Kasım 1974.

¹⁷⁷ Şinasi Özdenoğlu'nun şiirlerinde önem taşıyan başkaldırı, onun aynı zamanda toplumcu olduğunun bir işaretidir. Bu yönüyle onu "Başkaldıran Dizeler: Hasan Hüseyin Korkmazgil"le bağdaştırmak

Özdenoğlu'nun *Özgürlük İçin Ölmek* adlı yapıtını Ahmet Özer şöyle değerlendirir:

“Şinasi Özdenoğlu'nun özgürlük üstüne yazılmış yeni şiirleriyle, sevda şiirlerinin bulunduğu bu beşinci yapıtı, Özgürlük İçin Ölmek hızla tükenen kitaplarından biri olmuştur. 1967'de yazılmış Sustur Silahları Amerika şiiri, Vietnam dramına karşı bir başkaldırı niteliğindedir. Özdenoğlu'nun bu temaya ilişkin şiirlerindeki ortak tutku; işgal edilmiş, acıların yaşandığı ülkenin, şairin ikinci vatani olunca, şairlik misyonu yüklenmiş insana önemli bir sorumluluk düşmektedir.”¹⁷⁸

*“Ben, nerde olursa olsun, özgürlüğün dostuyum
Ben, kim olursa olsun, haklının yanındayım
Dün Peşte sokaklarındaydım
Bir barış güvercini oldum Vietnam'da
Ve bugün Prag'dayım!”¹⁷⁹*

Özgürlük İçin Ölmek adlı kitabı, diğer yapıtlardan ayıran bir özelliği de Özdenoğlu'nun *Barış* gazetesi ile yapmış olduğu röportajı kitabın sonuna eklemesidir. “Yeni Toplumcu Akım” başlığı altında verilen bu röportaj, Özdenoğlu'nun önemli mesajlarını içerir. Özellikle şairin, toplum karşısında sorumlu olduğunu vurgular ve şu ifadeleri kullanır:

“Biz, sanat adamını, en azından devlet ve siyaset adamları kadar, insanlık önünde görevli sayıyoruz. Halkın anlamadığı, benimsemediği kişi olarak kaldığı sürece, ozan bu görevini yapamıyor demektir. Ozanı, tüm insanlığın sözcüsü saydığımızı göre, onun gösterdiği tepki, insanlığın tepkisi demektir. Haksızlıklar karşısında önce o başkaldırmalıdır. Ozan, aslında güçlü kişidir. Çünkü siyasal ve maddesel çıkarları, hesapları yoktur. Fransa işgal edildiği zaman, şiirleriyle ilkin Aragon diremiştir. Bizde Dadaloğlu, padişah zulmüne karşı ayaklanan köylülere öncülük etmiştir. Öyleyse ozan; bu sözcülüğün gereği olarak, tüm insanları ve

mümkündür. bk. Hatem Türk, *Başkaldıran Dizeler: Hasan Hüseyin Korkmazgil*, Asitan Yayınları, Sivas, 2014.

¹⁷⁸ Özer, Uyguner, *age.*, s. 58.

¹⁷⁹ Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 25.

*yönetenleri, daha dürüst, daha az çıkarıcı, daha dost, daha merhametli, daha insancıl olmaya çağırmalıdır. Sanatçı, kendi iç dünyasını söylediği zaman bile, buna insanlığın sesini katabilmelidir.*¹⁸⁰

Şinasi Özdenoğlu, ilk şiirlerinde bireyselliği ön planda tutarken, gittikçe yüzünü topluma ve tüm insanlığa çevirir. Bu kitabıyla da sanat çizgisi bireysellikten evrenselliğe doğru geçmiştir denebilir.

Özdenoğlu'nun *Özgürlük İçin Ölmek* adlı eseri özgürlük, Anadolu, Anadolu insanı ve tüm insanlık için ses getiren lirik ürünlerdir. Türkiye tutkusuna, Anadolu insanının kaderini ekleyerek kendine has bir üslupla şiirlerini kaleme almıştır.

Şinasi Özdenoğlu'nun *Özgürlük İçin Ölmek* adlı eserinde de vatan sevgisine, özgürlük tutkusuna, halk sorunlarına adanmış mısralar bulunur. Özdenoğlu'nun şiirleri, granit sağlamlığında bir inancın yankılarıdır.¹⁸¹

Özdenoğlu hakikâtle yaşar, sevinç kadar acıyı da önemser. Muzaffer Uyguner, Özdenoğlu'nun sanat çizgisini şu ifadelerle belirtir:

“Kendisini Anadolu insanına adanmış bir yönetici olarak Özdenoğlu; bu insanların alinyazısını ortaya koyarak acı bir dille eleştirmekte, bu dertlere çözüm getirememenin azabı içinde kıvranmaktadır. Bir yönetici olarak yapması gereken her şeyi yapmakta, çabaları bir sorumsuzluk duvarına çarpıp geri dönmektedir. Özdenoğlu, daha büyük bir güçle sorunlara eğilmek ister, politik çalışmalara girer, milletvekili olur. Çabaları yine de istediği sonucu vermez. İşte tüm bu çabalar, onun şiirinde yankısını bulur. Özdenoğlu'nun şiirlerinin genel havasında değişmeyen bir çizgi vardır. O, halkının özgürlüğü yanında, tüm dünya uluslarının da özgürlüğünü düşünür. Bu nedenle; Vietnam'da çarpışan yabancıların karşısında ve özgürlüğü için çarpışan halkın yanındadır. Macar halkının direnişini onun için türküleştirebilir. Özdenoğlu'nun şiiri, toplumcu akım içinde değerlendirilmesi gereken dizelerdir. Fakat Özdenoğlu, şiirini yabancı ideolojik kaynaklardan beslemediği için ve belirli bir cephenin içinde yer almadığı için değerlendirilmeyen bir sanatçı olarak kalmaktadır. Sanat, insan mutluluğuna adanmış; daha aydınlık bir dünyayı kuracak devrimci bir ses olmalıdır. Sanatçı,

¹⁸⁰ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 106-108.

¹⁸¹ Yahya Akengin, *Hisar*, Temmuz 1974.

kendi iç dünyasını söylediği zaman bile, buna tüm insanlığın sesini katabilmelidir. Tüm dünya ozanlarının bu yolda birleştiklerini düşünürseniz, bunun insanlığa sağlayacağı aydınlığı küçümseyebilir misiniz? diyor Özdenoğlu. Özgürlük İçin Ölmek'teki şiirlerde bu anlayışı bulmaktayız."¹⁸²

Şinasi Özdenoğlu'nun ilk kitaplarından sonra bu kitabı büyük yankı uyandırır. Kurucu Meclis Üyeliği, milletvekilliği ve parlamenterlik görevlerinden sonra kendisini tamamen şiire vermiştir. *Özgürlük İçin Ölmek* uzun bir sürecin yansımasıdır.

Türk Devrimi'nin içtenlikli bir izleyicisi ve uygulayıcısı olan Özdenoğlu; ulusal sorunlara yerinde saptamış, halkın dertlerini yaşamıştır. Sanatçıyı toplumun bir parçası sayar Özdenoğlu. Sanatçıya çağının nabzını tutmasını önerir. Şiir; toplumcu ve devrimci niteliğe ulaşırsa, daha insancıl olacaktır Özdenoğlu'na göre. Özdenoğlu, sanata görev yüklerken sanatı soysuzlaştırmaz. Ama sanatçı olup toplumun acılarını yüreğinde duymayan kişiye de inanmaz. *Özgürlük İçin Ölmek*'le öncülük ettiği *Yeni Toplumcu Akım*'ın başarılı bir yapıtını kazandırmıştır bize. Güzellik, gönül zenginliği, dostluk ve aydınlık, onun şiirinin kaynağı; toplumculuğunun temelidir.¹⁸³

Özdenoğlu, lirik, toplumcu, insan geleceğini düşünen bir sanatçıdır. İnsanın geleceğinin ancak özgürlük ile sağlanabileceğini düşünür. Şiirlerinin temalarını "özgürlük" çerçevesinde yoğunlaştırır. Şiirine ulusal ve evrensel boyutlar kazandırır.

3.1.5. Acısıyla Yanmak Türkiye'nin

*Acısıyla Yanmak Türkiye'nin*¹⁸⁴ Şinasi Özdenoğlu'nun beşinci kitabıdır. Kitap dört bölümden oluşur. Birinci bölüm kitaba adını veren "Acısıyla Yanmak Türkiye'nin" adını taşır ve on üç şiirden oluşur. İkinci bölüm "İnsan ve Toplum"dur ve on üç şiirden oluşur. Üçüncü bölüm "Devlet ve Toplum" başlığını taşır ve dokuz şiirden oluşur. Dördüncü ve son bölüm ise "Sevgilerle Donattığım Yaban Topraklarından" adını alır ve yedi şiirden oluşur. Kitap kırk iki şiirden oluşmaktadır.

Acısıyla Yanmak Türkiye'nin, 1975 yılında Ankara'da basılır. Şinasi Özdenoğlu'nun bu kitabı diğer kitaplarına göre farklılık gösterir. Mensur şiir türünün

¹⁸² Muzaffer Uyguner, *Varlık*, S.803, Ağustos 1974.

¹⁸³ Yekta Güngör Özden, *Barış*, 14 Ekim 1974.

¹⁸⁴ Şinasi Özdenoğlu, *Acısıyla Yanmak Türkiye'nin*, Eroğlu Yayınevi, Ankara, 1975.

karşılığı olarak *şiiysel düzyazı* ifadesini kullanır. Özdenoğlu'na göre bu terimi ilk kez kendi kullanmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında bu tür denenmiştir fakat uzun aradan sonra Özdenoğlu'nun kullanması kitaba olan ilgiyi artırır.

Şinasi Özdenoğlu, mensur şiir unutulmaya yüz tuttuğunda, bunu yeniden dener. Adını da *şiiysel düzyazı* koyar. *Acısıyla Yanmak Türkiye'nin* kendi deyimiyle *şiiysel düzyazıyla toplum ve insan gerçeğine bakışları* yansıtmak amacını taşır. Toplum ve insan gerçeğini anlatmak altından kalkılması zor bir uğraştır. Aynı zamanda güncel politikacılığı da sanatla birlikte sürdürmeyi deneyen Özdenoğlu için büyük bir yokuşu tırmanmadır.

Mensur şiir, duygu ve düşüncenin yoğunlaştırıldığı, çağrışımlara açık, şairane ifadelerin yer aldığı bir dil estetiği içinden şiire göre daha rahat ve serbest söylenişi ve düzyazının kuru mantık örgüsünden gittikçe uzaklaşarak iç ahengi ve lirizmi kurmak isteğiyle daha çok genç insanın yarı melankolik ve kötümser iç dünyasının ifade alanı durumundadır.¹⁸⁵

Türün en önemli özelliği kafiyesiz ve vezinsiz olmasıdır. Kısa hikâye ile şiir arasında ara bir tür olma özelliğine sahiptir.¹⁸⁶ Türk edebiyatında mensur şiir türünün ilk örneklerini Halit Ziya ve Mehmet Rauf vermiştir.

Şinasi Özdenoğlu kitabın ön sözünde neden bu türde kitap yazdığını açıklar:

“Cumhuriyet dönemi edebiyatımızda; Ahmet Haşim, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Ruşen Eşref Ünaydın'la temsilcilerini bulan; adına ilk kez “şiiysel düzyazı” dediğimiz bu yazın türünün; o değerli temsilcilerden yarım yüzyıl sonra, bireysel boyuttan çıkarıp, toplumsal ve evrensel boyut içinde; sosyal, siyasal ve ekonomik öğeler katarak, yeniden yazınımızın gündemine getirmek istedik. Mensur şiirde altyapı, aslında “düzyazı”dır. Şiir değildir. Nasıl bir düzyazıdır? Şiir öğelerini içeren bir düzyazıdır. Bir başka deyimle; düzyazı ağırlıklı bir türdür. Şiiysel söylemle ve öğelerle ayrı bir nitelik kazanır. Öyleyse; asal nitelik göz önüne alınarak, bu tür yazılara “şiiysel düzyazı” demek doğru

¹⁸⁵ Cafer Gariper(2006), “Türk Edebiyatında Mensur Şiir Literatürü”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.4, S.7, s. 370.

¹⁸⁶ Gariper, “Türk Edebiyatında Mensur Şiir Literatürü”, s. 361-409.

olacaktır. Gerçekten de, kullandığımız bu deyim, yazınımızda benimsendi ve tuttu.”¹⁸⁷

Acısıyla Yanmak Türkiye'nin adlı eserde şiirle düzyazı iç içedir. Kitabın sunuş bölümünde şu ifadeler yer alır:

“Bir şairin, ateşten balyozlarla sevdanın ve inancın örsü üstünde dövülmüş yüreği kendisini ölüme götürse bile doğduğu topraklar üstüne en yürekli destanları söyler. Bu kitap, böylesine bir savın dışında, Türkiye üstüne söylenmiş, ağıtla ve umutla karılmış dert yanırların kitabıdır. Ünlü bir yazar: “Şiiri ilahların sesidir” diyordu. Biz, şiirin, ilahların değil; insanların ve insanlığın sesi olmasından yanayız.”¹⁸⁸

Muzaffer Uyguner de *Türk Dili* dergisinde *Acısıyla Yanmak Türkiye'nin* yazılma sürecini ve içeriğini şöyle açıklıyor:

“Batı ozanları arasında, şiir yanında, Özdenoğlu'nun buluşu ile şiirsel düzyazı ile uğraşanlar; şiirin kendine özgü kurallarına uymayan özleri, böyle bir biçim içinde verenler vardır. Özellikle Fransız ozanlarının bazıları bu yolda başarılı görülür. Özdenoğlu da aynı anlayış içinde şiir biçimleri dışına taşarak, yeni bir söyleyişle, söylemek istediklerini söylemiş ve bunları *Acısıyla Yanmak Türkiye'nin* adlı kitabında toplayarak yayımlamıştır. Özdenoğlu, bu şiirsel düzyazılarında, Anadolu insanının sevgisiyle coşmakta; geri bırakılmış yurdunun ve insanların acı alinyazısı karşısında başkaldırmakta, geri bıraktıran güçleri sert ve acımasız bir dille yermektedir. Anadolu insanının alinyazısına dönük bu başkaldırması, genişleyip tüm geri bırakılmış ülke insanların alinyazısı da kapsamaktadır. Atatürkçü ve insancıl kaynaktan beslenen Özdenoğlu; şiirsel bir güçle etkili bir bileşime ulaşmaktadır. Halkından kopmayan ve her zaman onunla birlikte, onun yanında olan, çıkar düşünmeden hizmeti kendisine değişmez bir kural olarak seçen Özdenoğlu; toplum ve insan sorunlarımızı, değişik bir tür, güçlü bir dil, sağlam bir düşün içinde değerlendirmektedir. Şinasi

¹⁸⁷ Özdenoğlu, *Acısıyla Yanmak Türkiye'nin*, s.5.

¹⁸⁸ Özdenoğlu, *Acısıyla Yanmak Türkiye'nin*, s.5.

Özdenoğlu'nun, Acısıyla Yaşamak Türkiye'nin adlı kitabındaki heyecan, şiir ve düşün bileşimi tam bir başarıya ulaşmış görünmektedir."¹⁸⁹

Acısıyla Yanmak Türkiye'nin, insan ve toplum sorunlarına gerçekçi yaklaşan bir eserdir. Bu eser, yer yer destansı özellikler gösterir. Özdenoğlu düzyazıyı ve şiiri sentezleyerek yeni bir bakış açısı yaratmış olur.

Özdenoğlu; toplum ve insan gerçeğini, yaşanan haksızlıkları, haksızlıklara karşı direnmeyi anlatır. Ozan Şinasi Özdenoğlu'nun en son çıkardığı *Acısıyla Yanmak Türkiye'nin* adlı güzel kitabının küçük bir bölümü "Haksızlığa Karşı Direnmek" başlığını taşımaktadır. Şiirsel düzyazıyla kaleme alınmış şu satırları oradan aktarıyorum: "Haksızlığa karşı direnmek; en yüce, en soylu yönüdür insanoğlunun. İnsan, haksızlığa direndikçe insandır. Ötesi boş laftır."¹⁹⁰ Özdenoğlu, kendi iç hesaplaşmasını tüm çıplaklığı ile anlatır ve insan kişiliğinin yüceltilmesi gerektiğine inanır.

Özdenoğlu'nun bu kitabı gerek öz Türkçesiyle gerek şiirsel bir üslubuyla yurt, yurt sorunları, insan ve insan geleceği için önemli mesajlar içermektedir. Kitap, şairin düşüncelerinin bir yansımasıdır.

"Bir şair, memleket gerçeklerini dile getirirken bu denli hassas ve içten olabiliyorsa, yazdığı yazı şiirsel oluyor tabii. Özdenoğlu'nun kitabında herkes kendinden bir şeyler bulabilecektir. Memleketimizin dramı ve çetin sorunları karşısında, kendi iç bunalımlarını, isyanlarını ve özlemlerini.. Sanırız her aydın kişinin okuması gereken bir zarif, bir ince eser Özdenoğlu'nun kitabı."¹⁹¹

Haksızlığa direnmek, insanoğlunun var oluşundan bu yana hem yazgısı hem de amacı olmuştur. Özdenoğlu *Acısıyla Yanmak Türkiye'nin* adlı eserinde de bu haksızlığı merkeze almış, insan ve toplumun sorunlarını farklı bir edebî türde, şiirsel bir üslupla anlatmıştır. Özdenoğlu'na göre *insan, haksızlığa direndikçe insandır*.

Acısıyla Yanmak Türkiye'nin adlı eser, Özdenoğlu'nun Türkiye'nin dramı ve çetin sorunlar karşısında kendi iç bunalımlarını, isyanlarını ve özlemlerini yansıtır. Bu eser, toplum ve insan, devlet ve toplum dramından damıtılmış şiirsel düşünceler envanteridir.

¹⁸⁹ Muzaffer Uyguner, *Türk Dili*, S. 293, Şubat 1976.

¹⁹⁰ Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, *Cumhuriyet*, 1 Şubat 1976.

¹⁹¹ San Ajans, *Sanat Haberleri*, S. 4, Nisan 1976.

3.1.6. Memleketi Sevmek Suçu

*Memleketi Sevmek Suçu*¹⁹² Şinasi Özdenoğlu'nun altıncı şiir kitabıdır. 1978 yılında Ankara'da basılır. Kitap beş bölümden oluşur. Birinci bölüm "Ölmeyeceğim" adını taşır ve altı şiirden oluşur. İkinci bölüm kitaba adını veren "Memleketi Sevmek Suçu" adını taşır ve on altı şiirden oluşur. Üçüncü bölüm "Analar ve Ozanlar" dır, dokuz şiirden oluşur. Dördüncü bölüm "Tükenmeyen Aşk" adını taşır ve dokuz şiirden oluşur. Beşinci ve son bölüm ise "Gelecek Kuşaklara" başlığı altında üç şiirden oluşur. Kitapta kırk iki şiir bulunur. Kitabın son sayfalarında bu kitap öncesinde çıkmış olan eserler üzerine eleştiriler, değerlendirmeler bulunur.

Memleketi Sevmek Suçu, Özdenoğlu'nun "Ömründe tek namuslu kavga vermemiş; dürüst insanların yolunu kesmekten başka iş bilmemiş küçük politikacılara, tüm 'kapı kulları'na, ölümsüz şiirin yüceliğine varamayan, taraf tutmaktan başka işe yaramayan sözde eleştirmenlere.. Evet onlara, küçük hesaplar içindeki o cüce yaratıklara.." ¹⁹³ cümleleriyle başlar.

Özdenoğlu'nun bu kitabı, fikir ve düşüncelerinin bir yansımasıdır. O, Şeyh Galip gibi aşk üstüne şiir yazmak, Şeyhülislâm Yahya gibi "Bezm-i safâ"dan söz etmek ister. Ve kendisinin 20. yüzyıl şairi olduğunu kadere bağlar.

"Ne kadar isterdim yazmak

Şeyh Galip gibi

Aşk üstüne..

Ve yalnızca aşk için!

Ve elbette isterdim Şeyhülislâm Yahya misâli

Bezm-i safâdan söz etmek..

Nasibimmiş benim Yirminci yüzyılın şâiri olmak

İnsanlarla işim benim

*İnsanlarla savaşım.."*¹⁹⁴

¹⁹² Şinasi Özdenoğlu, *Memleketi Sevmek Suçu*, Eroğlu Yayınları, Ankara, 1978

¹⁹³ Özdenoğlu, *Memleketi Sevmek Suçu*, s. 5.

¹⁹⁴ Özdenoğlu, *Memleketi Sevmek Suçu*, s. 24.

dizelerinde de görüldüğü üzere savaşımının insanlarla olduğunu belirtir. Denilebilir ki Özdenoğlu bu kitabıyla bir zamanlar parlâmentoda verdiği kavgaları şiirlerinde hissettirir. Kitap haksızlığa başkaldırının sesini duyuran şiirlerle doludur âdeta. Bununla birlikte *Memleketi Sevmek Suçu*'nda halk şiiri etkisi de hissedilir. Varto depreminde ölen genç bir öğretmen için halk edebiyatı nazım şekillerinden “ağıt”ı kullanarak şiir yazar.

Özdenoğlu son dönem Türk şiirinde, özgürlüğün ve Anadolu lirizminin temsilcisi sayılır. *Memleketi Sevmek Suçu*'nda bu lirizmin hümanist boyutlara ulaştığı görülür.

Şinasi Özdenoğlu hayatının her aşamasında özellikle politikada kabullenemediği ve beklemediği birçok ters durumla karşılaşır. Hiçbirine uyum sağlamaz, kişiliğinden ödün vermez. Bütün bu olaylar ve başkaldırıları; şairin ruhsal dünyasında tepkilere ve bunalımlara dönüşerek dizelerine yansır.

Şinasi Özdenoğlu'nun çarpıcı bir lirizmlle bezenmiş memleket şiirleri; mutlu bir Türkiye için çarpan, duygulu bir şair yüreğinin başkaldırısıdır. *Memleketi Sevmek Suçu*'ndaki şiirleri; bir Türkiye sevdalısının, toplumcu şiirimizin envanterinde gelecekte de yer alacak seçkin yapıtları olarak değerlendirilebilir.¹⁹⁵

3.1.7. Şairler Böyle Sever

*Şairler Böyle Sever*¹⁹⁶ Şinasi Özdenoğlu'nun yedinci kitabıdır. 1986 yılında Ankara'da basılır. Kitap yedi bölümden oluşur. Birinci bölüm “Şairlik Üstüne Şiirler” adını taşır ve on şiirden oluşur. İkinci bölüm “Dostlara Dostluklara” dır ve beş şiirden oluşur. Üçüncü bölüm “Gariplik ve Hasretlik Üstüne Şiirler” başlığını taşır ve yeni şiirlerle beraber seçme şiirlerden oluşur ve dokuz şiir vardır. Dördüncü bölüm “Türkiye Özlemi” dir, dört şiirden oluşur. Beşinci bölüm “Aşk Denen Mucize” adını taşır ve yirmi bir şiirden oluşur. Altıncı bölüm “İtalya Şiirleri” dir, altı şiirden oluşur. Yedinci ve son bölüm ise “Side'de Tarih ve Şiir” başlığını taşır ve yedi şiirden oluşur. Kitap altmış iki şiirden oluşur.

¹⁹⁵ Özer, Uyguner, age., s. 65.

¹⁹⁶ Şinasi Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, Grafik Stüdyo Yay., Ankara, 1986.

Şinasi Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*'da şiire dair görüşlerini kitabın ön sözünde ifade eder. *Şair Böyle Sever* kitabının ilk bölümünde de şair ve şiir üzerine görüşlerini şiirle anlatır. Şiir sanatını ve şairliği şiirsel söylemle sorgular:

*“Şair odur ki, ustaca söyler sözü
Şair olanlar fark eder hünerdeki özü
Biz söylerken susar başkaları
Yıldızlarla donanır gökyüzü.”¹⁹⁷*

mısralarında görüldüğü gibi, sözü ustaca söyleyenin şair olduğunu ifade eder ve ekler:

*“Kim ki emekle yan yana yazar özgürlüğü bulutlara
Kim ki şiirle çıkar orduların karşısına
Şair derler adına.”¹⁹⁸*

Özdenoğlu şairi; toplumu aydınlatan, yücelten biri olarak görür ve şairlerin ölümsüzlüğünü de dizelerine aktarır:

*“Şair doğmuşuz, elimizde kalem
Kalemin gücünü bilen var mı?
Şiirler ki yıldızlar kadar ölümsüz
Haberiniz var mı?”¹⁹⁹*

Şairler Böyle Sever adlı kitabın bir bölümü yurt dışında yazılır. Bu şiirlerde hasret, aşk, gibi temaları yoğun olarak işler Özdenoğlu. 1968 yılında Fransa'daki anayasal kuruluşlar üzerine inceleme yapmak için Paris'e davet edilir. Orada kaldığı zaman dilimi içinde Paris'i anlatan şiirler de yazar. Paris'te kaldığı süre zarfında Türkiye özlemi gittikçe artar ve şiirlerine derin bir lirizm ile yansır.

Özdenoğlu, yaz aylarını geçirdiği Side'de, 2100 yıl önce yaşanmış görkemli bir aşkın, Antonius ile Kleopatra aşkının destanını yazar. Bu uzun ve epik şiiri *Şairler Böyle Sever*'e alır. “Side'de Tarih ve Şiir” epodesi; Shakespeare'nin trajedi olarak işleyip,

¹⁹⁷ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 7.

¹⁹⁸ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 8.

¹⁹⁹ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 9.

insanlığa “Antonius ve Kleopatra” adıyla armağan ettiği, insanların ise tarihin her döneminde derin bir merakla ilgilendikleri büyük bir aşkın destansı anlatımıdır.²⁰⁰

3.1.8. Yasaklar Cehennemi

*Yasaklar Cehennemi*²⁰¹ Şinasi Özdenoğlu’nun sekizinci şiir kitabıdır. Kitap dört bölümden oluşur. Birinci bölüm kitaba adını veren “Yasaklar Cehennemi” dir ve on şiirden oluşur. İkinci bölüm “Aşk Üstüne Anayasa Tasarısı” adını taşır ve tek bir şiirden oluşur. Üçüncü bölüm “Garip Aşklar” dır, on beş şiirden oluşur. Dördüncü ve son bölüm ise “Gençlik Sevdaları Üstüne” başlığını taşır ve on dokuz şiirden oluşur. Kitapta kırk beş şiir bulunur.

1991’de yayımlanan *Yasaklar Cehennemi* Şinasi Özdenoğlu’nun, daha çok 1980-1990 döneminde yazdığı şiirlerden oluşan bir “Sevda Şiirleri” güldestesisidir.²⁰²

Aynı cinsler arasındaki gönül ilişkilerinin, acımasız kurallarla baskı altına alınmasının ve yasaklanmasının, trajik olaylarla sonuçlandığı dünyamızda, mantığa ve insan mutluluğuna aykırı kurallara son verilmesini şiirleriyle savunan şair, ilginç bir tasarıya da imza atmaktadır.²⁰³ “Aşk Üstüne Anayasa Tasarısı” ilk kez Özdenoğlu’nun buluşu olma özelliğini de taşımaktadır.

*“Bilse ki bu polis, bu jandarma
Çıkarınca aşk sözcüğünü kitaplardan
Geriye hiçbir şey kalmayacak...
Bilse ki bu polis, bu jandarma
Aşkın boy verdiği bahçelerde
Mutluluk çiçeği solmayacak...
Kentleri basmış eşkıya
Aşkın peşinde jandarma...”²⁰⁴*

²⁰⁰ Özer, Uyguner, age., s. 73.

²⁰¹ Şinasi Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, Dost Yay., Ankara, 1991.

²⁰² Özer, Uyguner, age., s. 75.

²⁰³ Özer, Uyguner, age., s. 75.

²⁰⁴ Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 30.

Özdenoğlu bu mısralarla sevginin ve aşkın özgür olması gerektiğini savunur ve bir gün herkes tarafından ‐aşk‐ın kutsal sayılacağını belirtir ve *yasaklara inat* yaşanması gerektiğini, yasaklara yasak getirmenin doğruluğunu ifade eder.

şinasi Özdenoğlu, toplum içinde yaşanan sevgisizlikten de yakınır ve şiirleriyle bu duruma tepki gösterir.

*‐Ey sevgiden yoksun beyler
Ey dűřmanı sevenlerin!
Sizler kim oluyorsunuz da
Sevgi ırmakların yolunu kesip
Yeşil alanlarımızı çöl yapıyorsunuz...
Sizler kim oluyorsunuz da
Paslı makaslarınızla kesip gönöl bağlarımızı
En yüce duygularımıza
Kelepçe vuruyorsunuz... ‐205*

Özdenoğlu bu kitabında aşk, hasret, sevgi, gençlik heyecanı gibi temaları yalın ve öz Türkçe ile ele alır ve kalıcılığı yakalar denilebilir.

3.1.9. Özgürlük Tek Sevgilim

*Özgürlük Tek Sevgilim*²⁰⁶ şinasi Özdenoğlu'nun dokuzuncu şiir kitabıdır. Kitap üç bölümden oluşur. Birinci bölüm kitaba adını veren ‐Özgürlük Tek Sevgilim‐ dir ve seçme şiirlerle birlikte on bir şiirden oluşur. İkinci bölüm ‐Selam Ey Özgürlük‐ adını taşır ve seçme şiirlerle birlikte on sekiz şiir bulunur. Üçüncü ve son bölüm ise ‐Evrensel Barışa ve Dostluğa Çağrı‐ dır ve dokuz şiir bulunur. Kitabın son sayfalarında ‐Dünden Bugüne Birkaç Eleştiri‐ başlığı altında Özdenoğlu'nun çıkmış kitapları üzerine değerlendirmeler bulunur.

1992 yılında yayımlanan ‐Özgürlük Tek Sevgilim‐; şinasi Özdenoğlu'nun kendi ülkesinin ve toplumunun da sorunlarını aşarak, tüm insanlığa seslendiği şiirlerinden oluşan yapıtıdır. Bu kitaptaki şiirleri iki bölümde değerlendirmek daha doğru olacaktır:

²⁰⁵Özdenođlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 21.

²⁰⁶ şinasi Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, Dost Yay., Ankara, 1992.

Toprakları işgal edilmiş ülkeler üstüne yazılmış şiirler, tüm insanlığa barış ve kardeşlik mesajları sunan şiirler. Kitaptaki şiirlerin ortak karakterini “Haksızlıklara ve zulümlere karşı şiirler” olarak da nitelemek mümkündür. Bu şiirlerin bir bölümü, şairin daha önce yayımlanan kitaplarına da alınmıştır.²⁰⁷

Şinasi Özdenoğlu “Selam Evrensele” başlıklı şiirinde, haksızlıklara karşı direnişini tüm insanlığa haykırır ve dizelere yansıtır:

*“Yerde boş ve amaçsız süründüğüm yetmez mi?
Artık dağ başlarında esecek bir rüzgârım...
Nerde insanlığın hakkı var, oradayım
Nerede bir haksızlık varsa, karşımdayım
Darağacında özgürlüğü haykıracağım!”²⁰⁸*

Özgürlük Tek Sevgilim’de toprakları işgal edilmiş ülkeler üstüne yazılmış şiirleri bir araya toplar. Özdenoğlu’nun “Tüm insanlığa barış ve kardeşlik mesajları sunan şiirleri” olarak nitelendirebileceğimiz ürünleri arasında, daha önceki kitaplarında yer almamış bazı eserleriyle, “İtalya Şiirleri”nin birkaçı da bulunmaktadır. *Özgürlük Tek Sevgilim*’de Özdenoğlu, tüm insanlığın yaşam hakkını ve ölümsüz değerlerini savunan özgür ve yürekli bir şairin meydan okuyuşuyla karşımızdadır.²⁰⁹

Kitabın son şiiri “Ölmeden Önce” taşıdığı mesaj bağlamında önemlidir. Özdenoğlu tüm insanlığa barış mesajı verir.

*“Ne zaman ölümsüz barış?
Yetsin bu kanlı yarış!
El ele tutuşsun bayraklar
Dosta, düşmana selam
Budur son dileğim
Ölmeden önce...”²¹⁰*

²⁰⁷ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 77.

²⁰⁸ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 91.

²⁰⁹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 78.

²¹⁰ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 113.

Şinasi Özdenoğlu özgürlüğü yoğun olarak işlediği bu kitabını babası Hikmet Bey'e ithaf eder. Kitabın ilk sayfasında bu durumu şöyle dile getirir:

*“Yunan askerinin İzmir’i işgalinde
Gümüşhane’den Osmanlı Sultanı’na
Ağır bir kınama telgrafı çeken, Müdafaa-i Hukuk’çu
Babam Avukat Hüseyin Hikmet’in onurlu anısına”*²¹¹

3.1.10. Sımsıcak Dostluğunda Ölümün

*Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*²¹² Şinasi Özdenoğlu’nun onuncu şiir kitabıdır. Özdenoğlu bu kitabına daha önce yayımlanan şiir kitaplarından seçme şiirler de ekler. Kitap beş bölümden oluşur. Birinci bölüm kitaba adını veren “Sımsıcak Dostluğunda Aşkın ve Ölümün”dür ve on iki şiirden oluşur. İkinci bölüm “Öte’den” adını taşır, beş şiirden oluşur. Üçüncü bölüm “Korkusu Sarmasın Ölümün” adını taşır ve on bir şiir bulunur. Dördüncü bölüm “Ölüm Poemi”dir, altı şiirden oluşur. Beşinci ve son bölüm ise “Ölümsüz Olana Git” adını taşır ve altı şiirden oluşur. Kitapta kırk şiir bulunur.

Şinasi Özdenoğlu, 1993 yılında “Gece Yayınları” arasında çıkan “Sımsıcak Dostluğunda Ölümün” yapıtıyla, şiirin özünden hiçbir ödün vermeksizin ölüm gerçeğine filozofik yorumlar katarak ölüm kavramını anıtlıştırmıştır.²¹³

Özdenoğlu yakınlarını art arda kaybeder ve bundan duyduğu acı şiirlerine yansır. *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün* adlı kitap tümüyle ölüm üstüne yazılmış şiirlerden oluşur. Kitap ölümlerle-yaşamın, hüznle-yaşama sevincinin, hiçlikle-ölümsüzlüğün “gel-gitleri” gibidir. Yaşamın anlamı; ölümün giderek yaklaşmasının oluşturduğu tedirginlikle daha bir trajikleşir ve insancillaşır.²¹⁴

*“Ölüm, kapımıza hızla yaklaşan
Alaca kanatlı bir atlıdır şimdi
Nal sesleri içimizde yankılanan...”*²¹⁵

²¹¹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 6.

²¹² Şinasi Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, Gece Yay., Ankara, 1993

²¹³ Özer, Uyguner, age., s. 78.

²¹⁴ Özer, Uyguner, age., s. 79.

²¹⁵ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 51.

Ahmet Özer'in *Simsıcak Dostluğunda Ölümün* adlı kitap hakkındaki görüşleri şöyledir:

*“En ilginç ise “Ölümsüz Bir Dünyaya Özlem” şiiri; bütün bu anlatılanlara bir büyü katıyor. Yaşamla ölüm olgusunun, geceyle gündüz gibi bir ‘gün’ü tamamlayan iki öge oluşunu, en güzel, şairler anlatır kuşkusuz. Sanırım, ölüm baş köşeye oturunca, kitap da bu evrensel olguya ortam oluşturdu.”*²¹⁶

Yazar Oktay Akbal'da, kitap üzerine Milliyet'te bir değerlendirme yapar. Ahmet Özer gibi o da “Ölümsüz Bir Dünyaya Özlem” adlı şiir üzerinde durur.

*“Özdenoğlu'nun şiirlerini okurken ölüm; bir dost, er-geç kavuşulacak bir sevgili gibi görünüyor. Ama yaşamlarının ilk adımında canavarca kıyımlara kurban gidenler için ölüm, hiç de bir dost, bir sevgili değil. Zaten şair de, sonunda vazgeçmiş ölümün huzurlu bir sonuç olduğuna inanmaktan: (Ne olsa öteki karanlık/Yasakla ölümü Tanrım/Ölmek istemiyoruz artık) demekten kendini alamamış.”*²¹⁷

Özdenoğlu; ölüm kavramını sosyal bir felaket olarak değil; metafizik ve evrensel bir olgu olarak ele alır. Özdenoğlu, bu kitabıyla özellikle de “Ölümsüz Bir Dünya Özlemi” şiiri ile şiirin evrensel niteliğini açıklar.

*“Korkunçluğu üstüne ölümün
Yazılmış ne varsa yakalım
Nice can gönderdik ölüm ülkesine
Nice mutluluklar kaldı yarım...”*²¹⁸

Muzaffer Uyguner'de *Simsıcak Dostluğunda Ölümün* adlı eser üzerine ayrıntılı bir değerlendirme yaparak şunları söyler:

“Özdenoğlu, ölümden korkulmaması gerektiğine inanmıştır. Ama bu güzel dünyadan göçmenin de kolay olmadığı inancındadır. Schiller “Ölümden de korkunçtur ölüm korkusu” demiştir. Özdenoğlu da, ölüm korkusuyla yaşamamak gerektiğine, ölümü bir dost gibi görmemizin, gerçeği görmek olduğuna inanmıştır. “Simsıcak Dostluğunda Aşkın ve Ölümün” şiirinde: “Ey dünyadaki dost, dinle

²¹⁶ Ahmet Özer'in mektubu, Trabzon, 29.4.1993.

²¹⁷ Oktay Akbal, “Ölümlerle, Ölülerle İççe”, *Milliyet Gazetesi*, 24 Temmuz 1993.

²¹⁸ Özdenoğlu, *Simsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 104.

beni/Ölümsüzle yaşayıp, ölüm korkusunu sil/ Bizlere sorarsanız ölüm/ “Hiç de korkulduğu gibi değil” dizesiyle, Öte’den birinin görüşünü yansıtmıştır.”²¹⁹

Özdenoğlu’nun *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün* adlı kitap, yankı uyandıran kitaplarından biridir. Kitapla ilgili çok sayıda eleştiri ve değerlendirme yapılmıştır. Milliyet gazetesinin sanat sayfasında kitap şöyle değerlendirilmiştir:

“Adı duyulmamış genç yetenekleri gün ışığına çıkaran “Gece”ciler, bu kez ünlü bir şairimizi de gençler arasına katıp, onun ölüm üstüne yazdığı şiirleri sanat dünyamıza sunuyorlar. 1940’ların genç şairi Özdenoğlu; Anadolu lirizminden yola çıkarak, hümanist değerlere ve evrensel yönelmiş bir şair olarak biliniyor. Özdenoğlu’nun yapıtında, ölüm üstüne yazılmış 40 şiir yer alıyor. Şair, bir anlamda, ölümün korkunçluğunu yenmenin savaşımını veriyor şiirlerinde. Ölümde güzellikler, yeni ve derin boyutlar keşfetmeye çalışıyor. Belki de, Sokrates gibi, ölümü bazen bir sonsuz huzur, bazen de bir evrim, bir değişim olarak yorumluyor. Güzel şiirler, ölümün anlamını değiştirip, onu gözümüzde “sevgili ölüm” hâline getiriyor.”²²⁰

Eleştirmen ve yazar Bülent Akkurt’ta özetle şu değerlendirmeyi yapar:

“Ölüm gibi düpedüz soğuk bir tema, bu denli güzel işlenebilir. Bir şairin, gerçek bir şairin dilinde ölüm bile, sımsıcak bir dostlukla kucaklanabilir. (...) Sevgili Özdenoğlu, bize şiirden sonra, ölümü de sevdirdin, sağ ol.”²²¹

Hürriyet gazetesi sanat muhabiri Özdenoğlu ile kitap üzerine bir konuşma yapar. Muhabirin sorduğu *“Bunca coşkulu sevda şiirleri ardından, neden ölüm şiirleri?”* sorusuna şöyle cevap verir:

“Yıllar yılı özgürlüğün, özgürlük kavgalarının, barışın ve sevdanın kutsallığını yazarken; önümü sık sık kesen ölüm gerçeği karşısında, onun yarattığı trajedinin lirizmini yakalamaya çalıştım.”²²²

²¹⁹ Muzaffer Uyguner, “Sevip Savaşan Şinasi Özdenoğlu’nun Şiirleri”, Cumhuriyet Kitap eki, S. 170, 27 Mayıs 1993

²²⁰ Milliyet gazetesi, Sanat sayfası, 5 Mayıs 1993.

²²¹ Bülent Akkurt, “Sımsıcak Dostluğunda Ölümün”, *Sanat Çevresi*, Ağustos 1993, s. 178.

²²² Hürriyet, “Ayaküstü Köşesi”, 22.5.1993.

Muhabirin “Ölüme yaklaşımınız diğer şairlerden farklı mı?” Soruna karşılık ise cevabı şöyledir:

“Her şair, olaylara kendi kimliği ve biçimiyle yaklaşır. Ben, ölüme korkulacak ne varsa, onu güzelleştirmek istedim. Baştan beri şairin bir yüksek misyon adamı olduğu inancındayım. “Şair olmasam peygamber olurdum” deyişim bundan. Şair, insanoğlunun teselli aradığı her olayda korkuyu ve dehşeti değil, güzellikleri ve huzuru armağan etmelidir.”²²³

Şinasi Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün* adlı kitabıyla ölüm gerçeğini farklı bir biçim ve yorumla ele alır ve şiirsel bir üslupla değişik bir bakış açısı yansıtır.

3.1.11. Sevdim-Savaştım

*Sevdim-Savaştım*²²⁴ Şinasi Özdenoğlu’nun yeni şiirleriyle ve önceki şiirlerinden seçkileri toplayıp bir araya getirdiği şiir kitabıdır. Kitap üç bölümden oluşur. Birinci bölüm “Nereye Kalbim” adını taşır ve on sekiz şiirden oluşur. İkinci bölüm “Nisan Selleri” dir, yirmi şiirden oluşur. Üçüncü ve son bölüm kitaba adını veren “Sevdim-Savaştım” adını taşır ve on yedi şiirden oluşur. Son sayfalarda ise “Geçmişten Bugüne Şairin Şiirleri Üzerine Söylenenler” yer alır. Kitapta elli altı şiir bulunur.

Şiirde insanı ve toplumu kucaklayan bir özün buluşmasını isteyen Özdenoğlu; “şiire özgün söylem”den asla ödün verilmemesini savunan bir şairdir. Bir yandan, günümüzde nitelikli şiirler yazıldığını vurgularken; öte yandan şiirsel söylemin imgeye feda edildiğini eleştirmeden edemiyor. Salt imgesel şiiri, toplumdan koparan olgunun; üst düzeyde yapay, kuru ve düşünsel bir dil olduğunu, şiir diye sunulan bazı yapıtların aydınlarca bile sindirilemediğini savunuyor Özdenoğlu.²²⁵ Şiire özgün söyleme örnek olarak:

*“Bir zamandı... Ankara’da sevdim o kadını
Kıskandım gözlerini, kıskandım etini
Kokladım doğduğu toprağı*

²²³ Hürriyet, “Ayaküstü Köşesi”, 22.5.1993

²²⁴ Şinasi Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, Evrim Sanat Yay., Ankara, 1995.

²²⁵ Özer, Uyguner, age., s. 85.

Sevdim memleketini... ”²²⁶

dizeleriyle ve genellikle her şiirinde insanı içine alan, lirik üslubuyla söz ve biçimde ustalığını kanıtlar.

Özdenoğlu’na göre *şiiri, günlük konuşmadan ayrı bir söylem kabul etmediğimiz sürece, şiir yoktur, şiiri yitirmiş sayılırız*. Özdenoğlu bu düşüncesini kitabındaki dizelerle kanıtlar:

*“Bir krizantem
Bir kuş kanadı
Ya da bir öpücük
Değseydi alınma...
Ne kadar yalnızım
Ne kadar da dertli
Gecelerle birlikte
Eş olmalıydın
Yalnızlığıma... ”²²⁷*

Sevdim-Savaşım bütün bir ömrü şiirle iç içe geçen bir şairin, yaşamdan damıttığı duyarlılıkların sergilendiği bir kitaptır.²²⁸

Özdenoğlu; aşka, sevdaya düşkündür. Aylardan nisan olunca, şair kanı sevdaların ateşiyle tutuşur:

*“Nisan selleri ki, sevdaları getirir
Delilik günlerimdi, sığmazdım kabıma
Yağmur kokusuyla dirilirdi anılar
İmza atardı bir kadın şiir kitabıma... ”²²⁹*

²²⁶ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaşım*, s. 15.

²²⁷ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaşım*, s. 10.

²²⁸ Özer, Uyguner, age., s. 86.

²²⁹ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaşım*, s. 34.

Özdenoğlu, yurt dışında kaldığı sürede Türkiye özlemi katlanır ve bulunduğu yerin güzelliklerini göremez olur ve bu özlem şiirlerine yansır:

*“Buluyorum anlamını hayatın
Rengini ve kokusunu
Tuzunu, biberini, şekerini...
Buluyorum nikotinin ve kahvenin lezzetini
Türkiye acısında...”²³⁰*

Özdenoğlu bu kitabında kendine de yer verir. Ömür boyu verdiği mücadeleleri anlatır. Sezgin Demir ile yaptığı söyleşide, Demir’in “*En çok beğendiğiniz şiiriniz hangisidir?*” soruna karşılık verdiği cevap şöyledir:

“Bu soruyu şaire değil, okuyucuya sormak daha doğru olur. Bir babanın, çocukları arasında tercih yapması kadar, güç bir iştir... Her şiirin ayrı bir anısı, ayrı bir yeri vardır. İlk şiir kitabımın, Teselli’nin yayımlanışının 50. yılı nedeniyle yazdığım “Ve İşte Ömrüm” başlıklı şiirim belki şu günlerde bir ayrı anlam taşıyor.”²³¹

*“Kırık döküktü ömrüm... Ve işte gelip geçti
Önünde soytarların yiğitçe bir geçitti
Acı deneyimlere ve eşsiz sevdalarla
Yaşadım ya... Yine de ne mutlu bana...”²³²*

Sevdim-Savaştım, şinasi Özdenoğlu’nun yıllar süren şiir maratonundan titizlikle seçilmiş şiirlerinden oluşan bir “göldeste”dir. Budapeşte eski büyükelçimiz Ressam İsmet Birsel’in nefis desenleriyle kitap ayrı bir albeni kazanmaktadır.²³³

²³⁰ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 86.

²³¹ Demir, ags., s. 18.

²³² Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 91.

²³³ Özer, Uyguner, age., s. 87.

3.1.12. Türkiye Sevdası

*Türkiye Sevdası*²³⁴ Şinasi Özdenoğlu'nun yeni şiirlerini ve önceki şiirlerinden derlediği seçkilerden oluşan şiir kitabıdır. Kitap altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kitaba da adını veren “Türkiye Sevdası”dır. Seçkilerden ve yeni şiirlerden oluşur, on altı şiir bulunur. İkinci bölüm “Bağımsızlık-Özgürlük”tür ve on beş şiirden oluşur. Üçüncü bölüm “Barışa ve İnsanlığa Çağrı” adını taşır ve yedi şiirden oluşur. Dördüncü bölüm “Side’de Tarih ve Şiir”dir, yedi şiirden oluşur. Altıncı bölüm Mustafa Kemal için yazılan şiirleri kapsar ve başlık olarak “Mustafa Kemal Ateşi”ni verir ve on iki şiir bulunur. Yedinci ve son bölüm ise “Ulusal Bağımsızlık Destanı”dır, dört şiirden oluşur. Kitapta altmış şiir bulunmaktadır.

Özdenoğlu'nun bu yapıtı, Türkiye sevgisi ve coşkusuyla yüklü destan havasındaki şiirlerle, haksızlıklara ve işgallere direnen toplumların yiğitliklerini öven destanlardan oluşmaktadır.²³⁵ Yapıtın sonunda, şairin, “Ulusal Bağımsızlık Destanı” adıyla yazmaya başladığı destanlardan alınmış bazı bölümler, Özdenoğlu'nun, bu eseri üzerinde iddialı bir çalışma yürüttüğünü gösteriyor. Gerçekten de, gerek Anadolu insanına gerekse Ulusal Bağımsızlık Savaşı'mıza yürekten inançlı; Atatürk Devrimleri'nin felsefesini ve yorumunu denemeleriyle, incelemeleriyle yansıtmış bir düşün adamı olarak Şinasi Özdenoğlu; “Kuvayı Milliye”den gelen bir ailenin özelliklerini taşıyarak, her şeyden önce inancı ve kimliğiyle, böyle bir destana imza atması uygun düşen bir şairimizdir.²³⁶

Nihat Aşar, eserle ilgili görüşlerini *Kemalist Ülkü* dergisine anlatarak şu değerlendirmeyi yapar:

“İki bölümü “Atatürkçü Düşünce” ile “Kemalist Ülkü” dergilerinde yayımlanan destanla Şinasi Özdenoğlu; Ulusal Kurtuluş Savaşımız'ı şiirle ölümsüzleştirmiş, şiir ustalığının da doruğuna yükselmiştir. Şairin, Ulusal Kurtuluş Savaş'ımızı bütünüyle içine sindirdiği ve tüm varlığında hissettiği anlaşılıyor. Özdenoğlu, “Savaş” ve “Ölüm” kavramlarını –alışılmış ve çok tekrarlanmış bir söylemle değil- ulusallığı da aşan “insancıl bir boyutta” dile

²³⁴ Şinasi Özdenoğlu, *Türkiye Sevdası*, T.C. Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1997.

²³⁵ Özer, Uyguner, age., s. 90.

²³⁶ Özer, Uyguner, age., s. 91.

getiriyor; evrensel bir bakış özlemini de şiirleştirerek, alışılmışın dışında, yepyeni bir “epope türü” yaratıyor.”²³⁷

Özdenoğlu'nun bu kitabı, Türkiye topraklarına duyduğu sevgiyi, özlemi, tutkuyu dile getiren destan ve destansı nitelikteki şiirlerinden oluşur. Anadolu insanının acıları, yalnızlığı, hasreti ve doğa üstüne söylenmiş lirik ve coşkulu bir kitaptır.

Şehit Reşat Bey Destanı savaş tarihinde kazanılmış bir zaferin, kahramanlığın coşkulu şiiridir. Bu bölümde şair, Çiğiltepe'yi alamadığı için canına kıyan Kurmay Albay Reşat Bey'in intiharını anlatır:

*“Ve düşmedi Çiğiltepe saat 13'de bile
Ama, Reşat Bey durmalıydı verdiği sözde...
Sağ eliyle kavradığı tabancasının namlusu
Birkaç saniye sonra
Boyanmıştı şakağından akan kanla
Bayrağının rengine...
Durmuydu akrep, yelkovan
Ve zaman, tarihin durup düşündüğü andı
Şehit Reşat Bey'in tabancası avucunda
Barut kokan destandı...”²³⁸*

Mustafa Kemal'e söz verdiği saatte Çiğiltepe'yi alamadığı için intihar eden Kurmay Albay Reşat Bey'in anlatıldığı bu şiir aynı zamanda şehitlerimize olan borcumuzu da yerine getirmiş olur.

Ulusal Bağımsızlık Destanı bizi, şairin dünyaca ünlü *Macar Rapsodisi*'nden daha çok sarıyor. Çünkü bu yapıt; bizim insanımızın, bizim onurumuzun ve bizim acılarımızın destanı... Toprakları işgal edilmiş ulusumuzun, tüm tutsak ülkelere örnek olacak direnişinin güçlü ve anıtlaşacak eseridir.²³⁹

²³⁷ Nihat Aşar, “Özdenoğlu ve Ulusal Bağımsızlık Destanı”, *Kemalist Ülkü*, S. 333, Temmuz 1996.

²³⁸ Şinasi Özdenoğlu, *Türkiye Sevdası*, s. 142.

²³⁹ Nihat Aşar, “Özdenoğlu ve Ulusal Bağımsızlık Destanı”, *Kemalist Ülkü*, S. 333, Temmuz 1996.

Özdenoğlu bu kitabıyla sanat çizgisini bireyselden evrensele doğru taşıdığını gösterir ve özellikle destansı üslubuyla dikkat çeker. Şiirlerindeki evrensellik ve derin lirizm tüm insanlığa kucak açar ve onun farklı olmasını sağlar.

3.1.13. Uzak Şiirler

*Uzak Şiirler*²⁴⁰ Şinasi Özdenoğlu'nun uzun zamandır yazdığı şiirlerinden derlediği *seçkilerdir*. 1997'de yayımlanan kitap, uzun sanat çizgisine adım adım tanıklık eden bir yapıttır.²⁴¹

Şairin doğduğu toprağın, çocukluğunun, yaşadığı çevrenin özelliğini yansıtan şiirlerinden, geniş planda Anadolu gerçeğine yönelip, daha sonra da “evrensel”e açılan uzun ve inatçı bir koşunun belgeseli sayılan şiir demeti.²⁴²

Uzak Şiirler kitabında seksen şiir bulunmaktadır. Kitabın sonunda Özdenoğlu'nun kitapları üzerine yazılmış eleştiriler, değerlendirmeler bölümü vardır.

Uzak Şiirler'de, Özdenoğlu'nun gençlik yıllarından başlayarak, 1997'ye kadar yazdığı şiirlerden seçmeler, kronolojik sıra içinde sunulmuştur. *Teselli* ve *Anaforda Dönen Adam*'dan alınan şiirleri, *Delikanlılık Şiirleri*, *Anadolu'nun Kaderinden Bahseden Şiirler* ile *Güzel Bir Dünya Üstüne* şiirleri izler.

Özdenoğlu, özellikle son bölümde barış ve kardeşlik üzerine şiirler söyler ve bu bağlamda evrenselliği yakalamış olur.

*“Sen kardeşim, avuçlarında su taşı
Kardeşim, taşıyabildiğin kadar taşı
Güzel bir değerimden gibi dönsün dünyamız...
Dostum, genç kollarını
Köprü yap, geçsin yaralılar
Bacım, avuçlarındaki çeşmeden
İçsin yaralılar*

²⁴⁰ Şinasi Özdenoğlu, *Uzak Şiirler*, 4RENK Yay., Ankara, 1997.

²⁴¹ Özer, Uyguner, age., s. 88.

²⁴² Özer, Uyguner, age., s. 88.

Güzel bir saat gibi işlesin dünyamız... ”²⁴³

Kendi vatanının gerçeğinden, evrensel açılan şair; tüm insanlığın mutluluğunu ve dünya barışını istemekle, gerçek şairliğin misyonunu ve onurunu da temsil etmektedir.²⁴⁴

3.1.14. Her Aşk Bir Titanik

*Her Aşk Bir Titanik*²⁴⁵ Şinasi Özdenoğlu'nun yeni şiirleri ile okuyucuların seçtikleri şiirlerden oluşan son şiir kitabıdır. Kitap beş bölümden oluşur. Birinci bölüm kitaba adını veren “Her Aşk Bir Titanik”tir ve altı şiirden oluşur. İkinci bölüm “Saklıkent”tir ve yedi şiirden oluşur. Üçüncü bölüm “Uzak Sevdalar” on üç şiirden oluşur. Dördüncü bölüm “Savaşlar Olmasaydı” adını taşır ve beş şiirden oluşur. Beşinci ve son bölüm ise “Okuyucularımın Seçtikleri” başlığı altında on dokuz seçkiden oluşur. Kitapta elli şiir bulunmaktadır.

Özdenoğlu bu kitapta, şiirsel bir dille, akıcı ve yalın bir Türkçe ile ölümü, acılarını, aşklarını, özlemlerini, yalnızlıklarını kendine özgü bir şiir düzeni içinde sergiler.

3.2. YAPI

3.2.1. Nazım Biçimi

Şinasi Özdenoğlu'nun şiirlerinde yer yer halk edebiyatı etkisi hissedilse de serbest nazım biçimini kullanmayı tercih eder. Bu nedenle Özdenoğlu'nun şiirleri serbest nazım biçimleri ile değerlendirilecektir.

3.2.1.1. Serbest Nazım Şekilleri

Serbest nazım şekli Batı edebiyatından Türk edebiyatına geçmiştir. Ölçü ve kafiyeye bağlı bulunmayan, dizelerindeki hece sayısı değişkenlik gösteren nazım şekli Servet-i Fünûn'dan sonra kullanmaya başlanır ve günümüzde yaygınlaşır.

²⁴³ Özdenoğlu, *Uzak Şiirler*, s. 117-118.

²⁴⁴ Özer, Uyguner, age., s. 90.

²⁴⁵ Özdenoğlu, *Her Aşk Bir Titanik*, Önder Matbaacılık, Ankara, 2003.

“Bentler, şairin istediği gibi düzenlenir. Bunların kesin kuralları ve sınırları yoktur. Bazıları vezinli-kafiyeli, bazıları vezinsiz kafiyelidir. Bazılarında ne vezin vardır ne de kafiye. Bir kısmında her bendin mısra sayısı eşittir, bazısında farklıdır. Serbest nazım şekilleri bize Fransız Sembolistlerinin etkisiyle girdi ve Servet-i Fünûn döneminden günümüze kadar kullanılmaktadır.”²⁴⁶

3.2.1.1.1. Eşit Düzenle Kurulanlar

Eşit düzenli serbest şiirlerinin bentlerinin mısraları eşittir. Şiirler üçlüler, dörtlüler ya da beşlilerden kurulur. Şinasi Özdenoğlu'nun eşit düzenli serbest şiirleri şunlardır:

Tek Dörtlüden Oluşan Şiirler:

Şinasi Özdenoğlu'nun şiirleri genellikle kısa şiirlerdir. Uzun şiirlerinde başından geçen bir durumu ya da bir milletin yaşadığı olayı anlatır. Kısa şiirlerine göre uzun şiirlerinin sayısı azdır. Tek dörtlüden oluşan şiirlerine örnek olarak *Selam Ey Özgürlük*, *Şair Odur Ki*, *Beni Düşün*, *Öl Artık*, *Dante'yi Okurken* şiirleri gösterilebilir.

“Her adımda dikildim haksızlığın önüne
Herkesin haksızlara selam durduğu günde
Özgürlüğü kazıdım insanların gönlüne
1940'tan beri yazdığım şiirlerle...”²⁴⁷

“Yağmurun saçına dökülüşünde
Bir çocuk gülüşünde
Rüzgârların en çapkın öpüşünde
Beni düşün.”²⁴⁸

Tek Beşliden Oluşan Şiirler:

Üzülme Değişir Bu Kader şiiri tek beşliden oluşan şiirlere örnek olarak gösterilebilir:

“Üzülme, değişir bu kader

²⁴⁶ Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara, 2014, s. 158

²⁴⁷ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 45.

²⁴⁸ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 89.

*Anlar seni bu insanlar
Yıllar sonrası bir bahar
Mezarında çiçek açar gibi
İnsanlar.*”²⁴⁹

Tek Altılılardan Oluşan Şiirler:

Mezarında Çiçek Açar Gibi, *Anam Gibi* şiiri tek altılılardan oluşan şiirlere örnek olarak gösterilebilir:

*“Çirkin de olabilirsiniz ama
Otur yanıma
Bırakma beni
Konuşma tek kelime..
Tut ellerimden
Anam gibi.”*²⁵⁰

Tek Yedililerden Oluşan Şiirler:

Tek yedililerden oluşan şiirler, *Teselli*, *Sevdim-Savaştım*, *Türkiye Sevdası* kitaplarında bulunmaktadır. “*Sürme Arabacı 2*”, “*Bir Şarkı Söyle Bana*”, “*Türkiye Sevdası*” şiirleri örnek olarak gösterilebilir.

*“Ey gelecek kuşaklar, duyuyor musunuz beni?
Ey yoksul topraklarım, yumarken gözlerimi
Son nefesimde uzanıp
En uzak yıldızlara
Son nefesimde bile
Adını yazacağım:
Vatanım!”*²⁵¹

Tek Dokuzlulardan Oluşan Şiirler:

²⁴⁹ Özdenoğlu, *Memleketi Sevmek Suçu*, s. 64.

²⁵⁰ Özdenoğlu, *Memleketi Sevmek Suçu*, s. 63.

²⁵¹ Özdenoğlu, *Türkiye Sevdası*, s. 1.

Tek dokuzlulardan oluşan şiirlerine *Atabilmek İmzamu* şiiri örnek olarak gösterilebilir:

*“Atabilmek her doğan
Yeni güne imzamu
Alınterine
Ve nâmuslu kavgaların defterine..
Küçücük öğrencilerin bembeyaz yakalarına
Her haklı kararın altına
Ve avuçlarının içine senin
-Ki hafifçe terlemiş
Atabilmek imzamu.”²⁵²*

Üçlülerden Oluşan Şiirler:

Üçlüklerden oluşan şiirlere örnek olarak *Aşk* şiiri gösterilebilir. Şiir üçlükler halinde üç öbekten oluşmaktadır.

*“Geldin ama, hüznün dolu
Sanki bir başka kişiyle
Uzaktaki sevgiliyle*

*Gittin ama, hüznün dolu
Düşündüm: Acaba kime?
Pişman mıydın geldiğine?²⁵³*

Dörtlülerden Oluşan Şiirler:

*Teselli*²⁵⁴ de bulunan dörtlüler şunlardır: “Sükûn Hasreti”, “Aşka Veda”, “Gün Sonu”, “Esirler”, “Şehit”, “Bir Toprak Dam Altında”, iki bölümden oluşan “Anama Mektuplar” şiirleri iki öbekten oluşur; “Uzaklardan Cevap Ver”, “Geceler Bir Garip Rüya’dır”, “Şehit Anası” şiirleri üç öbekten; üç bölümden oluşan “Gece Şarkısı” şiiri ise sırasıyla iki öbekten; üç bölümden oluşan “Efsane” şiiri sırasıyla üç, iki, iki öbekten

²⁵² Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 48.

²⁵³ Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 13.

²⁵⁴ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 3, 6, 7, 11, 12, 15, 22, 26, 29, 30, 33, 35, 36, 38.

oluşmuştur. “Davet” şiiri dört öbekten, “Yağmura Övgü” şiiri beş öbekten oluşmaktadır. Dörtlülere oluşan şiirlere örnek olarak *Gün Sonu* şiiri gösterilebilir:

*“Yağmurdan sonra her şey sükûnet buldu
Zamana sunduğum tas kederle doldu,
Esir kuş kafesinden uçtu, kurtuldu
Ölülerimiz bu dem aramızdadır...
Kavalını sükûna üflemede Pan,
Kırda Tanrı'ya vedâ ediyor çoban,
Vaadini her zaman unutan cânan
Elinde mercan kadeh, soframızdadır...”²⁵⁵*

*Kısa Hikâye*²⁵⁶, *Lüksemburg Bahçelerinde*²⁵⁷, *Ve Sen Ey Roma*²⁵⁸, *Seninle Atatürk*²⁵⁹, *Beni Yalnızlığında Ara*²⁶⁰, *Gelme*²⁶¹, *Ölüm Sımsıcak*²⁶² şiirleri de diğer dörtlülere oluşan şiirlerdir.

Beşlilerden Oluşan Şiirler:

Pişmanlık, *Yaban Dost*²⁶³ şiirleri beşlilerden ve iki öbekten oluşmaktadır. *Pişmanlık* şiiri beşlilerden oluşan şiirlere örnek olarak gösterilebilir:

*“Sen çılgınlıklar içinde sarhoş
Ben hâtıralar elinde yorgun;
Bu mâceradan neydi umduğun?
Çiçek solmuş, saat durmuş, odan boş
Sen çılgınlıklar içinde sarhoş.”²⁶⁴*

²⁵⁵ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 15.

²⁵⁶ Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 85.

²⁵⁷ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 68.

²⁵⁸ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 99.

²⁵⁹ Özdenoğlu, *Türkiye Sevdası*, s. 113.

²⁶⁰ Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 53.

²⁶¹ Özdenoğlu, *Sevdim- Savaştım*, s. 41.

²⁶² Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 23.

²⁶³ Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 74.

²⁶⁴ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 34.

Altılılardan Oluşan Şiirler:

İkimiz şiiri altılılardan ve iki öbekten oluşmaktadır ve örnek olarak gösterilebilir.

*“Mutluluktan da öte
Bir başka coşkunlukta
Bir tek beden olmuşuz
Göklerde bir kuş gibi
Sonsuza uçuyoruz
Ölüm hiç yokmuş gibi...”²⁶⁵*

3.2.1.1.2. Farklı Bentlerle Kurulanlar

Farklı bentlerle kurulan serbest nazım şekilleri üçlükler, dörtlükler, veya dörtlük ve beşlikler gibi farklı mısralara sahip bentlerden oluşurlar. *“Bunlar bentlerle yazılır ve her bendi değişik sayıda mısralardan oluşur. Mısra sayıları ve vezinleri bakımından değişik olan bentlerden oluşsa bile bentler, belli bir düzene göre sıralanırlar.”²⁶⁶*

Şinasi Özdenoğlu'nun birçok şiiri farklı bentlerle kurulmuş şiirlerdir. Farklı bentlerle kurulan şiirlere örnekler ise şöyle gösterilebilir:

<u>Şiir Adı</u>	<u>Dize Öbeklenişi</u>
<i>Ayrılık Sonati</i> ²⁶⁷	5+3+3+3+3
<i>Mahkûmlar</i> ²⁶⁸	4+3+4+4+5+4
<i>Toprağa Dönüş</i> ²⁶⁹	5+7+4+2
<i>Osman'ı Vurdular</i> ²⁷⁰	3+5+4+1+6+3
<i>Ölüm Poemi</i> ²⁷¹	2+2+3+4+5+9
<i>Vatan Üstüne</i> ²⁷²	5+3+1

²⁶⁵ Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 21.

²⁶⁶ Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara, 2014, s. 159.

²⁶⁷ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 20.

²⁶⁸ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 27.

²⁶⁹ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 32.

²⁷⁰ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 34.

²⁷¹ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 23.

²⁷² Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 9

<i>Anama</i> ²⁷³	3+4+4+4+4+3+4+1
<i>Memleket</i> ²⁷⁴	4+3+5+4+3
<i>Özgürlük Çiçeği</i> ²⁷⁵	4+3+4+4
<i>Senin Bu İnsanlar</i> ²⁷⁶	4+4+4+3
<i>Şairler Başka Sever</i> ²⁷⁷	4+4+4+2+1
<i>Aşk ve Kitap</i> ²⁷⁸	4+4+3+2
<i>Sen Gelince</i> ²⁷⁹	4+5+2
<i>Özgür Şiir</i> ²⁸⁰	4+6+6
<i>İnadına</i> ²⁸¹	3+3+4
<i>Ölümden Gecelere</i> ²⁸²	5+4+3+1

3.2.1.2. Kısa Şiir

Kısa şiir, İslâmiyet öncesi Türk edebiyatında, Halk edebiyatında, Divan edebiyatında ve modern Türk edebiyatında farklı isim ve usullerle karşımıza çıkar. Halk edebiyatındaki maniler, Divan edebiyatında ise, kıt'a, rubai ve tuyuğ, kısa şiir örneklerinden bazılarıdır. Kısa şiir "*Kelime ve mısra tasarrufuyla az sözle çok şey söyleme, söylenen şeyi çarpıcı ve vurucu bir biçimde ifade etme kaygısı taşıyan yoğunlaştırılmış metinlerdir. Bunlar daha çok hissettirmeye, sezdirmeye dayalı, kimi zaman şaşırtma amaçlı, telkin üslubu taşıyan şiirlerdir. Genel olarak hacim bakımından bir sayfayı aşmazlar.*"²⁸³

²⁷³ Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 45.

²⁷⁴ Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 50.

²⁷⁵ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 13.

²⁷⁶ Özdenoğlu, *Memleketi Sevmek Suçu*, s. 28.

²⁷⁷ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 9

²⁷⁸ Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 7

²⁷⁹ Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 37.

²⁸⁰ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 59.

²⁸¹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 85.

²⁸² Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 15.

²⁸³ Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, s. 165.

Şinasi Özdenoğlu, ilk kitabından itibaren kısa şiirlere yer veren bir şairdir. *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün* kitabında yayımlanan “Öl Artık” şiiri kısa şiirlerine bir örnektir:

“Bir ses diyor: “Öl artık, gitti arkadaşların
Gemide bir kişilik yer kaldı, haydi, çabuk!”
Bir kalpayı, ustura sırtı, “her yer karanlık”
Ne bugün, ne de yarın... Zaman tükendi artık...”²⁸⁴

Özdenoğlu’nun *Kimi Arardı Gözlerin*²⁸⁵, *Beni Düşün*²⁸⁶, *Şâir Odur Ki*²⁸⁷, *Üzülme Değişir Bu Kader*²⁸⁸, *Başlamak Yeni Bir Aşka*²⁸⁹, *Bir Şarkı Söyle Bana*²⁹⁰ şiirleri kısa şiirlere örnek olarak gösterilebilir.

Ölümsüzlüğe Selam şiiri kısa şiirleri arasında belki de en yoğun içerikli olan şiiirdir:

“Bütün bu oyunlar oynanır, biter
Geride ölümsüz destanlar kalır
Ölümlerden korkan herkes ölür
Ölüme kafa tutanlar kalır..”²⁹¹

3.2.1.3. Uzun Şiir

“Uzun şiir genellikle tahkiyeye dayalı, olay anlatımını içinde barındıran metinlerdir. Daha geniş zamana yayılan ve daha karmaşık sorunları, olay ve olguları gündeme getirirler. Birden fazla olay, olgu, durum, duygu ve düşünceyi işleyebilirler. Ayrıntılara önem verilir. Bu tür metinlerin çoğu zaman şiirsel değeri düşmektedir.”²⁹² Şinasi Özdenoğlu uzun şiirlerinde genel olarak tek bir konuyu ele almıştır ve şiirlerinin konusu genel anlamda kitaplarının konusunu da şekillendirmiştir. Şair, ilk kitabından

²⁸⁴ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 33.

²⁸⁵ Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 49.

²⁸⁶ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 89.

²⁸⁷ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 7.

²⁸⁸ Özdenoğlu, *Memleketi Sevmek Suçu*, s. 64.

²⁸⁹ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 38.

²⁹⁰ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 9.

²⁹¹ Özdenoğlu, *Memleketi Sevmek Suçu*, s. 84.

²⁹² Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, s. 165-166.

İtibaren uzun şiirlere yer verir ve uzun şiirlerinde ayrıntılı bilgi vermeye çalışırken şiirin sanatsal değerini de korumaya çalışır. Şiirlerindeki ayrıntılı bilgiler okuru rahatsız etmeyecek bir uyum ile birlikte sunulmuştur.

Teselli kitabındaki uzun şiir niteliği taşıyan şiire örnek olarak *Dertyanış*²⁹³ şiiri gösterilebilir. *Dertyanış* destan niteliğinde yazılmıştır denilebilir. Şair bu şiiriyle yaşam-ölüm karşısında, insanı ve toprağı her yönüyle ele alır.

Anaforda Dönen Adam kitabında uzun şiirler daha yoğun olarak bulunur. Bu kitapta uzun şiirlere örnek olarak *Anaforda Dönen Adam*²⁹⁴, *Yelken*²⁹⁵, *Ölüm Poemi*²⁹⁶ şiirleri gösterilebilir.

Vatanım Benim kitabında da uzun şiirlere rastlanır. Örnek olarak; *Vatanım Benim*²⁹⁷, *Doğduğum Topraklar Üstüne*²⁹⁸, *Macar Rapsodisi*²⁹⁹, *Dayan Çekoslovakya*³⁰⁰, ve *Paris Dediğimiz*³⁰¹ şiirleri gösterilebilir.

Özgürlük İçin Ölmek kitabında da uzun şiirler bulunur. *Kanlı Cuma*³⁰² ve *Roma 'ya*³⁰³ şiirleri örnek olarak gösterilebilir.

Sımsıcak Dostluğunda Ölümün kitabında uzun şiire çok fazla örnek bulunmaz. Bu kitapta üç bölümden oluşan *Öte'den*³⁰⁴ şiiri örnek olarak gösterilebilir.

Şairler Böyle Sever şiir kitabında yer alan *Side'de Tarih ve Şiir*³⁰⁵ şiiri uzun şiir örneğidir. Bu şiir yedi bölümden oluşur.

Memleketi Sevmek Suçu kitabında da uzun şiir örneğine rastlanır. Örnek olarak kitaba da adını veren *Memleketi Sevmek Suçu*³⁰⁶ şiiri verilebilir.

²⁹³ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 39-48.

²⁹⁴ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 3-9.

²⁹⁵ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 13-17.

²⁹⁶ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 21-28.

²⁹⁷ Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 10-13.

²⁹⁸ Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 14-16.

²⁹⁹ Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 21-24.

³⁰⁰ Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 25-28.

³⁰¹ Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 63-66.

³⁰² Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 23-27.

³⁰³ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 65-67.

³⁰⁴ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 37-41.

³⁰⁵ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 113-127.

³⁰⁶ Özdenoğlu, *Memleketi Sevmek Suçu*, s. 19-22.

Sevdim-Savaştım kitabında *Güzel Bir Dünya İçin*³⁰⁷ şiiri uzun şiir örneğidir.

3.2.1.4. Kırık Mısra Düzeni

Batılı nazım şekillerinin şiirimizde kullanılmasıyla şiirimiz alışık olunan şekillerden farklı ve yeni bir şekle girer. Bu, şiirin ses niteliğinin olduğunu göstermek, canlılık katmak, tekdüzelikten kurtulmak için kullanılan kırık mısra düzenidir. Kırık mısra düzeni: *“Mısraların kelimeler, kelime grupları bazen heceler halinde kırılarak alt alta belli bir görüntü oluşturacak şekilde yerleştirilmesi. Genellikle merdiven basamaklarını andırır. Bu yüzden Behçet Necatigil “merdiven şiir” diyor.”*³⁰⁸ Şinasi Özdenoğlu şiirinde de, modern şiirin getirdiği kırık mısra olanağının kullanıldığı görülmektedir.

Diriliş şiiri kırık mısra düzeninin özelliklerini barındıran bir şiirdir.

“İçiyorum

Bir intihar ilacı gibi

apacı bu ilacı

İçiyorum gözlerim kapalı

*sunduğun bu karasevdayı... ”*³⁰⁹

Kırık mısra düzeninin imkânlarından faydalanılan bir diğer şiir örneği ise *Nisan Sarhoşluğu* adlı şiirdir.

“Uzaklara yağmur yağıyor, dağ

başlarına

Birazdan taptaze çimen kokusuyla birlikte

seller gelecek..

Dinlenmiş kalbim, uzaklarda, aşk toprağından

öte

³⁰⁷ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 66-69.

³⁰⁸ Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, s. 161.

³⁰⁹ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 37.

*Seni olanca susuzluğuyla sevecek..*³¹⁰

Şinasi Özdenoğlu, kırık mısra düzenini şiirlerinde bir bütün olarak kullanmaz; genel olarak bu özelliğe şiirlerinin bir bölümünde rastlanır. Ölmeyeceğim şiiri de bu sınıfa giren şiirlerdendir.

*“Size tattırmayacağım
Beni bitmiş görmek hazzını
Kalbim dursa da, inançlarımla ayakta
kalacağım!”*³¹¹

3.2.2. Dil ve Anlatım

Şinasi Özdenoğlu'nun ilk dönem şiirlerindeki dil ve anlatım oldukça yalındır. Şairin dili, şiirlerinde günlük hayatın, duyguların ya da tarihte yaşananların ayrıntılarına yer verirken mümkün olduğunca açık ve anlaşılır bir şekildedir. İlk dönem şiirlerinde, gözlemlerine, hislerine yer veren ve yalın bir dil kullanan Şinasi Özdenoğlu, sonraki şiirlerinde ise daha bilinçli bir dil kullanır. Dilin bütün olanaklarından yararlanarak, zengin sözcük kaynağı ile şiirlerini kurar.

Şinasi Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam* kitabının ön sözünde dil hususunda görüşlerini belirtir ve ona göre, “*Harikûlade şeyler yaratmak isteyen bir şair bir başka lisan yaratmaya özenir; kafiye, vezni düşünmez.*”³¹² Özdenoğlu, dili iyi kullanarak kendine özgü bir dil ortaya koyar. Ona göre şair; “*bir bakıma kelimeleri başka bir lisan içinde (şiir lisanını kastediyoruz) en iyi yüz-göz eden insandır.*”³¹³

3.2.2.1. Yöresel Sözcükler

Şinasi Özdenoğlu şiirlerinde genellikle dilimizde kullanılan sözcükleri yeğler ve şiirinde eritir. Yöresel sözcüklere özellikle ilk şiirlerinin yer aldığı *Teselli*'de rastlanır.

³¹⁰ Özdenoğlu, *Memleketi Sevmek Suçu*, s. 69.

³¹¹ Özdenoğlu, *Memleketi Sevmek Suçu*, s. 8.

³¹² Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 9.

³¹³ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 10.

Yöresel sözcüklere rastladığımız şiir örneği olarak *Bir Toprak Adamının Dertyanışı* şiiri gösterilebilir.

“Urubamı doyastıya giymedim
Başımı yar dizine koymadım.”³¹⁴

Şairin yöresel sözcüklere yer verdiği bir diğer şiiri de *Bir Çiftçinin Sevinci*'dir. Şiirde geçen şu mısrada yöresel sözcük örneği vardır:

“Doktor, Allah senden ırzı olsun.”³¹⁵

“Şehit Anası”³¹⁶, “Osman’ı Vurdular”³¹⁷, “Bir Ölüm Mahkûmunun Dertyanışı”³¹⁸ şiirleri de yöresel sözcük taşıyan şiirlere örnek olarak gösterilebilir.

3.2.2.2. İkilemeler

“İkileme, anlatım gücünü arttırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır.”³¹⁹ Bu tanımdan hareketle günlük konuşmalarda ve özellikle şiir dilinde çokça kullanılan ikilemeler, Özdenoğlu'nun şiirlerinde de değişik şekillerde yer almaktadır.

Şiirlerinde altmıştan fazla ikilemeye yer veren Özdenoğlu gerek yapılarına göre, gerekse anlamlarına göre çeşitli ikilemeleri şiirlerine taşımıştır.

Aynı Sözcüğün Tekrarı İle Yapılan İkilemeler

Aynı sözcüğün art arda kullanılmasıyla oluşan ikilemelerdir. Bu tür ikilemelere Özdenoğlu'nun hemen hemen bütün kitaplarında rastlanır. *Teselli* şiirindeki şu dörtlükte birden fazla ikileme örneği görülür:

“İpek hörgüçlü develerdir yollardan geçen
Yaylana yaylana...

³¹⁴ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 39.

³¹⁵ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 43.

³¹⁶ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 30.

³¹⁷ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 34.

³¹⁸ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 47.

³¹⁹ Vecihe Hatipoğlu, *Türk Dilinde İkileme*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1981, s. 9.

*Uykudur gözlerini bayıltan
Salkım salkım rüyalarıyla..*³²⁰

“Dertyanış”³²¹ şiirinde de birden fazla aynı sözcüğün tekrarı ile yapılan ikileme örneği bulunmaktadır. *Tarih Unutmaz* şiiri ikilemelerle başlar:

*“Ağıtlar duman duman
Gözyaşı ırmak ırmak
Düşer mi Karabağ, kim inanır?
Karabağ şimdi bir destan!”*³²²

İkilemelerle başlayan şiirlere örnek olarak *Denize İlan-ı Aşk*³²³ şiiri de gösterilebilir. Aynı zamanda “Ölüm Poemi”³²⁴, “Türkiye Özlemi”³²⁵, “Kar Yağıyor İncecikten”³²⁶, “Memleketi Sevmek Suçu”³²⁷, “Öte’den”³²⁸, “Side’de Tarih ve Şiir”³²⁹, “Taşırız Atatürk’ü Canımızın İçinde”³³⁰ şiirleri de ikilemelerin yer aldığı şiirlere örnek olarak gösterilebilir.

Yakın Anlamlı Sözcüklerle Yapılan İkilemeler

Yakın anlamlı sözcüklerle oluşan ikilemelerdir. Bu tür ikilemelere örnek olarak *Teselli* kitabındaki *Dertyanış* şiiri gösterilebilir:

*“Pılyı pırtıyı, çulu çaputu
Toplayıp; eşle dostla helalleşmeden
Azrail elçin kapımı çaldı
Canımı aldı didişip savaşmadan..”*³³¹

³²⁰ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 2.

³²¹ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 44.

³²² Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 39.

³²³ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 81.

³²⁴ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 22.

³²⁵ Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 67

³²⁶ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 54.

³²⁷ Özdenoğlu, *Memleketi Sevmek Suçu*, s. 20.

³²⁸ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 41

³²⁹ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 114.

³³⁰ Özdenoğlu, *Türkiye Sevdası*, s. 126.

³³¹ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 39.

“Londra’da Yalnızlık Saatleri”³³², “Kar Yağıyor İncecikten”³³³, “Ölümden Güzel Annem”³³⁴ şiirlerinde yakın anlamlı sözcüklerle kurulan ikilemelere rastlamak mümkündür.

Zıt Anlamlı Sözcüklerle Yapılan İkilemeler

Özdenoğlu’nun şiirlerinde zıt anlamlı sözcüklerden oluşan ikilemeler oldukça azdır. *Ölüm Sonunda Hey Tanrım* şiirinde bu tür ikilemeye örnek vardır:

“Ölüm aldatır anında
Ne yapsan önünde, sonunda
Ölüm kesecek yolunu
Kaşla göz arasında...”³³⁵

“Heston’da Ölülerle El Ele”³³⁶, “Ölmeyegör”³³⁷ şiirlerinde de zıt anlamlı sözcüklerle kurulan ikileme örneklerine rastlamak mümkündür.

3.2.2.3. Deyimler

Türk dili, deyim bakımından en zengin dillerden biridir. Gerek yazıda gerek sözde, farkında olarak veya olmayarak kullanılan deyimler âdeta ifadenin ayrılmaz bir parçasıdır. İfadeye canlılık ve doyuruculuk katmak amacıyla edebiyatın bütün türlerinde kullanılan deyimler, sanatçıların göz ardı edemeyeceği bir ifade unsurlarıdır. Deyimler az sözle çok anlam ifade etmenin en güzel örneğini teşkil etmektedir. Deyimler, dilbilimin bir parçası olarak yapı ve anlamsal açıdan çok yönlü dil birlikleridir. Zeynep Korkmaz, *Gramer Terimleri Sözlüğü*’nde deyimini, “*Gerçek anlamından farklı bir durum taşıyan ve çekici birtakım özelliğe sahip olan kelime veya kelime grubu; dalga geçmek, el ele vermek, abayı yakmak vb.*”³³⁸ olarak tanımlamaktadır.

³³² Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 57.

³³³ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 53.

³³⁴ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 99.

³³⁵ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 67.

³³⁶ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 59.

³³⁷ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 63.

³³⁸ Zeynep Korkmaz, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara, 2003, s. 66.

Şinasi Özdenoğlu şiirlerinde deyimlere sıklıkla yer vermiştir. Deyimler şiirlerinde genellikle halk ağzında kullanıldığı şekilleriyle görülür. *Heston'da Ölülerle El Ele* şiirinde deyim örneği bulunmaktadır:

“*Heston mezarlığındaki ölüler*
Bir damla gözyaşı dökcekler mi
Ölüme?”³³⁹

“Ayrılık Sonatı”³⁴⁰, “Dertyanış”³⁴¹, “Birlikte Ölmek”³⁴², şiirlerinde de deyim örneklerine rastlanır.

3.2.2.4. Savlamalar

Savlama, bir düşünceyi atasözleri ve özdeyişlerle güçlendirir. Özdenoğlu'nun şiirlerinde özdeyişler ya da özdeyiş niteliğindeki sözlerle türkü ve şiirlerden alıntılar girmiştir. Bu alıntılar arasında yabancı ürünlerden de örnekler görülmektedir.³⁴³

Teselli kitabında yer alan *Gece Şarkısı*³⁴⁴ şiirinin son öbeğinde yer alan “*Biraz beklesen de uyuyacaksın*” dizesi, Goethe'nin bir beytinin tercümesidir. Şair bu durumu dipnotta belirtmiştir. *Osman'ı Vurdular* şiirinde de son öbekte bir türküden iki mısraya yer verir:

“*Bir iymânsız kurşun büktü belimi*
Şehit düştüm koklamadan gülümü.”³⁴⁵

Şair, *Dertyanış*³⁴⁶ şiirinde bir halk türküsünden alıntı yapar ve bunu belirtir. *Paris'te Polonyalı Tereza*³⁴⁷ şiirine de Polonyalı halk ozanı Weiernihara'nın şiirini aktarır.

³³⁹ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 61.

³⁴⁰ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 21.

³⁴¹ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 39.

³⁴² Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 21.

³⁴³ Özer, Uyguner, age., s. 182.

³⁴⁴ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 12.

³⁴⁵ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 34.

³⁴⁶ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 46.

³⁴⁷ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 30.

Şairler Böyle Sever'deki *Sör Aleksandra* şiirinde İncil'den şu alıntıyı yapar:

“*Sinite parvulus venire ad me
Venerunt reges..*”³⁴⁸

“Dayan Çekoslovakya”³⁴⁹, “Sustur Silahları Amerika”³⁵⁰, “Türkiye Acısı”³⁵¹, “Roma’ya”³⁵², şiirlerinde bulunan alıntılar sebebiyle savlamaya örnek olarak gösterilebilir.

3.2.2.5. Mısra Yapısı

Mısra, Arapça’da kapı kanadı, çadır kapısının iki yan parçası anlamlarına gelir. Nazım terimi olarak da mısra, tam bir aruz kalıbıyla söylenmiş olan beytin yarısına denir. Ya da daha geniş bir anlamda bir nazım parçasını oluşturan her bir satıra mısra adı verilir.³⁵³

Klâsik Türk şiirinde beyit temelli bir şiir anlayışı olmasına karşılık, zaman zaman tek bir mısra ile de ifadeler tamamlanır. Divan şiirinde, nazımın içinde göze çarpan güzelliği ve anlamın dolgunluğu ile dillerde dolaşan mısralara mısra-ı berceste adı verilir. Bir manzum parça içinde olmayan veya öteki mısraları bütünüyle unutilan, anlamı kendi içinde tamamlanan ve mısra-ı berceste gibi dillerde dolaşan tek mısralara mısra-ı âzâde ya da sadece âzâde denir.³⁵⁴

Servet-i Fünûn dönemine kadar süren mısra ve beyit içinde anlamın ifade edilmesi Tevfik Fikret ile birlikte dönemin diğer şairleri, anlamın mısrada tamamlanması geleneğinden ayrılmışlardır. Fikret’in tek bir mısrada biten cümleleri olduğu gibi, bütün bir manzume yapan cümleleri de vardır.³⁵⁵

³⁴⁸ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 91.

³⁴⁹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 25.

³⁵⁰ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 33.

³⁵¹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 71.

³⁵² Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 101.

³⁵³ Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı- Nazım Şekilleri ve Aruz-*, Dergâh Yay., 11.bs., İstanbul, 2009, s. 11.

³⁵⁴ Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı- Nazım Şekilleri ve Aruz-*, Dergâh Yay., 11.bs., İstanbul, 2009, s. 11-12.

³⁵⁵ Mehmet Kaplan, *Tevfik Fikret, Devir-Şahsiyet-Eser*, Dergâh Yay., 4.bs., İstanbul, 1995, s. 249.

Yahya Kemal mısraacı anlayışın en önemli savunucularından biridir. Asıl şiirin mısra mısra bir beste olan manzume olduğunu söyler.³⁵⁶ Garip akımının kurucusu Orhan Veli mısraacı zihniyete karşı çıkar. Garip şiirinde, birkaç dizeyi kapsayan, hatta bir şiir boyunca süren cümleler yer almıştır.³⁵⁷ İkinci Yeni şiirinde bir düşünce, duygu ve olayı anlatmak için mısra kurma yoluna gidilmez. Şair, kelimeleri alır onlardan mısramı kurar.³⁵⁸

Şinasi Özdenoğlu'nun şiirlerinde genelde duygu ve düşünceler bir mısra içerisinde tamamlanmaz:

*“Sabaha çıkan bütün yollar
Kapımdan geçiyor
Hürriyet için döğüşen ordular
Suyumdan içiyor...”³⁵⁹*

Şiirlerinde bazen bir mısrada tek bir kelime yer alır. Bu kelimeler bir önceki ya da bir sonraki ifadeyle bağlantılı olarak yahut anlam olarak tamamen bütünden bağımsız olarak da yer alır:

*“Öcalmak için midir en yüce duygulardan?
Barbarca
Adına yasa demişlerdir...”³⁶⁰*

3.2.2.5.1. Tekrarlanan Mısralar

Mısra tekrarları, Türk şiir geleneğinde örneklerine rastlanabilen bir durumdur. Divan şiirinde mısraların tekrar edildiği musammatlara, *mütekerrir musammat* adı verilir ve tekrar edilen mısralara nakarat adı verilir.³⁶¹ Halk şiirinde de mısra tekrarları daha çok

³⁵⁶ Yahya Kemal, *Edebiyata Dair*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yay., 5.bs., İstanbul, 2005, s. 7.

³⁵⁷ Hakan Sazyek, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Akçağ Yay., 3.bs., Ankara, 2006, s. 260

³⁵⁸ Muzaffer Erdost'tan Aktaran, Asım Bezirci, *İkinci Yeni Olayı*, Evrensel Basım Yay., 2.bs., 1994, s. 32.

³⁵⁹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 83.

³⁶⁰ Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 29.

³⁶¹ Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı- Nazım Şekilleri ve Aruz-*, s. 84.

türkülerde karşımıza çıkar. Her bendin sonunda yinelenen nakaratların yer aldığı bölüme *bağlama* ya da *kavuşak* denir.³⁶²

Tanzimat sonrası Türk şiirinden günümüze kadar birçok şairin şiirlerinde de mısra tekrarları bulunur. Türk şiirinde dönemler boyunca birçok şiirde görülen mısraların tekrar edilmesi, Özdenoğlu'nun şiirlerinde de dikkat çeker. Şairin şiirlerinde, bir mısranın şiirin bütününde, bentlerin sonunda ya da başında nakarat olarak yinlendiği örnekler bulunmaktadır.

Teselli kitabındaki *Sürme Arabacı* şiirinde “*Sürme arabacı, sürme!*” mısraı altı kez tekrarlanmıştır. Aynı kitapta “*Ayrılık Sonatı*”³⁶³, “*Geceler Bir Garip Rüya*dır”³⁶⁴ şiirlerinde de mısra tekrarlarına rastlanır.

Anaforda Dönen Adam kitabında da bazı şiirlerde tekrarlanan mısralar bulunmaktadır. Bu şiirler; “*Unut O Türküyü*”³⁶⁵, “*Ayrılık Türküsü*”³⁶⁶ dür.

“*Sustur Silahları Amerika*”³⁶⁷, “*Kanıyla Yaz Adını*”³⁶⁸, “*Korkak İnsanlık Üstüne Söylev*”³⁶⁹, “*Özgürlük Çiçeği*”³⁷⁰, “*Şiirlerim*”³⁷¹, “*Ellerimi Sana Getiriyorum*”³⁷², “*Ölmeden Önce*”³⁷³ şiirleri de *Özgürlük Tek Sevgilim* kitabında bulunan ve mısra tekrarlarına sahip olan şiirlere örnek olarak değerlendirilebilir.

Şairler Böyle Sever’deki “*Ölmem Gerekıyor*”³⁷⁴, “*Yalnızım*”³⁷⁵, “*İkinci Garipliği*”³⁷⁶, “*Yaşadım*”³⁷⁷, “*Yokluğunda*”³⁷⁸ şiirlerde mısra tekrarları bulunur.

³⁶² Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yay., 6.bs., Ankara, 2000, s. 289.

³⁶³ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 20.

³⁶⁴ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 36.

³⁶⁵ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 39.

³⁶⁶ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 43.

³⁶⁷ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 31.

³⁶⁸ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 51.

³⁶⁹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 55.

³⁷⁰ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 75.

³⁷¹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 87.

³⁷² Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 111.

³⁷³ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 113.

³⁷⁴ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 26.

³⁷⁵ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 41.

³⁷⁶ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 43.

³⁷⁷ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 63.

³⁷⁸ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 66.

Sımsıcak Dostluğunda Ölümün kitabındaki bazı şiirlerde mısra tekrarlarına rastlanır. “Sanki Ölmüş Gibiyim”³⁷⁹, “Ölüm Poemi”³⁸⁰ şiirleri örnek olarak gösterilebilir.

“Kimi Arardı Gözlerin”³⁸¹, “Milano Yolculuğu”³⁸² şiirleri *Yasaklar Cehennemi* kitabında bulunan mısra tekrarlarına sahip şiirlere örnek olarak verilebilir.

Sevdim-Savaştım kitabında da “İnsanlık Ölmesin”³⁸³ şiirinde “*Sustur silahları insanlar ölmesin!*” mısraı tekrarlanmıştır.

3.2.2.5.2. Tekrarlanan Öbekler

Şinasi Özdenoğlu'nun şiirlerinde mısra tekrarları görüldüğü gibi birkaç dizeden oluşan öbek tekrarlarına da rastlanmaktadır.

Teselli kitabındaki “Hüzünlü Aşk Şarkısı”³⁸⁴, *Anaforda Dönen Adam*'daki “Geceye Selam”³⁸⁵, *Şairler Böyle Sever*'de “Yağmur Altında Aşk”³⁸⁶, *Özgürlük İçin Ölmek* kitabında ise “Stepte Bir Çingene Kızının Gözleridir Gece”³⁸⁷ şiirleri öbek tekrarları bulunan şiirlere örnek olarak verilebilir.

3.2.3. Söyleyiş

Şinasi Özdenoğlu, serbest şiirin imkânlarıyla şiirlerini vücuda getiren bir şairdir. Geleneğe ait kafiye düzenine ilk şiirlerinde rastlanır. İlk şiirlerinde hece veznini kullanırken aruz veznini kullanmaz.

Modern şiirin son dönem temsilcilerinden olan Özdenoğlu, şiirlerinde ahengi seslerin benzerlikleri ve tekrarlarıyla yakalamaya çalışmıştır. Ölçsüz ve kafiyesiz şiir örnekleri verir. Türk şiir geleneğinden şekil unsurları açısından izler taşıyan şiirlerinin mısra sonlarındaki kafiyelenişinde ilk kitabı *Teselli* de sistematik bir düzen olmasına rağmen, diğer kitaplarında bu düzene rastlanmaz.

³⁷⁹ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 43.

³⁸⁰ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 76.

³⁸¹ Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 49.

³⁸² Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 97.

³⁸³ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 78.

³⁸⁴ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 10.

³⁸⁵ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 35.

³⁸⁶ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 70.

³⁸⁷ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 55.

3.2.3.1. Kafiye

Yaygın tanım olarak kafiye ya da uyak, en az iki dize sonunda, anlam olarak farklı, ses olarak aynı iki kelime arasındaki ses benzerliğidir. Şinasi Özdenoğlu'nun şiirlerinde düzenli bir kafiye kullanımı görülmemekle birlikte şiirin akışı içerisinde şairin yer yer ses benzerliklerini öne çıkardığını söyleyebiliriz. Bu bazen yarım kafiye örneği olabilecek şekilde tek ses benzerliği, tam kafiye örneği olabilecek şekilde iki ses benzerliği ile görülür.

Yarım Kafiye

Dize sonlarındaki sözcüklerde tek bir ses benzerliğine dayanan uyak çeşididir. Özdenoğlu, bu uyak türünün örneklerine ilk kitabında yer verir. *Sürme Arabacı* şiirinin şu mısraları örnek olarak verilebilir:

*“Anam belki tatlı candan bezmişti
Cennet deyip kanadını süzmüştür.”³⁸⁸*

Şiirde “z” sesleriyle yarım kafiye oluşturulmuştur. Yahut *Yağmura Övgü* şiirinde de “y” sesiyle yarım kafiye oluşturulmuştur.

*“Yağmurla bir düğün başlar köyümde
Yağmurun inadı gizli huyumda”³⁸⁹*

Tam Kafiye

İki ses benzerliğine dayanan uyak çeşididir. *Güzelsin* şiirinde bu uyak türüne örnek mısralar vardır.

*“Hâlâ, bir ömre bedelsin
Netsem, neylesemyine güzelsin...”³⁹⁰*

³⁸⁸ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 4.

³⁸⁹ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 33.

³⁹⁰ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 8.

Şiirde “el” sesleri tam kafiye oluşturmaktadır. *Mahkûmlar* şiirinde de tam uyak örneklerine rastlanmaktadır. “ür” sesleriyle tam kafiye oluşturmaktadır.

“*Etimiz prangada, ruhumuz kuşlar gibi hür
Sesimiz bir hücum borusundan daha gür,
Dudağımızda ne şikâyet, ne tebessüm, ne küfür*
Sadece engin ve yanık bir gemici türküsü...”³⁹¹

Zengin Kafiye

İki ve ikiden fazla ses benzerliğine dayanan uyak çeşididir. Özdenoğlu’nun *Şehit* şiirinde zengin uyak türüne rastlanır.

“*Karış karış fethediyor toprağı;
Sonsuzluğun burcuna çekiyor bayrağı..*”

“rağ” sesleri zengin uyak oluşturmaktadır.

Anaforda Dönen Adam kitabındaki *Kalbim*³⁹² şiirinde de “aht” sesleriyle zengin uyak oluşturulmuştur.

Redif

Uyaklardan sonra gelen redif, aynı görevde ve anlamda olan ek, kelime ve kelime grubu tekrarlarından oluşur. Divan ve halk şiirinde sıklıkla kullanılan redif, Cumhuriyet devri Türk şiirinde kullanım alanı daralmıştır. Şinasi Özdenoğlu’nun ilk şiirlerinde redif kullanıldığı görülmektedir.

Teselli kitabındaki *Şoför Türküsü* redifler üzerine kurulan bir şiirdir denilebilir.

“*Ömrümüz bitse de yollar tükenmez
Dümen kullanacak kollar tükenmez*”³⁹³

³⁹¹ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 27.

³⁹² Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 49.

³⁹³ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 37.

“Roma Böyle Güzelken”³⁹⁴, “Güzel Bir Dünya İçin”³⁹⁵ şiirlerinde de redif örneklerine rastlanır.

3.2.3.2. İç Kafiye

İç kafiye dize ortalarındaki ses benzerliği ile ortaya çıkan kafiyedir. Şinasi Özdenoğlu, şiirlerinde iç kafiye örnekleri de vermiştir.

Dertyanış şiirinde “anası” sesleri ile iç kafiye yakalanmıştır:

“Üç oğlan anası, üç kız anası
Bursa kestanesi, gelin kınası”³⁹⁶

3.2.3.3. Aliterasyon

“Allitération, Türk şiiri incelemelerinde genellikle ‘aynı dize içinde belli seslerin yinelenmesi’ olarak anlaşılmaktadır. Halk şiirinden Servet-i Fünun akımına, oradan yeni şiire değin her dönem ve türde bu ses yinelemesine başvurulduğu görülür.”³⁹⁷ Aliterasyon, şiirde ahengi oluşturan elzem unsurlardandır. Ünsüz seslerin tekrarlanmasına denir. Şinasi Özdenoğlu şiirinde de aliterasyon kullanımına rastlanmaktadır.

Anama Mektuplar şiirinde “k” sesi ile kurulan aliterasyon düzeni şöyle gösterilebilir:

“Çekemez oldum insanların kahrını
Artık vedâ ettim bahara, aşka
Sana geliyorum, kucağını aç
Derdimi kim çeker senden başka?”³⁹⁸

Sürme Arabacı şiirinde “k-l” ünsüzlerinin tekrarı ile aliterasyon sağlanmıştır:

“Dönüp bulmamakkorkusudur karartan gözümü
Tanıdık bir çehreye rastlamamak yollarında..

³⁹⁴ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 101.

³⁹⁵ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 61.

³⁹⁶ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 45.

³⁹⁷ Doğan Aksan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınları, Ankara, 2006, s. 205-206.

³⁹⁸ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 3.

*Sokakları boş, çeşmeyi kurumuş,
Saati durmuş bulmakkorkusu..
Bırak, çalsın tekerlekler yolların sazında
Bize yeni bir gurbet türküsü..”³⁹⁹*

Özdenoğlu, *Yağmura Övgü* şiirinde de “y” sesinin tekrarı ile aliterasyonla beraber ahengi de sağlar:

*“Yağmurla bir düğün başlar köyümde
Yağmurun inadı gizli huyumda
Yağmura tapanlar vardır soyumda
Yağ yağmurum yağ, gönüller yunsun..”⁴⁰⁰*

3.3.TEMA

3.3.1. Anne Sevgisi

Özdenoğlu'nun şiirlerinde anne ve anne sevgisi temaları geniş yer tutmaktadır. Annesinden uzakta eğitim hayatını geçirmiş, onun desteği ile ayakta kalmıştır. Kaymakam olduğu yıllarda annesinin hastalığı üzerine memleketine atanmasını ister. Özdenoğlu'nun hayatında annesinin özel bir yeri vardır ve bunu şiirlerinde görmek mümkündür.

Teselli kitabının ilk şiiri olan *Anama Mektuplar* ile anne sevgisinin büyüklüğünü, derdi çekenin annenin olduğunu ve annesine duyduğu özlemle karşımıza çıkar:

³⁹⁹ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 5.

⁴⁰⁰ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 33.

*“Çekemez oldum insanların kahrını
Artık vedâ ettim bahara, aşka
Sana geliyorum, kucağını aç
Derdimi kim çeker senden başka?*

*En güzel rüyâmi görürüm
O temiz, nurlu yüzünde,
Anacığım, en büyük muradım
Yatıp, ağlamaktır dizinde..”⁴⁰¹*

Özdenoğlu savaşa oğullarını yollayan fedakâr anneleri ve aynı zamanda dul kalan anneleri de unutmaz, dertlerine ortak olur ve şiirlerine konu eder:

*“Alnı sürülmüş toprak gibi evlek evlek
Başı kartal yuvası, nabzı volkan, gözü pek;
Şehit kocasının hıncıyla besleyerek
Sakarya 'ya üç oğul yollamıştır bu ana..*

*Ruhu şahlandıran İstiklâl Savaşı 'nda
Vatanı kağnısıyla kollamıştır bu ana...”⁴⁰²*

Özdenoğlu anneliğin çok kutsal olduğunu düşünür ve bir evladın yetişmesinde büyük payının olduğunu, ömrün en güzel masalının anneler tarafından anlatıldığını söyler:

*“Kanatları aşk olsun özgürlüğümüzün
Ve gitsin gözlerinden o eski hüznün
En güzel masalını ömrümüzün
Anneler anlatır değil mi?”⁴⁰³*

Özdenoğlu'na göre anne, bir insana değil tüm insanlığa dokunur. Ona göre insanlığı anne şefkati kurtarır. Kendisinin uzakta olduğu zamanlarda annesinin mektuplarıyla hayata tutunduğunu, küçük yaşta kız kardeşini kaybetmesine rağmen

⁴⁰¹ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 3.

⁴⁰² Özdenoğlu, *Teselli*, s. 30.

⁴⁰³ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 21.

annesinin mektubuyla bu üzüntüyü ve acıyı içine gömdüğünü söyler. Annenin insan üzerindeki etkisi şu şiirde karşımıza çıkar:

*“Titreyen ellerini
Koy alnıma son kez
İçindeki ateşle doldur avuçlarımı
Isınsın kalbim anne
Isınsın yüreği insanlığın
Ölmeden önce...”⁴⁰⁴*

Ölmeyegör şiiri ile insan öldükten sonra anneden başka kimsenin yanında olmayacağını ve ona kimsenin ağlamayacağını dile getirir. Eski bir kitap gibi rafa kaldırılıp unutulacağını söyler:

*“Raflarda eski bir kitap gibi
Ne eş, ne arkadaş, ne çocuk
Açıp da okuyacak...
Anamızdan başka bize kim yanacak?”⁴⁰⁵*

Ölümden Güzel Annem şiirinde Özdenoğlu annesine ve çocukluğuna özlem dolu dizelerle karşımıza çıkar ve sevgiyle büyüdüğünü mısralarında hissettirir:

*“Annem bu gece yanımda, mezarında değil
Yatıyor yanımda, öylesine sımsıcak
Sevgilerin sevgisiyle dolu
Bense küçük bir bebek

Ana ölümden de güzel, dirimden de
Ölü soğukluğundan eser yok yüzünde
Genç kızmış gibi saçları, eli, kolu
O gözler donmuş ama*

⁴⁰⁴ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 90.

⁴⁰⁵ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 64.

Ana sevgisiyle dopdolu... ”⁴⁰⁶

Annesini lirik bir söylemle hayal eder, çocukluğuna gider. Annenin her şeyden güzel olduğunu ifade ederek diri bir şekilde karşısında ve kendisini kucağında tasvir eder. *Vatanım Benim* kitabındaki *Anama* şiirinde de anaya dert yanış ve aynı zamanda anadan medet umma söz konusudur ve annesizliğin kimsesizlikten farklı olmadığını, eskilere özlem duyduğunu belirtir:

*“Ana
Ellerin nerede?
Ve derin üzüntüsü gözlerinin..*

*Uyanıyorum kan ter içinde uykulardan
Bir uyurgezer gibiyim anaforunda caddelerin
Evimiz öylesine uzak mı?
Varamıyorum.*

*Eski insanlarımız öldü, ana
Yeni insanlarımız dost değil!
Ne şarkılarda, ne kavgalarda
Eski tadımız yok, ana ”⁴⁰⁷*

3.3.2. İnsan Sevgisi

Şinasi Özdenoğlu, âdeta insanlık için var olmuş bir şairdir denilebilir. O, hayatı boyunca insandan, insan sevgisinden beslenmiş, sanat algısını bu çerçevede çizmiştir.

Özdenoğlu; insanın gerçek olanını, doğruluktan ayrılmayanını sever ve insanların temel haklarına müdahale edenleri ve kötülük yapanları eleştirir. *Özgürlük Tek Sevgilim* adlı kitap, insanı ve insanlara duyduğu sevgiyi anlattığı şiirleri kapsar denilebilir.

⁴⁰⁶ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 99.

⁴⁰⁷ Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 45.

Budapeşte’de Bir Gece adlı şiirinde kardeşliğin önemine vurgu yapar. Aynı zamanda dünya barışını özlediğini ifade eder ve insanların yürekli olmaları gerektiğine, birbirlerini sevmelerini bilmeleri gerektiğine de dikkat çeker:

*“Her şey yalanmış gayrı, bâki kalan insanlık
Ve ölümsüz insan sevgisiymiş
Tek kurtuluş!”⁴⁰⁸*

Kurtuluşu ve ölümsüzlüğü insan sevgisine bağlayarak, bu olgunun yüceliğini âdeta kanıtlamış olur. *Özgür Şiir* adlı şiirinde ise bir kadına, gelecek kuşaklara yani insanlığa olan sevgisiyle karşımıza çıkar:

*“Görüyorum yarını
Gözlerim kamaşarak
Bir aynada kendimi görür gibi
Seviyorum bütün insanları
Bir kavgada
Yan yana ölür gibi...”⁴⁰⁹*

Özdenoğlu hayatı boyunca bir mücadele içindedir, özellikle ezilen ve hakları yenen milletlerin acılarına ortak olur ve onların yakarışlarına ses olur. *Korkak İnsanlık Üstüne Söylev* adı şiirinde Afrika’da, Kıbrıs’ta, Vietnam’da ezilen insanlara karşı duyduğu acıyı ve üzüntüyü görmemiz mümkündür. Aynı zamanda dünyadaki büyük güçlerin ve özellikle Birleşmiş Milletler’deki söylenenlerin bir hiç olduğunu hatırlatarak insanlığımızdan utanmamız gerektiğine şu dizelerle vurgu yapar:

*“Afrika’da, Kıbrıs’ta, Viyetnam’da
Ezilmiş insanlık... Grotius’dan bu yana
Çocuksu gülüş, çılğın kahkaha... Tümü gençlikten yana
Ve o, her şeyimiz; sonunda hayallerimiz
Düşlerimizdeki kurtuluşumuz o!”⁴¹⁰*

⁴⁰⁸ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 16.

⁴⁰⁹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 59.

⁴¹⁰ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 55.

Özdenoğlu, insanlığın ayıplarını ortaya çıkarır. İnsanlığın pişman olmasını, tutsak olanların özgürlüğe kavuşması gerektiğini savunur ve *Güzel Bir Dünya İçin* adlı şiirinde insanlık için güzel günler tasvir eder:

*“Bütün insanlar ettiğine pişmandır
Gemiler sevincinden rotasını şaşırmış
Esirler özgür, zincirler kırılmış
Bütün anların almak zamanıdır...*

*İnsanca yaşamak uğruna yüzyıllardan sonra
Uzaydaki en uzak yıldıza varmak için
Dünyayı gönlümüzce yeniden kurmak için
Yepyeni bir şarkıya başlamak zamanıdır... ”⁴¹¹*

Özdenoğlu, hem kendi milletini hem de diğer milletleri aynı ölçüde önemser, insana kıymet verir ve verilmesi gerektiğini düşünür. İnsanın huzurlu, mutlu bir dünyada yaşamasını arzular. Hayatı boyunca kötü niyetli insanlarla çatışma halinde olmuştur. *Türkiye Acısı* şiirinde de bunu göstermektedir:

*“Soluk alışlarını
Tükenip kavgalarda
Yalnız kalışlarını...
Sonsuz olan her şeyi
Hatta ölümü bile
Yaşatmak şiirimde
Nasibimmiş benim... ”⁴¹²*

İyi insanların verdiği mücadeleleri, yalnızlıklarını ve çaresizliklerini vurgular. Hayat mücadelesi veren insanlığın çığlığını hisseder. İnsana ve insan sevgisine saygı bekler. Haksızlıklara karşı direnmeyi, insanları sevdiği gibi inançlarına da saygı duyduğunu *Sevdim* şiirinde ifade eder:

⁴¹¹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 61-63.

⁴¹² Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 72.

*“Sevdim o insanları ki
Neye inanırsa inansın
Tapsın neye taparsa
Yeter ki
İnancıyla eylemi bir olsun...”⁴¹³*

Denebilir ki Özdenoğlu insanın gerçeğini yakalamaya çalışır. Kendi toprakları için mücadele eden insanı sever aynı zamanda topraklarını sevmeyen çıkar içinde olanlara karşı çıkar. İki yüzlü insanlardan hoşlanmaz ve *Nöbet* şiirinde şu dizelerde açıkça gösterir:

*“Adam sevmeyecek, sever gözükecek
Ağlamaklı nutuklar çekecek
Ve adam yaşayacak bu topraklarda
Uğrunda Mehmet ölecek?”⁴¹⁴*

3.3.3. Vatan Sevgisi

Şinasi Özdenoğlu; ülkesini, bayrağını, insanını seven ve derinden bağlı olan biridir. Hem ülkesini hem insanı, insanlığı seven bir kişiliği vardır. Özellikle Anadolu insanına olan bağlılığı şiirlerinde hissedilir. Vatanını her şeyden üstün görür. *Özgürlük İçin Ölmek* adlı yapıtında “Anadolu’nun Kaderinden Bahseden Şiirler” Türkiye üzerine yazılmış şiirlerin başında gelir. *Kar Yağıyor İncecikten* şiirinde Özdenoğlu, Türkiye’yi nasıl tanıdığını, nasıl bahsettiğini bizlere gösterir:

*“Bir tek seni tanıyorum
Büyük ve yalnız Türkiye’im
En güzel türkülerimde bahsettiğim
Sevgilim, kardeşim, annem.”⁴¹⁵*

⁴¹³ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 59.

⁴¹⁴ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 40.

⁴¹⁵ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 54.

Özdenoğlu, büyük şehirlere dalıp köyleri unutanları eleştirir. Aynı zamanda büyük şehirlerde yaşananların köye göre farklı olduğunu, köyün ve köylünün çilesinin ne kadar büyük olduğunu söyler:

*“Kar yağıyor incecikten
Atımın yelesi anten
Dumanlar içinde öbek öbek köy
İster kederli de, şen de istersen
Telgraf telleri sana ses versin
İster şarkı söyle, ağla istersen
Ben şarkı söylerim kırık, dökük:
Köylerim benim, köylülerim
Dağların kanadında boynu bükük
Köylerim benim, köylülerim.”⁴¹⁶*

Stepte Bir Çingene Kızının Gözleridir Gece adlı şiirinde de ülkemizi *sahipsiz insanlar ülkesi* olarak nitelendirmiş bu duruma içerlemiştir. Çünkü Özdenoğlu’na göre köy başıboş kalmamalı, şehirlere verilen imkânlar köylere de sağlanmalı:

*“Büyük şehirlerin ötesinde
Sahipsiz insanlar ülkesinde
Zamanın eteğinde mağrur
Bir değirmen dönüyordu.”⁴¹⁷*

Özdenoğlu, Anadolu insanının yaşadığı acıya ortak olur, dertleriyle dertlenir. Ve Anadolu için güzel günler diler. Anadolu’nun bağrında büyüüp yetişen sonra da orayı terk edenlere kızar ve şöyle karşımıza çıkar:

*“Köylerime giden yolları tanırım
Tarlaların yanık bağrında uzanan
Nerde çocukları Anadolu’nun?
Emzirip, besleyip büyüttükleri
Bırakıp gittiler mi onu Tanrım?”⁴¹⁸*

⁴¹⁶ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 54.

⁴¹⁷ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 55.

⁴¹⁸ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 59.

Özdenoğlu'nun *Teselli* ve *Anaforda Dönen Adam* kitaplarında da Türkiye'yi, vatanını anlattığı şiirleri vardır. Fakat ilk ürünler olduğundan söylem olarak daha lirizm yüklü denilebilir. Bu kitaplardan sonra yazdığı vatan sevgisi temalı şiirlerde daha realist bir tavır sergiler. Yıllar boyu Türkiye'nin sorunları ile uğraşır, çözümler bulmaya çalışır. Vatanından uzakta olduğu yıllarda Türkiye'ye olan özlemi katlanır, vatanının güzelliklerini anımsar ve hasretlik çeker. *Türkiye Acısı* şiirinde bunu görebiliriz:

*“Ve bir Kopenhag gecesinde
Baltık rüzgârıyla yıkanırken saçlarımız
Yaşıyoruz adım başında Türkiye'yi
-O tatlı belâyı-
Acılarıyla kolkolayız caddelerinde...”⁴¹⁹*

Özdenoğlu, vatan sevgisini hiçbir şeye değişmez, yabancı şarkılara bile hayranlık duymaz. İnsanı harcamaz, harcatmaz. Namlulara kurşun yerine sevgi sürmek ister. Özellikle geri kalmışlığı kendi ülkesine yakıştırmaz. Türkiye'nin her zaman çağdaş ülkeler seviyesine ulaşması gerektiğini savunur. Ona göre Türkiye bırakılacak, unutulacak bir vatan değildir. *Ezgilerle Yaşamak Ezgilerle Ölmek* şiirinde Türkiye'nin yüceliğini anlatır:

*“Çorak toprağıma bir demet çiçek sun
En güzelinden
İçinde Türkiye de olsun!”⁴²⁰*

Türkiyem adlı şiirinde Türkiye'yi güzel bir toprak olarak görür ve ana yüreğine benzetir. Ayrıca şiirde Anadolu'yu terk edenleri hayırsız olarak niteler. Türkiye'nin Atatürk'ten sonra değiştiğini, eskisi gibi olmadığı ifade ederek âdeta Atatürk'ü özlemle yâd eder:

*“Bir toprak ki güzelse
Acılar varsa kaderinde
Hayırsızsa çocukları
Terk edilmişse*

⁴¹⁹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 71.

⁴²⁰ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 95.

*Orası Türkiye'dir.
Bir vatan ki, analarımızın yüreği kadar
yumuşaksa kalbi
Hayın evlâtlarına karşı;
Mustafa Kemal'den sonra gülmemişse
Onu benim kadar kimse sevmemişse
Orası Türkiye'dir!"⁴²¹*

Türkiye Özlemi şiiri Paris'te iken vatanına, Türkiye'ye duyduğu hasreti dile getirir. Anadolu'nun tarihsel güzelliklerini, doğasını *Side'de Tarih ve Şiir* adlı şiirleriyle anlatır. *Vatan Üstüne* şiiriyle de vatanının genel görüntüsünü yansıtır:

*"Bir tek vatanımız var
Büyük, çileli, fakir
Bir yanı gözyaşı, bir yanı şiir
Memleket bulunmuş bir kere
Ne denir?

Körüyle, topalıyla, dilberiyile
Uçsuz bucaksız stepleriyle
En güzel kavgalara bedel alın teriyle

Memleket senindir!"⁴²²*

Doğduğum Topraklar Üstüne şiiriyle de şair ülkeyi bir bütün olarak ele alır, ülkesi için nasıl yaşadığını anlatır. Aynı zamanda gençliğinin Anadolu'suna duyduğu özlemi de ifade ederek yaşadığı maceraları görebiliriz:

*"Anadolu'nun göbeğinden sesleniyorum:
Vatanım! Anam, babam benim, her şeyim
Tüm varlığımınla senin emrindeyim!
Karadeniz'den Akdeniz'e doğru*

⁴²¹ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 37.

⁴²² Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 9.

*Topraktan fıskırarak genç kuşaklar aşkına
Haykırdım, yine de haykıracağım:
Ben ki çilesini katık yapıp ekmeğime
Anamın sütü kadar helal
Ben ki kağnısının ve steplerinin macerasını
Katmışım gençliğime
Ötesi masal’’⁴²³*

Özdenoğlu'nun bu şiiri destansı özellikler gösterir. Coşku, heyecan ve vatan sevgisi dolu bir şiirdir. Özdenoğlu, dilin olanaklarını kullanarak vatan sevgisi temalı şiirlerini başarılı bir şekilde ortaya koymuştur denilebilir. Gerçeği olduğu gibi yansıtır, Anadolu'yu ve Anadolu insanının acılarını, mücadelesini realist bir tavırla sergilemektedir.

3.3.4. Aşk

Şinasi Özdenoğlu'na ilk dizeleri yazdıran olay ortaokul ikinci sınıfta yaşanır. Mahallesinde yaşayan İl Veteriner Müdürünün kızı Meşkûre'ye karşı sevgi kıvılcımları oluşmaya başlar. Okulda buluşmalar, mektup alıp vermeler, evdeyken lamba yakıp söndürmeler devam ederken Meşkûreler İzmir'e atanır. İşte bu olay, Özdenoğlu'nun sevgisine hasret ekler ve ilk dizeler ortaya çıkar:

*“Ayrılık kalpte diken, içte yaradır gurbet
Ağlama ey sevgili, bu günler biter elbet..
Bir salkım söğüt gibi eğil rüyalarım
Sen güneşsin, ışık ver, renk ver dünyalarım
Gönül aşktan geçse de, geçemez rüyalardan
Başına duvak işle ateşli hülyâlardan;
Çiy dolu taslar uzat susamış ceylânlara
Sıçra rüzgâr yeleli yağız küheylânlara
Gözlerinde yaşmağın, omzunda vazon gel!*

⁴²³ Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 14.

*Gel, aşkı yaratana kahraman amazon, gel!*⁴²⁴

Özdenoğlu, lirizmin ağır bastığı ve romantik duygularla yazdığı *Hasret* şiiri ile bu şiir serüvenine adım atmış olur. Özdenoğlu ilk şiirleriyle aşkı anlatmaya başlar. *Teselli*'deki *Aşka Elveda* şiirinde aşkı bir masal yolcuğu olarak görür, yaşadıklarını bir bilmeceye benzetir ve karşımıza şöyle çıkar:

*“Mesuduz, bu masal yolculuğunda
Hâtırasıyle baş başa gençliğimizin..
Bir muammayı yaşıyoruz sevgilim
Sonumuz belki garip, belki hazin..*

*Hayat bizi terk etti hâtıralara
Tahayyülde kaldı artık bahar,
Bahtıyarız, sevilmiş, sevebilmişsek
Aşka elvedâ ölene kadar..”*⁴²⁵

*Güzelsin*⁴²⁶ şiirinde de her şeyi bırakıp aşka sarıldığını itiraf eder. Sevdiği bir güzelin yıllar sonra da güzel olduğunu anlatır ve över. Özdenoğlu'nun ilk kitabı olan *Teselli*'de aşk duygusu önemli ölçüde hissedilir. *Romans* şiirinde de çaresizliğini anlatarak sevgiliyi yüceltir ve ondan medet umar:

*“Kime dert yanayım sevgilim, kime?
Kaç gece kapında sabahlamıştım
Ben ki rüyalara bel bağlamıştım
Rüyâlar da artık görülmez oldu...”*⁴²⁷

Ayrılık Sonatı şiirinde, bıraktığı sevgilinin ardından duyduğu acıyı anlatır. Sevgili sayesinde tattığı macerayı, aşkı kaybettiğini artık yalnız olduğunu ve geceye sığındığını söyler. Aşkla beraber kalbin özgürleştiğini, şarkıların çalındığını ve her şeyin huzur içinde olduğunu ifade eder. Aşk dolu sevgilisinin durumunu ise şöyle anlatır:

⁴²⁴ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 14.

⁴²⁵ Şinasi Özdenoğlu, *Teselli*, s. 7.

⁴²⁶ Şinasi Özdenoğlu, *Teselli*, s. 8.

⁴²⁷ Şinasi Özdenoğlu, *Teselli*, s. 9.

*“Bir çocuk gibiydin aşkın dizinde
Ceylân gibi ürkek, su gibi durgun
Rüyâların ki iyiye yorduğun
Başlardı birer birer Hintdenizi’nde..
Çırpın rüzgârlar, çırpın ruhumun kanadını
Yâdet kalbim, yâdet onun adını..”⁴²⁸*

Özdenoğlu, aşkın beşiğinde uyumak ister. Kalbinin coşkunu ve deli, aşkın sonsuz olduğunu *Davet* şiirinde belirtir. Ölümün erken olduğunu, aşka vedâ zamanı değil, davet zamanı olduğunu şu dizelerde yansıtır:

*“Kalbim, yine de coşkunu yine de deli
Aşkı yine de engin, yine de sonsuz
Dalgalar her zamandan daha insafsız
Dümen pervasız, dolmuyor yelken..*

*Daha ölüm için zaman pek erken
Kalbim yine de coşkunu, yine de deli
Aşkın beşiğinde uyumak varken
Aşka vedâ edip, nasıl ölmeli?”⁴²⁹*

Özdenoğlu *Geceyarısında İtiraf* şiirinde sevgiliye selam gönderir. Aşkı bilmeceye benzetir. İçinde kaybolduğunun ve sevgilisinin gelip onu kurtarmasını bekler. Bir yandan aşkın içinde bir yandan uzaktadır:

*“Selâm sana, her gece beni çağıran toprak
Acele etme, er geç korkunç tuzağındayım
Ey aşk, çılgın musiki, kalbe çekilen bayrak!
Hâlâ senin bir ömür boyu uzağındayım...”⁴³⁰*

⁴²⁸ Şinasi Özdenoğlu, *Teselli*, s. 21.

⁴²⁹ Şinasi Özdenoğlu, *Teselli*, s. 22.

⁴³⁰ Şinasi Özdenoğlu, *Teselli*, s. 24.

Özgürlük Tek Sevgilim'deki Bir Macar Kemanında adlı şiirinde Özdenoğlu, meydanlara aşkın ve özgürlüğün hükmettiğini, her şeyi yaratanın “aşk” olduğunu belirterek âşık olduğu kadını anlatır. Sevgilisini ölümsüz şiirlere benzetir ve kendince bu aşkı imkansız görür:

*“TokiHorvad’ın kemanında
Ve bu gece Münih’te seninleyim
İstanbul’u ve Darvaş’ı yaşıyorum bu kemandaki
Aşk ve özgürlük hükmediyor meydanlarda...
(...)
Çok kadın tanıdım, yalnızca sen oldun
Bir kadeh absent gibi beni çarpan...
Neymiş bu baş dönmesi, şimdi anlıyorum
Bu yıldırım gibi can evimden beni vuran
Çok daha güçlü ölümden ve zamandan...”⁴³¹*

Bir Kadın⁴³² şiirinde, bir zamanlar Ankara’da sevdiği kadını anlatır, Özdenoğlu. Gözlerini ve etini kışkandığını, doğduğu toprağı kokladığını onun memleketini sevdiğini söyler. *Seninle Bir Gece*⁴³³ şiirinde aşkın o kutsal içkisini birinin güzelliğinden içtiğini söyler ve bakışlarının güzelliğinden de söz eder.

Özdenoğlu’na göre aşk, gözleri kapalı inanmaktır. Sunulan kara sevdayı içmektir. *Diriliş* şiirinde aşkın tanımını ortaya koyarak insanı temelinden sarstığını ifade eder ve her aşkı intihar ilacını içmeye benzetir:

*“İçiyorum
Bir intihar ilacı gibi
apacı bu ilacı
İçiyorum gözlerim kapalı
sunduğun bu kara sevdayı...”*

⁴³¹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 19-20.

⁴³² Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 15.

⁴³³ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 16-17.

*Ama birden
Kırk kollu bir fidan gibi
fişkırıyorum yeniden
Bir koskoca orman içinde
Bütün ağaçlardan gür ve yemyeşil
Bütün yıldızlardan parlak, ışıl ışıl
Doğuyorum yeniden bir bambaşka dünyaya... ”⁴³⁴*

Tüm Yazarlara İnat şiirinde sevgiliyi kitaba benzetir. Onun her satrını tek tek okuduğunu hatta ezberlediğini, sonsuzluğunun o olduğunu ve gözünün başka bir şey görmediğini anlatır. *Aşkın Adı Asparagus* şiirinde Özdenoğlu gerçek sevgilerin eskide kaldığını ifade eder:

*“Werther’e özense de o saf âşıklar
Charlotte değil artık hiçbir sevgili
Ölmek yolunda aşkın... Boş bir masaldır şimdi
O roman sevgilileri yalnız şiirde yaşar...*

*Şehvet ki, günümüzün o kör, o doymaz tutkusu
Nerde o yeminler, ayrılıktaki o yas?
Ah unutuş... Şeytanın aşka kurduğu pusu
Aşk ki, çirkin bir oyundur çağımızda, adı:*

Asparagus!”⁴³⁵

Özdenoğlu’na göre gerçek aşk; baharla birlikte kana düşer. Ona göre aşk, *her yerde güzel ve saygıya değer*dir. *Şairler Böyle Sever* adlı kitap, aşk ve sevgi şiirlerinin bir araya geldiği eserdir. *Şairler Başka Sever* şiiri de tamamen bir aşk şiiridir denilebilir:

*“Şâir sevmeyip te kim sevecek
Hacılar, hocalar mı?
Güzelin kadrini kim bilecek
O aptal kocalar mı?*

⁴³⁴ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 36.

⁴³⁵ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 45.

*Şair doğmuşuz, elimizde kalem
Kalemin gücünü bilen var mı?
Şiirler ki yıldızlar kadar ölümsüz
Haberiniz var mı?*

*Barış üstüne yazıp çizsek te
Sevdanın yeri başkadır şiirde
Gerdeğe girer gibi kelimelerle
Kadınlar bize içerler mi?*

*Sanmayın şâirler kağıt üstünde sever
Şâir dediğin kırk yılda bir sever
Severse de başka türlü sever.”⁴³⁶*

diyerek şairlerin aşktan anladığını ve en gerçekçi sevgiye sahip olduklarını dile getirir. *Yağmur Altında Aşk*⁴³⁷ şiiriyle aşk çağrısı gözlerini irileştirir. *Aşktır Bu Dediğin*⁴³⁸ şiirinde de aşkın bir sır olduğunu belirtir. Aynı zamanda Özdenoğlu'na göre aşk; bir gözyaşı, kavuşmakla biten zafer, avuçta solan bir çiçek, zamanlar içinde bitmeyecek bir asırdır. Aşk ve kavuşmayı yasakların kalkmasına bağlar. *Anadolu'yu Sever Gibi* şiirin de sevgisini Anadolu sevgisine benzetir ve bu sevgiyi yüceltir:

*“Anadolu'yu sever gibi sevdim seni
Anlamaz kimseler bunu
Eller şamatayla sever
İçimden sevdim seni..*

*İpince bir cigarakağıdıymış dudakların
Öpünce anladım
Kaçak tütün gibi saramadım seni
Hayıflandım..
Sırtımda kurşun yarası*

⁴³⁶ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 9-10.

⁴³⁷ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 70.

⁴³⁸ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 70-71.

*Dostlar bırakmış, kaçmış
Doktor çağıramadım..*⁴³⁹

1986'da yazmış olduğu *Şairler Böyle Sever* yaptığı birkaç şiir haricinde aşk üzerine yazılmıştır denilebilir. Özdenoğlu *Yasaklar Cehennemi*'ndeki *Aşk* şiiriyle de aşkı sorgular. *Vatanım Benim* kitabındaki *Çılgınca Sevmek* şiirinde de hayatın kısa olduğunu, bu yüzden sevip sevilmenin önemini belirtir:

*“Gününü gün etmeden, karşılık beklemeden
Haydi kucakla, sev, ve okşa!
Bir günlük sürsün, isterse bir şarkılık
Ölümün kanadı altına değmeden
Sev, çılgınlar gibi, sev ve yaşa!”*⁴⁴⁰

3.3.5. Özgürlük

Şinasi Özdenoğlu; şiirlerinde ve yazılarında *tek sevgilim* dediği ve bir dava olarak gördüğü “özgürlük” kavramı üzerinde önemli ölçüde durur. Özgürlük mücadelesi veren her birey her millet onun şiirlerine konu olarak girer. Şair, kendi iç dünyasını betimlerken; duyduğundaki özelliklerle birlikte, kuşkusuz, yaşamını, çevresini; hatta tüm insanlığa bakışını da dile getirmektedir.⁴⁴¹ *“Viyetnam dramıyla birlikte, Kıbrıs'ta, İrlanda'da ve Pakistan'daki son birkaç yıllık utanç verici görüntüleri seyretmek; barış içinde bir dünyanın henüz uzağında olduğumuz gerçeğine bizi yaklaştıracaktır. Öyleyse, - hayâllerin çekiciliği süredursun- hangi ülkede yaşarsak yaşayalım, insanlığın kaderini etkileyen tüm sorunlarda, aynı ülkenin insanıymışız gibi ortak bir sorumluluk bilinci içinde hareket etmeliyiz.”*⁴⁴²

Özdenoğlu'nun özgürlük kavramı kitaplarına isim olur. *Özgürlük Tek Sevgilim* ve *Özgürlük İçin Ölmek* adlı kitapları özgürlüğün lirik ve evrensel yorumlarını barındırır.

⁴³⁹ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 75.

⁴⁴⁰ Özdenoğlu, *Vatanım Benim*, s. 96.

⁴⁴¹ Özer, Uyguner, age., s. 95.

⁴⁴² Özdenoğlu, *Önce İnsan Olmak*, s. 73.

Özgürlük Tek Sevgilim'deki Özgürlük Tek Sevgilim ve Bağımsızlık Onurum şiirinde özgürlük olmadan yaşayamayacağını, özgürlüğü hiçbir şeye değişmeyeceğini belirtir en büyük ödülün de bağımsızlık olduğunu belirtir:

*“Özgürlük olmayınca ateşten bir kafeste
Tutsak olur ölürüm
Yoksa bağımsızlığım
Zincirlere vurulmuş köle olurum...
Alın, sizlerin olsun en görkemli ödüller
Özgürlük tek sevgilim
Bağımsızlık onurum!”⁴⁴³*

mısralarıyla Özdenoğlu, özgürlüğün ne derece önemli olduğunu, özgürlük olmazsa âdeta bir köle olacağını ifade eder.

*Macar Rapsodisi*⁴⁴⁴ şiirinde özgürlüğü kısıtlanan Macar halkının yaşadığı acılar ile özgürlüğe duyulan özleminden de bahseder ve özgürlüğün mahkûmlar için âdeta bir rüya olduğunu, doğacak neslin ninnisi olacağını söyler:

*“Oysa ki insanlığın tek mil antenleri
Peşte üstündedir...
Oysa ki insanlık MagnaCarta'dan bu yana
Nice özgürlük andlaşmasına kanıyla imza koymuş
En yakışıklı oğullarını bu yola kurban etmiş
Ve bir zerresi için
Nice can satmıştır...
Utaniyorum kendimden kardeşim
Aynalara bakamıyorum!”⁴⁴⁵*

⁴⁴³ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 9.

⁴⁴⁴ *Macar Rapsodisi*; 1956'da Macaristan'ın uğradığı kanlı işgal ve soykırım günlerinde, suskun dünyanın gözleri önünde, kahraman Macar halkının verdiği onurlu özgürlük savaşının coşkusuyla yazılmış; bazı yabancı dillere çevrilerek yayılmıştır. Macar ulusal örgütü “Nemzetör”ünuluslar arası ödülünü kazanan şiirin son bölümü, Prof. Zugmayer tarafından “Hürriyet Marşı” adıyla bestelenmiştir.

⁴⁴⁵ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 12.

Şair kendini özgürlüğün yerine koyar ve özgürlüğün dilinden haykırır. Özgürlüğün hiçbir zaman bitmeyeceğini, herkes için geçerli olduğunu dolayısıyla sosyal hayattaki yerini ve önemini belirtir:

*“Biç beni, makinalı tüfeklerle biç
Öldüremezsin!
Çıkar şarkılardan ve cümle kitaplardan adımı
Yine de silemezsin!”⁴⁴⁶*

*Bir Macar Kemanında*⁴⁴⁷ ise aşk ve özgürlüğün meydanlara hükmettiğini ifade eder. *Dayan Çekoslovakya* şiirinde Çekoslovakya’yı özgürlüğün eline doğan yeni bir çocuğa benzetir ve ülkenin özgürlüğe kavuşmasını coşkuyla karşılar:

*“Daha birkaç gün öncesi
Alımlı ve mağrurdu bayrağı
Bayrak yine o bayrak
Gözler o gözler mi ki?
Yeni doğmuş bir çocuk gibiydi
Çekoslovakya
Özgürlüğün ellerine...”⁴⁴⁸*

Aynı şiirde şair özgürlüğü dostu olarak görür ve özgürlük nerede olursa kendisinin de orada olacağını belirtir. Aynı zamanda özgürlük için defalarca ölebileceğini söyler:

*“Ben, nerde olursa olsun özgürlüğün dostuyum
Ben, kim olursa olsun haklının yanındayım
Dün, Peşte sokaklarındaydım
Bir barış güvercini oldum Viyetnam’da
Ve bugün Prag’dayım!”⁴⁴⁹*

⁴⁴⁶ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 13.

⁴⁴⁷ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 19.

⁴⁴⁸ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 23.

⁴⁴⁹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 24.

Ölümsüz Polonya'ya Selam adlı şiirinde Polonya'nın yeniden doğacağına ve büyüyeceğine aynı zamanda özgürlüğün de yeniden doğacağını ifade eder. Düşman ile kahramanca çatıştığını ve artık gülme vaktinin geldiğini belirterek Polonyalı gençlere biraz daha sabretmeleri gerektiğini söyler:

*“Yürekli Polonya'lı analardan
Yiğit Valesa'lar doğar
Ağır tankların paletleri altından
Ezilmiş cesetlerle birlikte
Yenilmez özgürlükler doğar...”⁴⁵⁰*

Özdenoğlu hayatı boyunca haksızlıklara direnen toplumlardan yana olur ve özgürlüğe olan desteğini *Kıbrıs'ı Unutmamak* şiirinde de sürdürür. Bu şiir, Rum çetelerinin 1963 yılında, Kıbrıs'ta Türklere karşı giriştikleri soykırım sırasında yazılır; Türkiye'de gazete ve dergilerde, Kıbrıs'ta Bayrak radyolarında yayınlanır.⁴⁵¹

*“Kıbrıs demiyorum sana, Kıbrıs'ım diyorum
Çocuğuma senin adını ezberletiyorum
Özgürlüğünün temelinde senin
Harç olsun istiyorum mısralarım
Zerrelerimde seni yaşıyorum...”⁴⁵²*

Selam Ey Özgürlük adlı şiirinde esaretin karşısında durduğunu ve haksızlıklara boyun eğmediğini söyler. Yazdığı şiirlerle özgürlüğü gönüllere kazıdığını ifade eder ve şöyle karşımıza çıkar:

*“Her adımda dikildim haksızlığın önüne
Herkesin haksızlara selam durduğu günde
Özgürlüğü kazıdım insanların gönlüne
1940'tan beri yazdığım şiirlerle...”⁴⁵³*

⁴⁵⁰ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 28.

⁴⁵¹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 38.

⁴⁵² Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 35.

⁴⁵³ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 45.

Şinasi Özdenoğlu, özgürlük ve sevginin gerekli olduğunu, aşkı için hayatını, özgürlük uğruna da aşkını feda etmeye hazır olduğunu söyler. *Kanınla Yaz Adını*⁴⁵⁴ şiirinde özgürlükten söz ederken korkmamak gerektiğini belirtir. Özdenoğlu, en güzel şiirini özgürlük üstüne yazdığını *Haksızlık Üstüne* adlı şiirinde ifade ederken bir yandan korkusuz bir şekilde karşımıza çıkar:

*“Bir tek şair farkında
Onun güzelliğinin
Ben yazmışım diyorum
En güzel şiirimi
Özgürlüğün üstüne...*

*Ben yürürüm korkusuz
Bir başıma kalsam da
Ben yürürüm ölsem de
Haksızlığın üstüne... ”⁴⁵⁵*

Özdenoğlu, özgürlüğün en çok haksızlığa direnen toplumların hakkı olduğunu düşünür. Ona göre özgürlük için ölmek, ölümlerin en güzel şiiridir. *Özgürlüğümde Benim* şiirinde bu görüşlerine yer verir:

*“Tüm özgürlüklere saygılıdır
Benim özgürlüğüm!
Korku değil
Zulüm değil
Benim istediğim..*

*Saldırgan özgürlük değil
Hayvanlığa yönelmiş özgürlükler hiç değil!
En güzel bir dünyayı yaratmak özgürlüğü
Nâmuslu özgürlüktür*

⁴⁵⁴ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 51.

⁴⁵⁵ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 53.

*Benim özgürlüğüm.
 Özgürlüğümde benim
 Doğan her çocuğun hakkı var
 Özgürlüğümde benim
 Sömürülenlerin
 Demir kafesler ardındakilerin
 Düşünen her insanın payı var!
 (...)
 Özgürlüğümde benim
 İnsanı insan yapan her şey var!”⁴⁵⁶*

mısralarından anlaşılıyor ki Özdenoğlu, özgürlüğe korkusuzca yaşanan ve yaşanması gereken bir hayatı sığdırır. *Kanlı Cuma*⁴⁵⁷ şiirinde de özgürlüğü; anası, bacısı, gururu ve serveti olarak görür. Her an özgürlüğü sayıklar:

*“Vurulmuşum sana bir körpe dilbere vurulmuş
 gibi
 Tutulmuşum sana en yüceyi, en mutluyu bulmuş
 gibi
 Toros’ların başındaki menevişli duman gibi
 Bütün ömrümce tek gururum, tek servetim
 Ey benim hürriyetim!”⁴⁵⁸*

Özdenoğlu, *İnadına* adlı şiirinde inatla tüm zorluklarla mücadele edeceğine ve pes etmeyeceğine söz verir. Kim özgürlükten bahsederse onun peşinden gideceğini aynı zamanda vazgeçmeyeceğini haykırır:

*“Kırsan da kalemimi
 İnadına*

⁴⁵⁶ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 17-18.

⁴⁵⁷ Özgürlük kavgaları içinde ve 29 Nisan 1960 olayları yaşanarak yazılan bu şiiri, basın o sırada yayınlamamış, şiirin bu bölümü “Kanlı Cuma” adıyla çoğaltılarak, gizlice dağıtılmış, ancak 27 Mayıs 1960 Devrimi’nden sonra yayınlanabilmiştir.

⁴⁵⁸ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 24.

*Kanımla yazacağım
 Özgürlük diye uçan kuşun
 Kanadına
 Yapışıp gideceğim
 Ben insanoğlu insanım
 İnsan gibi yaşamak hakkım
 Ver bana hakkımı, yoksa
 Bileğimle alacağım!”⁴⁵⁹*

Özdenoğlu şiirini, davasını anlatmada araç olarak kullanır. Şiirleri eğitici, umut dolu, öğretici, barış ve özgürlük gibi konular üzerinedir. Şiirleri âdeta tüm insanlığa seslenir. *Şiirlerim* adlı şiirinde şair, şiirlerinin kimliğini ortaya koyar ve onları şifalı otlara benzetir. Şiirlerinin kimseyi yarı yolda bırakmayacağını, herkese yol göstereceğine inanır:

*“Bırakma şiirlerimi
 Yanında taşı
 Şifalı otlar gibidir
 Oku onları...”*

*Yarı yolda bırakan dostlara benzemez
 Bacıdan, kardeşten vefalı
 Umutsuz günlerde umut katarı
 Oku onları...”*

*Şiirlerim sevgilerle bezenir
 Barış, özgürlük üstünedir
 Şiirlerim tüm insanlığa seslenir*

Oku onları...”⁴⁶⁰

Karabağ üstüne hem ağıt hem destan ifadesiyle yazdığı *Tarih Unutmaz* şiirinde şair, Ermeniler tarafından Karabağ’a yapılan katliamı anlatır. Macarlar, Çekoslovaklar

⁴⁵⁹ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 28.

⁴⁶⁰ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 87.

gibi özgürlük savaşı veren her milleti şiirlerine konu eder ve bu şiiriyle de katliama karşı çıktığını belirtir:

*“Ben, insanlığın sesiyim!
Haykırdım Peşte’de, Kıbrıs’da, Viyetnam’da
Susamam bu soykırım sürdükçe Karabağ’da
Susamam, sustukça insan haklarının sahte bilginleri...”⁴⁶¹*

Şiirlerindeki muhtevalardan da anlaşılacağı üzere denilebilir ki Özdenoğlu özgürlüğü destekleyen bir şairdir. Onun özgürlük anlayışı evrensel boyuttadır. Budapeşte’de, Vietnam’da, Kıbrıs’ta, Prag’da, Karabağ’da duyduğu haykırışları iliklerinde hisseder ve şiirine yansır. Farklı bir milletin himayesi altında yaşamak istemeyenlerin verdiği mücadeleler Şinasi Özdenoğlu’nun şiirlerinde önemli bir yer tutar.

3.3.6. Doğa

Doğa, Özdenoğlu’nun kitaplarında çok geniş bir yer tutmamakla birlikte dolaylı olarak yer alır. İlk şiir kitabı *Teselli*’deki *Uzaklardan Cevap Ver* şiirinde zambak dolu bahçeler, çağıldayan derecik, bayırlardaki kekik otları yer alır:

*“Saçlarında deste deste geceler
Gözlerinde göklerden bir zerrecik;
Nerede o zambak dolu bahçeler?
Nerede o çağıldayan derecik?*

*Bayırlarda kekik otu derdin mi?
Gelin olup muradına erdin mi?
Başkasını sevdin, gönül verdin mi?
Düşündün mü derdime bir çârecik?*

*Gurbet ele şimdi akşam oldu mu?
Saksılarda menekşeler soldu mu?
Acap benim gibi için doldu mu?*

⁴⁶¹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 41.

Ağladın mı, yandın mı bir kerecik? ”⁴⁶²

Yelken şiirinde, selam taşıyan martı, mercan adası ve deniz görünür. Limanı ana kucağına duyulan özlemle bağdaştırır ve sonu ne olursa olsun bu kavuşmayı ister ve bekler:

*“Kanadında selâm taşıyan martı
Beni benden alır, kaçırır, gider
Rüzgâr teknemizi uçurur, gider
Dalgalar üstünde biter ömrümüz.*

*Ey deniz, güzel anne, sende gönlümüz
Sen en güzel şarkı, en büyük şiir
Söyle, kumsalında özlenen nedir?
Nedir her limana duyulan hasret?
Deniz, sonsuz rûya, beni azad et. ”⁴⁶³*

mısralarından da görüldüğü üzere denizi, güzel bir anneye, en güzel şarkıya, en büyük şiire benzetir. Özdenoğlu âdeta denizi sonsuzluk olarak algılar. Aynı şiirde steplerde uzak bir köyden de bahseder:

*“Belki gecelere teslim olan hâfızam
Suya kanar, serinler o uzak çeşmelerde
Belki bir bayrak gibi unutulurum
Eski gemilerde.*

*Terk edirim bir gün
Uzak bir köy gibi
Steplerde. ”⁴⁶⁴*

⁴⁶² Özdenoğlu, *Teselli*, s. 35.

⁴⁶³ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 13.

⁴⁶⁴ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 17.

Hesaplarda şiirinde küçük hesaplar peşinde olan insanlardan nefret eder. Dostunu seçerken vefâlı olmasını diler ve dostluğunun denizlerle kuşlarla başladığını en sonunda da doğaya döneceğini itiraf eder ve şöyle der:

*“Denizlerle başladı dostluğum
Kuşlarla başladı eski âşinalığım
Denizlere, kuşlara, doğaya dönüyorum!”⁴⁶⁵*

Nisan Sarhoşluğu şiirinde doğadan ve kendisinden kopmuş insanı *aptal insan* olarak tanımlar ve nisan ayının uyandırdığı hisleri şöyle tarif eder:

*“Uzaklara yağmur yağıyor, dağ
başlarına
Birazdan taptaze çimen kokusuyla birlikte
seller gelecek...
Dinlenmiş kalbim, uzaklarda, aşk toprağından
öte
Seni olanca susuzluğuyla sevecek..*

*Şiirin kalp atışları durdu, insan nerede?
Doğa'dan kopmuş ve kendisinden..*

İşte aptal insan!

*Silahları çiçeklerle öpüştüremeyecek
Oysa bu gelen en güzel aydır kalbim: Nisan!”⁴⁶⁶*

Şairler Böyle Sever'de yer alan *Side'de Tarih ve Şiir* adlı şiirinde de Side topraklarından, denizden, göçük saraylardan ve doğanın şiirinden lirik bir söylemle şöyle söz eder:

*“Side'de o göçük sarayların
Denizle öpüştüğü kıyılarda
Sen varsın!*

⁴⁶⁵ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 41.

⁴⁶⁶ Özdenoğlu, *Memleketi Sevmek Suçu*, s. 69.

*Müzelerde yaşanan eski zamanlar gibi
Silahlarla önlenecek aşklar kadar
Haramsın!*

*Dalgalarla başlıyor bu korkunç ezgi
Ve öyle bir tarih ki
Side topraklarında gizli..
Dinle bu şiirini ki doğanın
Görkemini o eski çağların
Gönlünce duyusun!''⁴⁶⁷*

Özdenoğlu, doğa sevdalısıdır. Ankara'da hava kirliliğine karşı 1956'da bir savaş başlatır. Ülkemizde çevre sorunlarıyla ilgilenen duyarlı ilk insanlardan biridir. *Acısıyla Yaşamak Türkiye'nin* adlı şiirsel düzyazı eserinde doğanın büyüklüğünü savunduğunu, doğayı korumayanlara karşı isyanı görülür. *Ne Güzelsin Vatanım 1* şiirsel düzyazı bu bağlamda dikkat çekicidir:

“Ne güzelsin Vatanım benim!

Güzel olduğun kadar da dertli..

*Senin güzelliğinin farkına varamayacak kadar kör gözler, senin acularınla
yanmayacak kadar duygusuz yürekler, terk etmişler seni bu derin yalnızlığa..*

Oysa acularınla yanmayan, derdine derman bulabilir mi senin?

*Yaman günlerinde başucunda olmayan, güzel günlerinin yolunu
gözleyebilir, bayramlarının sevincine katılabilir mi senin?*

*Çiçeklerinin kokusundaki başkallığı duymayanlara, denizlerinin tuzundaki
tada varmayanlara, senin için en çetin kavgaya baş koymayanlara yazıklar olsun!*

*Ey terk edilmiş ülke, ey hayınlıkların zincirine vurulmuş bahtsız toprağım
benim!*

⁴⁶⁷ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 113.

*Bu zincirleri kırmalı, dürüst çabalarla kendini sana adayan çocuklarına omuz vermelisin artık!*⁴⁶⁸

Özdenoğlu bu şiirsel düzyazısı ile yaşamış olduğu vatanın farklılıklarını dile getirir aynı zamanda üzerinde yaşayanların da güzelliklerinden haberdar olması gerektiğini savunur. Özellikle *Ne Güzelsin Vatanım 2*⁴⁶⁹ de Side'nin güzelliklerinden ve Akdeniz'den bahseder.

3.3.7. Yaşam ve Ölüm

Şinasi Özdenoğlu'nun şiirlerinde yaşam ve ölüm temaları geniş bir yer tutar. O, yaşama sevinciyle dolu bir şairdir. Ölümünden ve ölüm sonrasında söz ederken yaşamı ve ölümü birlikte işler. Denilebilir ki yaşam ve ölüm bütün şiirlerine yansımıştır. İlk kitabı *Teselli*'deki *Sükûn Hasreti*'nde ölüm saatinden bahseder ve ölüm dakikalarında kimsenin yanında olmayacağını her şeyin boş geleceğini söyler:

*“Kısık bir lâmba gibi hazin ve boş olacak
Dostların tesellisi ölüm saatlerinde
Kalbin bir hâtrayı içip, sarhoş olacak
Vurulmuş bir turnanın kırık kanatlarında..”*⁴⁷⁰

Mahkûmlar şiirinde, baharın güzelliğinden ve bu güzelliğin çabuk bittiğinden bahseder fakat yine de yaşamının güzel olduğunu şu dörtlükle ifade eder:

*“Ah, ne hoştur başıboş yaşamak
Hür ve zincirden uzak
Tüy gibi hafif
Ne hoştur başıboş yaşamak...”*⁴⁷¹

⁴⁶⁸ Özdenoğlu, *Acısıyla Yanmak Türkiye'nin*, s. 17-18.

⁴⁶⁹ Özdenoğlu, *Acısıyla Yanmak Türkiye'nin*, s. 21-22.

⁴⁷⁰ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 6.

⁴⁷¹ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 28.

mısralarıyla yaşamının hafifliğinden ve yaşamın kıymetinin bilinmesi gerektiğinden söz etmektedir. *Uçarı Bir Gencin Sevinci* şiirinde özgürce yaşamının önemi üzerinde dururken bir yandan özgür yaşamdan duyulan sevinci buluruz:

*“Deli gönül gemiciler gibi
Hür olmayı arzular..
Doldurun yelkenlerimi cesur rüzgârlar!
Dolun yelkenlerim, dolun, poyraz var!
Döğün şu göğsümü, döğün dalgalar
Mesudum, mesudum ölene kadar..”⁴⁷²*

Bir Çiftçinin Sevinci’nde de ölmek için Azrail ile kavga eder. Sağlığın kıymetinin bilinmesi gerektiğini vurgular ve yaşama sevincini şu mısralarla dile getirir:

*“Sevin, bayram eyle, gül bencileyin
Ölümü gerisin geri çevirdik
Ölüm ülkesinde harman savurduk
Sağlığın kadrini bil bencileyin.”⁴⁷³*

Bir Ölüm Mahkûmunun Dertyanışı’nda ölümün eşiğinde olan bir mahkûmun son sözleri yer alır. İdam cezasının sonunun ölüm olduğu gibi, yaşamında mutlaka ölümle sonuçlanacağını belirtir:

*“Ey ölüm, ey her ağrıyı dindiren ilâç
Ey hâkimlerin hâkimi, müsavatın kılıcı!
Gel, boynumuz hazırdır vuruşuna..

Ey her yarayı gizleyen örtü, iyi toprak!
Ocağına düştük, acı bize, kucakını aç!
Bütün ıstıraplar bir anda dinecektir
Ve sonra huzûr.. Mekâna sığmayan huzûr*

⁴⁷² Özdenoğlu, *Teselli*, s. 42.

⁴⁷³ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 43.

Bize mahşere dek yetecektir..”⁴⁷⁴

Özgürlük Tek Sevgilim’deki Öldürme N’olur şiirinde şair umut doludur. Barış günlerinin yakın olduğunu ve barış ile büyüyecek bir neslin varlığını okurlarına hissettirir ve güzel günleri beklemek gerektiğini ayrıca ölmenin öldürmekten de güzel olduğunu düşünür:

“Biri salıncakta büyüyor

Barış şiirleriyle

Biri yaratıyor gökyüzünü

Elleriyle

Bekle, n’olur?

En güzel yarınları hazırlıyor

İnsanlarım

Bir demet çiçek gibi

Sunacak ellerine

Ölme n’olur?

Dostların ölmese de senin için

Yollarına koy canını, selam dur

Ölmek daha güzeldir öldürmekten

Öldürme n’olur?”⁴⁷⁵

30 Ocak 1978’de ünlü piyanist MindruKatz İstanbul’da Atatürk Kültür Sarayı’nda, Beethoven’in “Fırtına Sonatı”nı çalarken, piyanosu başında ölür, Özdenoğlu’da *Beethoven’le Ölmek* şiirini ölen ünlü piyanist MindruKatz için yazar. Şiirde sanatçının güzellikler yaratırken ani ölümünü, ölümlerin en güzeli olarak görür ve şöyle karşımıza çıkar:

“Göklerden inen bir gezegen gibi

Yığılıp kalmıştı piyanonun tuşlarına

⁴⁷⁴ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 48.

⁴⁷⁵ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 49.

*Ölümlerin en güzeliydi bu ölüm
Darısı dostlar başına...’’⁴⁷⁶*

Sevdim-Savaşım adlı eserinde şair ölüm ve yaşam üzerine birçok şiir yazar. *İstanbul’da Ölmek Seninle* şiirinde şair, sevdiği kızla birlikte İstanbul’da ölmek ister. Hiçbir törene ihtiyacı olmadığını sevdiği ile beraber el ele ölmenin mutluluğunu şöyle anlatır:

*“Belki de en güzeli ölümlerin
İstanbul’da ölmektir seninle birlikte...
Ne bir tören, ne de Chopin’in cenaze marşı
Çamlıca Tepesi’nden Boğaz’a karşı
Belki de en güzeli ölümlerin
Bir tek vücut olarak tutuşup el ele
İstanbul’da ölmektir seninle...’’⁴⁷⁷*

Ölümden de Güzел’de ise ölümü sonsuz bir özgürlüğe benzetir. Ölüm olgusunu unutarak yaşamak ve hayatın tadını çıkarmak ister. Yaşamının ölümden güzel olduğunu şu dizelerle ortaya koyar:

*“Sonsuz özgürlüktür ölüm
Ölümden de güzel: Yaşamak...’’⁴⁷⁸*

Dante’yi Okurken şiirinde de sevgiyle daha çok yaşamak istediğini belirtir. Cennet ve cehennemi istemez ve dünyada kalmak ister:

*“Neden yıllar geçtikçe beni çekiyor Dante?
Dünya varken bakamam cehenneme, cennete
Yaşamak istiyorum, sevdalarla dopdolu
Dönül diyor: Vivace, akıl diyor: Andante...’’⁴⁷⁹*

⁴⁷⁶ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 99.

⁴⁷⁷ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaşım*, s. 31.

⁴⁷⁸ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaşım*, s. 51.

⁴⁷⁹ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaşım*, s. 52.

Sun Bana Bütün Güzellikleri şiirinde hayatın güzelliklerinden bahseder ve bu güzellikler varken ölümün gelmemesini ister. Ona göre ölüme giden zaman durmalıdır:

*“Bu güzellikler varken, gelmesin ölüm!
Dokunmasın sevenlerin dünyasına
Ve dursun, ölüme doğru bu cömertçe yolculuk
Chopin’in müziğiyle uzasın ömrümüz...”⁴⁸⁰*

Özdenoğlu bu şiiri yazarken Chopin’in 1. Piyano konçertosunu dinler ve bu müzik ile sevgilisini hayal eder, güzelliklerin farkına varır.

Sımsıcak Dostluğunda Ölümün’deki şiirlerde de ölüm ve yaşam konusuna değinir hatta tüm şiirler ölüm ve yaşam konusuna yöneliktir denilebilir. Özdenoğlu, ölüm ile ilgili düşüncelerini şiirleştirmiştir. Kitabın kapağında “ölüm üstüne şiirler” yazmaktadır. Kitabın ilk şiiri *Sımsıcak Dostluğunda Aşkın ve Ölümün* adlı şiiri ile Özdenoğlu, birçok serüven yaşadığını ve ölüm korkusu ile yaşanmaması gerektiğine vurgu yapar:

*“Sımsıcak dostluğunda aşkın ve ölümün
Yaşadık nice serüvenler
Sımsıcak dostluğunda aşkın ve ölümün
Tasalanmasın bizi sevenler...”*

*Ey dünyadaki güzel dostlar!
Neden ölümle titrersiniz?
Bizim ellerimiz sonsuzda özgür
Sizler orada kelepçelisiniz...*

*Ey dünyadaki dost, dinle beni:
Ölümsüzle yaşayıp ölüm korkusunu sil
Bizlere sorarsanız ölüm
Hiç de korkulduğu gibi değil!”⁴⁸¹*

⁴⁸⁰ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaşım*, s. 55.

⁴⁸¹ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 11-12.

Özdenoğlu, ölüm korkusunu yenip yenmemek arasında kalmış olmalı ki *Selâm Deyip Ölümü* şiiri ile ölümün sonsuz sessizlik olduğunu ve onunla dost olduğunu korkmaması gerektiğini ve herkese seslenerek ölüm korkusunu yenmeleri gerektiğini söyler:

“Sonsuz sükûnunu düşünerek ölümün

Sonsuz derinliğini

Yaklaşırım ölüme

Dost olurum ölüme...

Siler korkunçluğunu yaratmanın sevdası

Siler korkunçluğunu

Ölüm denen oyunun

Akıl gider öteye

Rüya kalır ölüme...

En kolay oyun diye

Soyunurum ölüme...’’⁴⁸²

Ölümden Gecelere şiirinde ölümü sonsuz bir gece olarak görür. Masmavi göğün tükenmesini isteyerek gönülden ölmeyi diler. *Birlikte Ölmek* şiirinde ise ölümün zannedildiği kadar korkunç ve hazin olmadığını söyler:

“Ölüm

Ne sanıldığı kadar korkunç

Ne bilindiği kadar hazin

Ölüm

Çocuklar gibi korkutmamalı gözümüzü

Köprü’den Kadıköy’e geçer gibi

Basit bir yolculuk diye bilinmeli...’’⁴⁸³

⁴⁸² Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 13.

⁴⁸³ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 22.

Sihirbaz Ölüm şiirinde, ölümü iyi yürekli biri olarak görmekle birlikte bir gün mutlaka arayıp bulacağını da ekler ve korku içinde karşımıza şöyle çıkar:

*“Ey ölüm, iyi yürekli konuk, ey gerçek dost!
Sonunda arar ve sorarsın hâlimizi
Değişse de evimiz, bulur adresimizi
Bağlarsın gözümüzü büyücüler gibi...”⁴⁸⁴*

Ölümden Sonra Ne Haber'de arada kalmışlığını göstererek ölümü, alımlı bir kadına benzetir ve onunla iyi geçinmek ister:

*“Tam karşımdaki pencereden
Durmada ‘Gel, gel!’ eder ölümün eli
Gitsen mi, gitmesen mi?*

*Bir guguklu saat gibi
Uzadır başını karanlıkların sesi
Ölüm mahallesindeki bu evi
Satsam mı, satmasam mı?*

*Ölüm alımlı bir dilber
Ölümden sonra ne haber?
Girip yatağına onunla
Yatsam mı, yatmasam mı?⁴⁸⁵*

Öte'den 3 şiirinde de ölümle barışır, dost ve kardeş olduğunu belirtir. Özdenoğlu, yalnızlık durumunda ise ölümün erken olduğunu, sevgilisinin olmadan gözlerini kimin kapatacağı endişesi ve hüznünü *Sen de Yoksan Başucumda* şiiriyle ortaya koyar:

*“Ölüm, kapımıza hızla yaklaşan
Alaca kanatlı bir atlıdır şimdi*

⁴⁸⁴ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 25.

⁴⁸⁵ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 29.

Nal sesleri içimizde yankılanan...

*Oysa vakit çok erken
Öpünce seni gözlerinden
Yolculuk başlayacak...*

*Sen de yoksan başucumda
Gözlerimi kim kapayacak?⁴⁸⁶*

Özdenoğlu, ölümle yaşam arasındaki sürenin şiirini, çeşitli yönlere değinerek, derin ve geniş boyutlarda yaratmıştır. *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün* adlı yapıtının bir özelliği de, edebiyatımızda yalnızca ölüm üstüne yazılmış şiirlerden oluşan tek eser niteliği taşımasıdır.⁴⁸⁷

3.3.8. Gurbet ve Özlem

Şinasi Özdenoğlu, ortaokulu bitirdiği yıl ailesinden ve doğduğu Gümüşhane'den ayrılmış Trabzon'a gitmiştir. Böylece başlayan gurbet yaşamı içinde anne, baba ve doğduğu kent özlemi kıpırdamaya başlamıştır içinde.⁴⁸⁸

Gurbet acısını çok erken yaşlarda yaşamaya başlar. Çocuk yaşta denecek yıllarda çıkarmış olduğu ilk şiir kitabı *Teselli*'de gurbet ve özellikle ailesine duyduğu özlemi anlatır. Özlem duygusunu ortaokul yıllardan Meşkûre'de öğrenir. Ve İzmir'e taşınmalarıyla bu özlem artar ve bir acıya dönüşür. Bu duygularla lirizm dolu ilk şiirini yazar. *Teselli*'deki ilk şiiriyle özlemi hissedilir:

*“Geceler
Sedeften gölgeler döker avuçlarına..
Yalnız sen değilsin hasret çeken
Her yolun sonunda bekleyenler var...”⁴⁸⁹*

⁴⁸⁶ Özdenoğlu, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, s. 51.

⁴⁸⁷ Özer, Uyguner, age., s. 151.

⁴⁸⁸ Özer, Uyguner, age., s. 156.

⁴⁸⁹ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 2.

Özdenoğlu erken yaşta ailesinden uzakta eğitim almak zorunda kalır. Dönemin önemli lisesi Trabzon'dadır. Tatillerde evine dönerken büyük bir hüznü yaşar şehrine yaklaşırken duygulanır ve olanları görmek istemez *Sürme Arabacı* şiirinde:

*“Sürme arabacı, sürme!
Başım dönüyor şehre yaklaştıkça..
Olup bitenleri görmemek için,
Kapanyor gözlerim..”⁴⁹⁰*

mısralarında yaşadığı duygular yoğundur, anne babasını ve onları nasıl bıraktığını düşünür ve döndüğünde kimseyi bulamama korkusuyla karşımıza çıkar:

*“Sürme arabacı, sürme!
Anamı gençliğinin altın arabasında
Babamı erkekliğin ürkmeyen küheylânında
Bırakıp ayrılmıştım bu dağ kasabasında..
Sürme arabacı, sürme!
Dönüp bulmamak korkusudur karartan gözümü
Tanıdık bir çehreye rastlamamak yollarda..
Sokakları boş, çeşmeyi kurumuş,
Saati durmuş bulmak korkusu..
Bırak, çalsın tekerlekler yolların sazında
Bize yeni bir gurbet türküsü..”⁴⁹¹*

diyerek korkusunu dile getirmiştir ve yolda çalan gurbet türküsü hüzne sebep olmuştur.

Hasret şiiri de gurbet teması ile yazılmıştır. Özdenoğlu sevgilisinden ayrıldığını ve gurbetin zor, acısının da büyük olduğunu söyler:

*“Ayrıldığımız zaman gülümsüyordun ama
Gurbet içte yaradır; ağlama yar, ağlama..
Bekle, az kaldı işte, erişecek baharlar
Ruhunu arzularla dolduracak pınarlar*

⁴⁹⁰ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 4.

⁴⁹¹ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 4-5.

*Işıktan bir kupada bana aşk sunacaksın.*⁴⁹²

Ayrılık Sonatı şiirinde ayrılık acısını yüreğinde taşır ve sevgiliye duyduğu özlem gün be gün artmaktadır, onunla yaşadığı günlere özlem doludur :

*“Çalın kemanlar çalın ayrılık sonatını
Yâd et kalbim, yâd et onun adını..”*⁴⁹³

Şinasi Özdenoğlu, güzel bir ülkede özgürce ve insanca yaşamının özlemini de çekmektedir. *Özgürlük İçin Ölmek* şiirinde insanca yaşamının özlemini vurgular:

*“Namlu serinliğini duyup ta şakaklarda
Namlularla birlikte
Dağların karlarında söndürmek ister gibi
Alın ateşimizi
Gönül ateşimizi
İnsanca yaşamının özlemi dudaklarda
Şarkılarla birlikte..”*⁴⁹⁴

Yıllar Sonra Evimde şiiriyle şair geçmişe, çocukluğuna döner. Evine kavuşmanın vermiş olduğu mutluluğu ve bir yandan anılarının canlanmasıyla duyduğu hüznü yansıtır:

*“Yıllar sonra evimde
Bu eşik, bu merdiven
Anılar tümen tümen
Birikmiş canevimde
Gençlik uçmuş ne fayda
Dostluk yok aynalarda...
(...)
Yıllar sonra evimde
İnsanlardan çok uzak
Şehirlerden çok öte*

⁴⁹² Özdenoğlu, *Teselli*, s. 13.

⁴⁹³ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 21.

⁴⁹⁴ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 10.

Bir başka insan olmak..

Geçmişe yelken açıp

Şu birkaç günlük ömrü

Anularla yaşamak

Yıllar sonra evimde

Anularda kaybolmak... ”⁴⁹⁵

İkinci Garipliği şiirinde de gurbette yaşadığı günleri anımsar, gurbet akşamlarının garipliğinden söz eder ve sessizce bu duruma ağlar. Aynı zamanda sevmenin yüceliğinden bahseder:

“Yat borusunun hüznünü hatırlar mısın?

Kışlalarda ihtiyar askerler kadar sevimli

Gurbet akşamlarının garipliği mi, nedir

Gözlerindeki?

Sessizce ağla, gözyaşlarını görmesin kimse

Sev artık sev, bir kez bile sevmedinse.. ”⁴⁹⁶

*Bu Şehrin Üstünde Akşam*⁴⁹⁷ şiiriyle de gurbette yaşadığı duyguları itiraf eder. *Hasretlik* şiirinde hasret duygusunu çok derinlerde yaşar sevdiğinin mutfağa gidişini bile hasret olarak kabul eder ve şöyle söyler:

“Değil uzağa gitmen

Değil çarşıya çıkman

Bir fincan acı kahve

Ya da bir kadeh içki

Vermek için elime

Mutfağa her gidişin

Dert oluyor içime

Mutfak da hasret demek

⁴⁹⁵ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 33-35.

⁴⁹⁶ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 43.

⁴⁹⁷ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 45.

*Bir dakkeyi geçmesin
Uzaklaşma gözümden
Ölürüm hasretinden... ”⁴⁹⁸*

3.3.9. Mutluluk

Mutluluk; özlemlere, isteklere eksiksiz biçimde erişilmekten duyulan kıvanç durumudur. Özdenoğlu, hayatı boyunca bu kıvanç durumuna tam olarak ulaşamamış denilebilir. Çünkü o ölünceye kadar bir savaşım içinde olmuştur.

Sevdim-Savaştım'daki *Unutmalıyım Gözlerini* adlı şiirinde tam olarak mutluluğa ulaşmasa da bir kadının gözlerine tutulmak onu biraz da olsa mutlu eder:

*“Tutuldum desem gözlerine, suçlamaz beni kimse
Geçen yıllara bakma, bendeki ateşe bak
Biliyorum, sen de bağılsın birisine
Beni tanıdıktan sonra
Onu bırak!”⁴⁹⁹*

Gecelerden Bir Gece şiirinde sevgilisiyle aynı masaya oturunca yaşayacağı mutluluğu anlatır ve eşsiz ezgilerin bile semtlerine uğramamasını diler:

*“Aşkın sınırında ürkek
Bir tek ruh oluncaya dek
Senin kadehinde ben
Benim kadehimde sen
Şerefine kaldırarak cümle aşkların
Doldur ki içelim gülüm!
Gizlemeye çalıştığın o sevda ki
Bakışlarında
Benim tek zenginliğim...*

Kurduğun sofrayı

⁴⁹⁸ Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 23.

⁴⁹⁹ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 12.

*Elinle verdiğin kahve
Ve bir minnacık öpücük
İşte cennetim benim
İşte aydınlık dünyam*

Ki ötesini bir an bile düşünmediğim...’’⁵⁰⁰

Görülüyor ki Özdenoğlu'nun yakaladığı mutluluğun sebepleri çok küçüktür. Kurulan sofraya, bir kahve, küçük bir öpücük ile mutlu olur. *İkimiz* şiirinde annesinin ölmediğini düşünür ve bundan mutluluk duyar:

*“Elin avuçlarımda
Ve başın omzumda
Taşıyor mutluluğu bulutlar
Yanımız sıra...
O ne güzel bir türkü
Annem ölmemiş sanki...*

*Mutluluktan da öte
Bir başka coşkunlukta
Bir tek beden olmuşuz...*

*Sonsuza uçuyoruz
Göklerde bir kuş gibi
Ölüm hiç yokmuş gibi...’’⁵⁰¹*

Sen Gelince şiirinde de sevgilisinin ansızın odasına girmesiyle yaşadığı mutluluğu baharın gelişiyile ilişkilendirir ve sevgilisinin odaya girdiği an saatin durduğunu söyler:

*“Birden nasıl oldu da
Giriverdin odama
O uzak rüzgârların kolunda giriverdin*

⁵⁰⁰ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaşım*, s. 14.

⁵⁰¹ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaşım*, s. 18.

Bir ilkyaz ayazında...

*Bu küçücük odama
Bir bahar doluverdi
Isındı her yanım
Isındı saraylarım
Güneşim yanıverdi’’⁵⁰²*

Bir Günlük Mutluluk şiirinde dinlediği eski bir plak ona delikanlılık çağını hatırlatır. Ankara’da geçirdiği gençlik günleri aklına gelir ve bundan mutluluk duyar:

*“Mutluyum bugün
Ayten Alpman’la
Yaşar Güvenir’i dinliyorum
Eski bir plakta...
Delikanlılığımla kolkola yürüyorum
Sokakta...’’⁵⁰³*

Aynı şiirinde Özdenoğlu’nu yeni çıkan kitabının gençler arasında beğeniliyor olması da kendisini mutlu eder:

*“Mutluyum
Kitabım yeni çıkmış
Kapışıyor gençler
Yeni kitaplar düşünüyorum birbirinden güzel
Ama kâğıt pahalı...
Ellerim cebimde
Yürüyorum...’’⁵⁰⁴*

Özdenoğlu, aynı şiirde sevgilisinin etrafında olmasından da mutluluk duyar ve sevgilisini Anka kuşuna benzetir.

⁵⁰² Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 19.

⁵⁰³ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 46.

⁵⁰⁴ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 46.

*“Mutluyum bugün
Sevgilim dönüp duruyor çevremde
Bir Anka kuşu gibi
Başıma ha kondu, ha konacak...”⁵⁰⁵*

Yasaklar Cehennemi'ndeki *Bir Hayaldir Mutluluk* adlı şiirinde şair, yalnızlık içinde mutluluğu arar ve aklından yardım ister:

*“Bahar rüzgârlarında
Şaşırdım yolumu
Kalbim bir yola sapar
Aklım arar yolunu*

*Yorgun düşer gönüller
Çalar saatler gamla
Arar bir yalnız adam
Arar mutluluğunu”⁵⁰⁶*

Aynı şiirinde Özdenoğlu'nu mutluluğu ararken aslında mutluluk ile birlikte aşkın da bir hayal olduğunun farkına varır ve geçen yıllara sitem eder:

*“Yıllar geçti ansızın
Geçti acımaksızın
Saçı ak oldu şimdi
Sevdiğim o genç kızın*

*Anladım neden sonra
Anladım mutluluğun
Anladım gerçek aşkın
Bir hayal olduğunu..”⁵⁰⁷*

⁵⁰⁵ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 47.

⁵⁰⁶ Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 51.

⁵⁰⁷ Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 52.

Şiirlerinde, mutlulukla ilgili duygularını böyle yansıtmıştır Özdenoğlu. Düzyazılarında da bu konu yer almıştır. Sözelimi, *Önce İnsan Olmak*'taki "Çağdaş İnsan ve Mutluluk" başlıklı yazısında, konuyu enine boyuna irdelemiştir. "Kendi çevremizdekilerin mutsuzluğuyla mutlu olmayacak kadar insan olmalıyız" düşüncesini ortaya koymuştur.⁵⁰⁸

3.3.10. Savaş ve Barış

Şinasi Özdenoğlu barışçıldır ve barıştan yanadır. Kin, düşmanlık, nefret yerine barışı savunur. Hayatı boyunca insanlık için, savaştan ve kavgadan uzak bir dünyanın var olması için mücadele eder. Bu sebeptendir ki Özdenoğlu'nun şiirlerinde savaş ve barış kavramları geniş yer tutar.

Özdenoğlu, haksızlıklara direnen mücadeleci tavrıyla şiirlerini bir araç olarak görür. *Özgürlük Tek Sevgilim* kitabında yer alan *Ölümsüz Polonya'ya Selâm*'da barış ortamının kısa zaman sonra doğacağına inanır:

*"Yürekli Polonya'lı analardan
Yiğit Valesa'lar doğar
Ağır tankların paletleri altından
Ezilmiş cesetlerle birlikte
Yenilmez özgürlükler doğar..."*⁵⁰⁹

Özdenoğlu, 1967'de yaşanan Vietnam Savaşı'na karşı çıkar ve zulmün durdurulmasını, silahların susturulmasını hatta gerekirse kendi canını vereceğini söyler:

*"Sustur silahları Amerika!
Atatürk Bulvarı'nda sürükleniyor cesedim
Susturmak için silahları
Susturmak için tüm kanlı oyunları
Ben öleyim!"*⁵¹⁰

⁵⁰⁸ Özer, Uyguner, age., s. 159.

⁵⁰⁹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 28.

⁵¹⁰ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 33.

Kıbrıs'ı Unutmamak şiirinde, barış vaat edenlere inanmamak gerektiğini ve özellikle Birleşmiş Milletler'in görevini yapmadığını düşünür ve barış ortamını hayal eder:

*“Susuyorsam hâlâ
Barış üstüne titrediğim içindir
Bilmelisiniz!
Durdurun bu oyunu, yoksa ben durduracağım
Kanımla yeni bir Dumlupınar yazacağım!
(...)
Barış ve onur için çarpacak mısralarım
Peşte kuşatıldığı gün yine ben haykırıştım
Ölümlere gülerek yoluna baş koyacak
Bembeyaz duvağını bir gün ben açacağım”⁵¹¹*

Karabağ üstüne hem ağıt hem destan özelliği ile yazılan *Tarih Unutmaz* şiiriyle topraklara düşmanlık ekildiğini hatırlatır ve barış ortamına olan özlemini dile getirir:

*“Hep düşmanlıklar mı ekilir topraklara
Hep kana susayanlar mı keser yolumuzu?
Dostluklar da vardı bir zamanlar
Unutulur mu?”⁵¹²*

Özdenoğlu, yaşananlar karşısında Avrupa'nın sesinin çıkmadığını, Türklerin yalnız olduğunu ve her şeyi barış için yaptığını bu şiirde tekrarlar:

*“Sahte dostlar karşıda
Türkler yine tek başına
Çıkmıyor sesin ey Avrupa!
Bütün söylevler boşuna...*

Yaşadık serüvenini en kanlı eylemlerin

⁵¹¹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 37-38.

⁵¹² Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 40.

*Hepsi de barış uğruna
Kardeşlik uğruna...
Nerdesiniz ey barış melekleri
Hocalı'da o cevan insanlar
Dizilirken kurşuna?"⁵¹³*

Özdenoğlu, barışı evrensel boyutları ile birlikte ele alır. Şaire göre insanlar biraz daha yürekli olmadırlar. Barış ortamının sağlanmasını yalansız, daha az politika ile ilgilenen ve sevmesini bilen insanlara bağlar. *Budapeşte'de Bir Gece* şiirinde evrensel bir barış ortamını şöyle ortaya koyar:

*"Ve anavatandan çok uzakta
Ömrümüzün bu ateşli sonbaharında
Yıllardır kardeşlik üstüne şiir söyleyerek
Ve hâlâ dünya barışını özleyerek
Tokay şarabı içmekteyiz
Tarihin paslı kadehinden zamanı içer gibi..."⁵¹⁴*

Özdenoğlu'na göre, barışın sağlanabilmesi insanın içindeki sevgiye bağlıdır. İnsanın içindeki sevgiyi her derde deva olarak görmekle birlikte en güzel barış ortamının bu yol ile sağlanabileceğini düşünür. Dolayısı ile *Dayan Çekoslovakya* insanlığı barışa götüren, barışı anlatan şiirdir denilebilir:

*"Dayanın Moravya'nın yiğit çocukları!
Bir Sakarya yaratın Prag önlerinde
Dayan biraz daha delikanlım benim
Edremit Körfezi'nden uçup geleyim
Susturmak için silahları
Ben öleyim!*

Vençeslasalanında çarpıyor kalplerimiz

⁵¹³ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 40.

⁵¹⁴ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 15.

*Ölün de pes demeyin
Bu son meydan savaşıdır bağımsızlığın
Gerilemeyin!”⁵¹⁵*

mısralarıyla, barışı her şeyden üstün gördüğünü anlatır ve asla pes etmemek gerektiğini söyler. *Güzel Bir Dünya İçin* şiiri de barışın evrensel boyutunu gösterir ve barışın güzel bir dünya için gerekli olduğuna vurgu yapar:

*“Kuşatsın istiyorum kenetlenmiş ellerimiz
Ekvatör üstünden bütün dünyamızı
Yetsin bunca çile, kan ve gözyaşı
Hükmeden yalnızca barış olsun
Başlasın senfonisi tüm insanlığın
Görüyorum öpüşmek istediğini bayrakların...”⁵¹⁶*

Roma'ya 2 şiirinde de barışı yudum yudum içmeye gelen gençlerden söz eder ve yeni bir dünya kuracak olan gençlere seslenir:

*“PiazzadellaRepubblica'daki o yüz dallı çeşmeden
Barışı yudum yudum içmeye gelen
Yepyeni bir dünyayı kuracak bu gençlerden
Sor ve de ki: İşiniz ne Roma'da?*

*Zafer arabalarına atılan çiçeklerden
Barışa, insanlığa açılan kapı
Genç kuşakların yeni bir tarih yarattığı
Ey Roma!”⁵¹⁷*

Ölmeden Önce şiiriyle de barışın ölümsüz olmasını diler. Yarışların son bulduğu ve kanların akmadığı, mutluluğun hâkim olacağı bir dünya tasarlar:

*“Ne zaman ölümsüz barış?
Yetsin bu kanlı yarış!*

⁵¹⁵ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 25.

⁵¹⁶ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 65.

⁵¹⁷ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 104.

*El ele tutuşsun bayraklar
Dosta, düşmana selam
Budur son dileğim
Ölmeden önce... ”⁵¹⁸*

Özdenoğlu hayatı boyunca savaşın karşısında barışın yanında olur. Barışı ister, ölmeden önceki son dileği de barışın ölümsüzlüğüdür.

3.3.11. Kadın

Şinasi Özdenoğlu'nun şiirlerinde birçok kadın çıkar karşımıza. Ona çocuk denecek yaşta ilk şiiri yazdıran da bir kadındır. *Sör Aleksandra* şiirinde delikanlılık çağında Burgazada'da karşılaştığı Aleksandra'yı anlatır:

*“İstanbul'a gelmişim, bir utangaç delikanlı
Ergenlik günlerimin o sıcak temmuzunda
Karşıma çıkmaz olaydı Sör Aleksandra
Mavilerle süslü Burgaz Adası'nda..*

*Siyah çorabının altında kar gibi beyaz
Bir şeyler var, beni çıldırtan o koku
Günlük mü desem, manastır mı kokuyordu? ”⁵¹⁹*

dizelerinde, bu kadınla ilk karşılaştığı an neler hissettiğini anlatır ve günah işlemekten korkar:

*“Günah işleyebilirim, bir şeyler oku
Kutsal kitaplardan oku bir nefes
Siniteparvulusvenire ad me
Veneruntreges.. ”⁵²⁰*

⁵¹⁸ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 113.

⁵¹⁹ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 91.

⁵²⁰ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 91.

mısralarında kutsal kitaplardan bir şeyler okumasını ister ve Latince ‘‘Çocukların bana gelsin’’ der ve kadının hukuk çalıştığını da hatırlatır:

*‘‘Rahibeyle açılmıştı kısmeti
Oturup hukuk çalışıyordu geceler boyunca
Saçılıyordu beyaz örtüler defineler
Kolalı giysilerden soyununca.*

*İsa çeviriyordu başını çarmıhta
Ondan sonra her şey karanlıkta..’’⁵²¹*

Gece İçinde Beklenen şiirinde, bir kadına duyduğu özlemi şöyle anlatır:

*‘‘Bu gece her şeyimi şeytana satıp bir an
Yıldızların altında bir kadın özlüyorum,
Şiirimden anlıyan, derdime ortak olan
Belki hiç gelmeyecek bir kadın gözlüyorum.
Kimsesiz insanların derdiyle dolup, taşan
Kalbimden geçenleri bana okuyan kadın,
Büyük şeylere değil, küçük şeylere hayran
Eli avuçlarımda, sesi kalbime yakın.’’⁵²²*

Özdenoğlu’nun bahsettiği kadın kimdir bilinmez, hayali olarak kafasında canlandırmıştır. Gelip gelmeyeceği belli değildir. Âdeta istediği kadını hayalinde kendi yaratmış olur. Özdenoğlu, şiirinden anlayan, derdine ortak olan bir kadın ister. Duymadığı şeylerden bahseden, kır yolunda gezdiren, ruhunu yelken gibi dolduran ve ondan çocuklarının olmasını istediği bir kadın çizer:

*‘‘Bu şehirden çok öte, ıssız bir kır yolunda
Yıldızların, sükûnun musikisiyle yorgun;
Beni bir masal gibi sürüklesin kolunda
Duymadığım şeylerden bahsetsin uzun uzun.*

⁵²¹ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 92.

⁵²² Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 35.

*Neyim olursa olsun, sevgilim veya karım
Ruhumu yelken gibi doldursun, uçursun da
En güzel ilhamından doğacak çocuklarım
Başıma toplansınlar bir sabah uykusunda.*⁵²³

Geceye Selâm şiirinde de aldatan kadınlara belâ gözüyle bakar ve yalan söyleyen kadınları sevmediğinden bahseder. Aynı zamanda da sadakat anlayışından yoksun olan kadınlardan hiç haz etmez:

*“Bizi tek sözle aldatan
Dudağında yaralı güller satan
Bütün kadınlar belâlıdır;
Sarhoşların güzel olduğu saat
Bütün kadehler karasevdalıdır.”*⁵²⁴

Bir Kadın şiirinde bir zamanlar Ankara’da sevdiği kadından bahseder ve onu kıskandığını, memleketini sevdiğini, kalbinin onun olduğunu şöyle dile getirir:

*“Bir zamandı... Ankara’da sevdim o kadını
Kıskandım gözlerini, kıskandım etini
Kokladım doğduğu toprağı
Sevdim memleketini...
(...)
Bunca kadın arasında emsalsiz kadındı
Kalbi benimdi o kadının
Eti başkasınındı...”*⁵²⁵

Kadınlar Üstüne şiiri, kadınlar üzerine yazılan âdeta bir dert yanıştır. Özdenoğlu bu şiirinde kadınları annesine şikâyet eder, hâl ve hareketlerinden ötürü tüm kadınları aynı görür:

*“Kadınlar bu gece tuttu beni
Alkol misali sert kadınlar*

⁵²³ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 35.

⁵²⁴ Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 48.

⁵²⁵ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 15.

Özgürlük gibi yoluna can adanır
 Özgürlük misali başıma dert kadınlar...
 Hoy anacığım bu kadınlar
 Köylüsü, şehirlisi, hepsi bir
 Dudaklarında ya karanfil, ya zehir
 Ya alnımızın karayazısı
 Ya da ömür boyu şiir
 Köylüsü, şehirlisi, hepsi bir...⁵²⁶

Aynı şiirin son dördlüğünde kadının vazgeçilmez ve paylaşılmaz olmasını ve erkeği gözünden anlamasını kısacası bir kadının nasıl olması gerektiğine vurgu yapar:

“Ben severim hoyrat kadını
 Erkeği gözünden anlayanı
 Özgürlük gibi vazgeçilmeyeni
 Özgürlük gibi paylaşılmayanı...⁵²⁷

Yıllanmış Şarap şiirinde, hayatında birçok kadın tanıdığını ifade ederken aynı zamanda onun için sadece birinin önemli olduğunu ve şiirleri gibi yakın bulduğu bir kadından bahseder. Şiirlerinde onu anlattığını ve eski bir şaraba benzettiğini dile getirir:

“Çok kadın tanıdım, -herkes gibi-
 Tezgâhtan her türlüğü geçti
 Ama bir teki önemliydi
 Anlamak istemediği için beni
 Bana şiirlerimden de yakındı
 Küstahtı ama, kadındı.⁵²⁸

Başlamadan Biten Hikâye şiirinde de, güzel bulduğu bir kadının tam kendine göre olduğunu anlatırken bir yandan bırakıp gitmesinden de yakınır:

“O duruşun neydi, o duruşun
 Güzelliğinle mağrur, alımlı

⁵²⁶ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaşım*, s. 56.

⁵²⁷ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaşım*, s. 56.

⁵²⁸ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 89.

*Kral sofralarına boş verip
Fakir soframa buyuruşun
Koynuma ve kollarıma
Bir hasat gibi kuruluşun
Tam istediğim kadındın, kadınım
İstediğim.
(...)
Başkasının kollarında bile
Saracağın erkek benim!”⁵²⁹*

Yasaklar Cehennemi’ndeki *Kim* şiirinin ilk dizelerine hayatının anlamını taşıyan bir kadından bahseder fakat kim olduğuna dair bir bilgiden bahsetmez, bir belirsizlik içerisindedir:

*“Sendin tüm anlamı yaşamın
Şarkılarla söyledin sevdiğini
Acımasız karanlığında akşamın
Şimdi kim ayutacak beni?”⁵³⁰*

Aynı şiirde bahsettiği kadının annesi olma ihtimali yüksektir çünkü annesini anlattığı şiirler böylesine özlem doludur:

*“Çileler uzun mu uzun
Sonu geldi mi yolumuzun?
Yatırıp dizlerine ninnilerle
Şimdi kim uyutacak beni?”⁵³¹*

Aşkın Okyanusunda şiiri ile de sevdiği kadının portresini çizerek, kendisinde yaşattığı mucizeleri anlatır ve kimseye benzemediğini onun âdeta şaire hayat verdiğini dile getirir:

*“Kimdir o donmuş kanı çekip
damarlarımdan*

⁵²⁹ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 94.

⁵³⁰ Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 47.

⁵³¹ Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 47.

*Kimdir bu taze kanı veren damarlarıma?
Kimdir bu çılgınlığı armağan eden bana?*

*Sensin, hiçbir dişiye benzemeyen o kadın
Soluğu, öpüşüyle, sokuluşuyla apayrı
Hiçbir bestenin veremediği coşku
Hiçbir plakta çalınmamış o şarkı... ”⁵³²*

Özdenoğlu, bu şiirinde anlattığı kadını çok sevmiştir denilebilir. *Artık başka dünyalar haramdır bana* diyerek ona olan bağlılığını da belirtir.

3.3.12. Gözlemler-Günlük Hayat

Şinasi Özdenoğlu şiirlerinde hem kendi yaşadığı toplumu hem de dünyada yaşanan durum ve olayları yansıtmıştır. Toplum için önemsenmeyen konular Özdenoğlu için öneme sahiptir. *Teselli*'deki *Şehit Anası* şiirinde bir şehit anasının portresini çizer:

*“Alnı sürülmüş toprak gibi evlek evlek
Başı kartal yuvası, nabızı volkan, gözü pek;
Şehit kocasının hıncıyla besleyerek
Sakarya'ya üç oğul yollamıştır bu ana... ”⁵³³*

Osman'ı Vurdular şiiri de, toplumumuzda yaşanan yol kesme, adam öldürme gibi suçların ve Osman gibi delikanlıların öldürülmesi olaylarının çokça yaşanmasından şikâyet eder ve çarpıklıkları yansıtır:

*“Terhis olup köye muhtar olacak dediler
Kıskandılar onu, çekemediler..
Kancıkça kesip yolunu harman dönüşünde
İki el kurşun sıktılar bağrına
Ve.. Bir çınar gibi devrildi toprağa.. ”⁵³⁴*

⁵³² Özdenoğlu, *Yasaklar Cehennemi*, s. 67.

⁵³³ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 30.

⁵³⁴ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 34.

Şoför Türküsü ile âdeta toplumdaki bütün şoförlerin iç sesi olur, bahtsızlıklarını ve hangi zorluklarla baş ettiklerini dile getirir:

*“Şöförüz, nazımız geçmez ellere
Şöhretimiz destan oldu dillere;
Bahtımızı serdik tozlu yollara*

*Bizi kucağında büyütem yollar
Emzirip, dizinde uyutan yollar..*

*Karlı dağlar bize vurgunmuş meğer
Çaylar geçit verir, dağlar baş eğer
Kader bu, bir gün de dönmezsek eğer*

*Yas tutup, karalar bağlamayın siz
Yollar, derkli yollar, ağlamayın siz..”⁵³⁵*

Özdenoğlu'nun *Dertyanı*⁵³⁶ şiiri de âdeta destan niteliği taşır. Şair, bu şiirinde 1940'lı yıllardaki toplumun yaşantısını, mücadelesini ortaya koyar. Bir toprak adamının, uçarı bir gencin, bir çiftçinin, bir ölüm mahkûmunun ağzından yaşanan olumsuzluklar, cinayetler ve cahillikler yansıtılır.

Özgürlük Tek Sevgilim'deki *Tarih Unutmaz* şiiriyle de toplumun farklı yönlerini eğilir ve trajik durumu şöyle anlatır:

*“Hep düşmanlıklar mı ekilir topraklara?
Hep kana susayanlar mı keser yolumuzu?
Dostluklar da vardı bir zamanlar
Unutulur mu?”⁵³⁷*

mısralarıyla toplumun değişme sürecini ve bu değişimin de olumsuz yönde olduğuna dikkat çekmektedir.

⁵³⁵ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 37.

⁵³⁶ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 41-48.

⁵³⁷ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 40.

Özdenoğlu toplumda huzur ve barış yanlısıdır. Toplumsal yaşamda olduğu gibi uluslararası ortamda da huzursuzluğun, haksızlıkların olmamasını ister. Susan ve boyun eğen her topluma karşı çıkar ve hayatı boyunca mücadelesini sürdürür.

3.3.13. Yalnızlık

Şinasi Özdenoğlu'nun şiirlerinde yalnızlık, kendinden kaçış değil; olumsuz, çirkinleşen toplumdan, kişiliği bozuk insanlardan kaçıştır. *Teselli* şiirinde sevgilisine sorular sorarak neden yalnız olduğunu öğrenmeye çalışır:

*“Ve sen
Neden terk edilmiş çocuklar gibi mahzunsun?
Sılaya giden yollar mı tutuk?
Mektup mu getirmedir posta?
Bir garip derde mi düştün yoksa?”⁵³⁸*

Şair, sevgilisinin bu durumdan kurtulması için yanına gelmesini ister:

*“Sevgilim
Bana sokul, gözlerime bak
Neden benzin uçuk?
Kirpiğın ıslak?”⁵³⁹*

Geceyarısında İtiraf şiirinde de tüm karamsarlıkları üzerinde toplar. Çivilenmiş mahkûmlar, yol vermeyen uçurumlar ve daha fazlasını içinde yaşar. Yalnızlığının büyüklüğünü okyanuslara benzeterek Yunus Emre'nin ve Ömer Hayyam'ın iç çekişlerinin de kendinde olduğunu söyler:

*“Bende yaşar çıldırılmış tanrıların öfkesi
Bendedir bahtsızların kara bahtlı ülkesi..
Bitmeyen yalnızlığı bende okyanusların*

⁵³⁸ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 2.

⁵³⁹ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 2.

Bendedir iç çekişi Hayyam 'ın Yunus'ların..”⁵⁴⁰

Budapeşte 'de Bir Gece şiirinde ters düştüğü bütün insanlardan kendisini soyutlar, kafa yapısı olarak insanlara anlam veremez ve kendi iç dünyasına çekilir:

*“Aktörlerin en düzenbazlarını sırtında taşıyanlarla
Ve tüm şartlanmış, çağdışı kafalarla
Meclis'lerde ve meydanlarda ters düşerek
Çekilmişiz kendi gönül yalnızlığımıza
Diyojen gibi fenerle dost arayarak*

Ankara bulvarlarında...”⁵⁴¹

Türkiye Acısı şiirinde sadece kendi yalnızlığını değil, kendi vatanlarında acı çeken, kıymetleri bilinmeyen insanların yalnızlığını da önemser:

*“Nasibimmiş benim Yirminci Yüzyıl'ın şairi olmak
İnsanlarla işim benim
İnsanlarla savaşımdır...*

*Suluk alışlarını
Tükenip kavgalarda
Yalnız kalışlarını...
Sonsuz olan her şeyi
Hatta ölümü bile
Yaşatmak şiirimde
Nasibimmiş benim...”⁵⁴²*

Sevdim-Savaştım'daki *Yalnızlık Sonatı* şiirinde kimliği gizli olan bir kadından yardım bekler, yalnızlığına ve dertlerine ortak olmasını hatta kendine eş olmasını istediğini itiraf eder:

“Senin kollarında

⁵⁴⁰ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 23.

⁵⁴¹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 17.

⁵⁴² Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 72.

*İçimi döküebilmek
Yeterdi bana...*

*Ne kadar yalnızım
Ne kadar da dertli
Gecelerle birlikte
Eş olmalıydın
Yalnızlığım... ”⁵⁴³*

mısralarında da görüldüğü üzere şair, yalnızlığını sevgilinin kollarında gidermek ister ve ondan medet umar.

Yalnızlık Şiiri’nde kalabalık içinde, meydanlar ortasında yalnız olduğunu, terk edildiğini ifade eder. Aynı zamanda yalnızlığını, yolcusu ölen sokaklara, şarkısı biten çeşmelere benzetir:

*“Kanlı meydanlar ortasında yalnızım
Kavgalar ortasında terk edilmiş*

*Sokaklar içinde
Yolcusu ölmüş
Sokaklar kadar
Yalnızım...*

*Çeşmeler içinde
Şarkısı bitmiş
Çeşmeler kadar
Yalnızım... ”⁵⁴⁴*

Şair, aynı şiirde unutulduğunu da söyleyerek annesine seslenir ve açık denizler ortasında yalnız kaldığını itiraf eder:

⁵⁴³ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 10.

⁵⁴⁴ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 29.

*“Yetim çocuklar gibi unutulmuşum
Vagonlarda
Gençliği sadaka vermişim
İstasyonlarda
Gönlüm, mevsimler peşinde hovarda
Bir at sırtında, ovalarda...”*

*Anacığım, ah anacığım
İsli lambalar gibi
Yaslı gözlerin
Yalnızım ortasında açık denizlerin
Yalnızım ortasında uçuk benizlerin...”⁵⁴⁵*

Özdenoğlu, yalnızlıktan kurtulmak için kadınlardan medet umar ve bu yalnızlığın ne zaman biteceğini sorgular:

*“Bütün kadınlar ortasında yalnızım
Acap hangi dilber beni seçecek?
Yalnızım bomboş yuvalar kadar
Yuvalar içinde
Kuşunu uçurmuş
Yuvalar kadar
Yalnızım...”*

*Ovalar içinde
Suyunu içirmiş
Ovalar kadar
Yalnızım...”⁵⁴⁶*

⁵⁴⁵ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaşım*, s. 29-30.

⁵⁴⁶ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaşım*, s. 30.

Aç Yelkeni Ey Kalbim şiirinde yalnızlıktan kurtuluş yollarını arar. Bu yolları fazla düşünmemek ve sevgiliye güvenmemek olduğunu belirtir ve yeni bir hayata yelken açmanın zamanı geldiğini ifade eder:

*“Düşünme kara kara
Bel bağlama o yâra
Yeni bir rüzgâr ara
Aç yelkeni ey kalbim
Yepyeni ufuklara ...
(...)
Bir ömür değer mi ki?
Pişman oldum der mi ki?
Bir başkası var belki
Aç yelkeni ey kalbim
Yepyeni ufuklara ...”⁵⁴⁷*

Yalnızlıktan kurtuluş yollarını sevgiliye bel bağlamamasında arar ve yeni ufuklara yelken açar. *Batık Kent*⁵⁴⁸ şiirinde de şaire sevgilisinin yokluğu büyük acı verir ve yalnız hissettirir. *Yalnızlık* şiirinde de yalnızlığını dile getirir aynı zamanda da bu durumda olduğunu unutmak ister:

*“Yalnızım öylesine
Ölesiye
Öldüresiye
Gel, kurtar beni
Ameliyat masasında
Alkollü, tertemiz ellerinle.

Yalnızım
Gidip bir çay boyunda*

⁵⁴⁷ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaşım*, s. 42.

⁵⁴⁸ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaşım*, s. 44.

*Çakıl taşlarını okşuyorum
Belediye parkında
Çiçekleri..*⁵⁴⁹

Şair, ameliyat masasında kurtarılmayı bekler ve bir yandan dışarıda olduğu zaman zarfında da yalnızlığından bahseder. Yalnızlığını, terk edilmiş Türkiye'ye benzetir:

*“Yalnızım öylesine
Yalnızlığım da ötesinde
Terk edilmiş Türkiye gibi
Gel, kurtar beni
Ellerinle..*⁵⁵⁰

Yalnızlıklarla Münih şiirinde yalnızlığın en güçlü şiirini kendi mısralarında bulunabileceğini, yalnız olanın sadece kendisinin ve kendi yalnızlığı olduğuna vurgu yapar:

*“Yalnız olan yalnız benim
Yapayalnız türkülerim
Yapayalnızda da yalnız
Yalnız ve yapayalnız..*⁵⁵¹

3.3.14. Yabancı Ülkeler ve Kentler

Şinasi Özdenoğlu hayatı boyunca birçok ülkeyi görmüştür. Gördüğü bu ülkeleri şiirinde anlatmayı ihmal etmez. Özdenoğlu, gördüğü ülkeler gibi, başka ülkeler için de şiirler yazar. Görülüyor ki bu tavrı şiirlerinin evrensel boyutunu açıkça belli eder.

Özdenoğlu için Ankara çok şey ifade eder ve akla gelen ilk şehirdir. Memuriyet hayatı boyunca Ankara'da görev yapmak için çalışsa da girişimleri sonuçsuz kalır. Ankara'da kaldığı günler onun için en güzel günlerdir. Ankara üstüne yazdıkları geniş

⁵⁴⁹ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 78.

⁵⁵⁰ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 78.

⁵⁵¹ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 76-77.

boyuttur. Ankara'yı yaşantılarıyla ve anılarıyla şiirleştirir. Ankara ile birlikte İstanbul'un da şairin hayatında büyük bir yeri vardır.

İstanbul şiirleri; İstanbul'a duyulan özlemi, aşkı ve doğa güzelliklerini barındırır. İstanbul'da ilk görev yaptığı yer Burgazada, şiirlerini besler ve şiir algısı adada tanıştığı şair ve yazarlarla gelişir. *İstanbul Üstüne* adlı şiirinde İstanbul'un âdeta portresi çizilir:

*“Ekmek kavgasından sonra on ikisinde saatlerin
Bir başka İstanbul doğuyor, kadehlerde terk edilmiş*

*Bir eski yosma gibi türkülerle bestelenmiş
Beyoğlu meyhanelerinde
Ve boğaz vapurlarında
Söylenmiş...*

*Övgülerle, türkülerle edâlı
Hasretlerin en bilenmişî kadar
Dayanılmaz
Canevimizden vuran şiir gibi belâlı
Seninle de, sensiz de yaşanmaz
İstanbul!”⁵⁵²*

mısralarında İstanbul'u bir yandan dayanılmaz ve belâlı olmasından dolayı eleştirir bir yandan da onsuz olmadığını da belirtir.

Ben Bir Köyde Gözlerim İstanbul'da şiirinde İstanbul'a olan özlemini şöyle dile getirir:

*“Ekspres gibi geçiyor güzel günler
Üstümüzden
Tutup kaçırdığımız bir şarkı gibi
O şehir geçiyor yangın gibi
Geçiyor gönlümüzden...*

⁵⁵² Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 47.

*Basacak mıyız o şehrin kaldırımına yeniden?
 Bir dost görüp öpüşmek arzusuyla dolu
 Caddelerin denizine dalmanın sarhoşluğu
 Vitrinler bir parıltı verecek mi gözlerinden?
 Bulacak mıyız Beyoğlu'nda o eski coşkunluğu?"*

Şair İstanbul'da geçirdiği güzel günleri özler ve o günlerin yine yaşanıp yaşanmayacağını merak eder. İstanbul'un gürültüsünden, yağmurlu gününden, sinemalarından bahseder:

*"Bulutlar gibi kalender, sâkin
 Dalacak mıyız o şehrin gürültüsüne?
 Yağacak mıyız kütür kütür
 Apartmanlar üstüne?
 Fakir dostlarla el ele, şen kadınlarla kolkola
 Bir yağmur sonrası saçımız elektrikle dolu
 Işığımızda bitmeyen şarkısıyla Anadolu
 Sinemalar mahşer, insanlar mutlu, kadınlar mis kokulu
 Bir tramvay sahanlığından yıldızlara doğru
 Salacak mıyız en deli kahkahayı?"⁵⁵³*

İstanbul'dan uzakta kalanın haykırışlarını şu mısralarda hissettirir:

*"Alacak mıyız koynumuza en yosma şarkıyı?
 Salacak mıyız gökyüzüne en deli kahkahayı?"⁵⁵⁴*

Şair, *İstanbul'da Yalnızlık Üstüne* adlı şiirinde İstanbul'da yalnız kaldığı günleri anlatır. İstanbul'da yalnız kalmayı, düşman olmaya benzetir.

*"Yapayalnız
 İstanbul'da..
 Her seferinde böyle*

⁵⁵³ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 57-58.

⁵⁵⁴ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 58.

Ve düşmansın İstanbul'a.

*Kadınlar hep başkalarının
Şarkılar hasretlik üstüne
İstanbul'da İstanbul'dan uzak
İstanbul her seferinde başkalarının..
Ve susuz rakı gibi apacı
Kaldırımlarda..*

Ve sen, sözümona İstanbul'dasın..”⁵⁵⁵

Özdenoğlu, Ankara, İstanbul gibi Paris'i de şiirlerine dahil eder. *Paris Dediğimiz* şiirinde hem Paris'in doya doya yaşanması gerektiğini hem de Türkiye'ye duyduğu özleminden bahseder:

*“Bütün dünyaların buluştuğu Paris'te
Bir Türkiye var, acılarla dolu
Gönüllerimizde getirdiğimiz
Atamadığımız
Unutamadığımız.*

*Bütün insanların seviştiği Paris'te
Aşkın da çok üstünde
Özgürlükten de belâlı
Bir memleket var
Bir de hasretimiz.*

*Sen sevmesen de sevecek birisi
Yaşamasan da yaşayacak başkaları
Yaşa, yaşayabildiğin kadar Paris'i!”⁵⁵⁶*

⁵⁵⁵ Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, s. 81.

⁵⁵⁶ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 53

mısralarında Türkiye'yi gittiği her yerde özlediğini, gönlünden atamadığını ifade eder ve tüm şehirlerden üstün görür. *Türkiye Özlemi*⁵⁵⁷ şiirinde Paris'te yaşadığı sürede yalnızlığını ve ülkesinde duyduğu özlemi anlatır.

*Londra'da Yalnızlık Saatleri*⁵⁵⁸ şiirinde oradaki yalnızlığını dile getirir ve Türkiye'yi hayal eder. *Ve Sen Ey Roma*⁵⁵⁹ şiirinde Roma'nın çeşmelerinden ve bahçelerinden bahseder. *Roma Böyle Güzelken*⁵⁶⁰ şiirinde şair, Roma'nın güzelliklerinden bahseder ve ölmek istemez. *İtalya'da Bir Çift Göz* şiirinde de güzel bir kadından bahsederken, ilham verici özelliğine de değinir:

“Bir kadın duruyor Navona Meydanı'nda

Aklından neler geçiyor?

Bir kadın ki, güzel varsa dünyada

Onu göstermek yeter!

Unutmuşum kadını

Dalmışım gözlerine

Ressam olmuş çiziyorum, yalnızca bir çift gözü

Ak kağıtlar üstüne..

Roma'da bakarken şiirdir kadın

Öperken beste

Soyunup dökünürken Rönesans'ı seyreder gibisiniz

Âhesteâheste..”⁵⁶¹

3.3.15 Anılar- Özdenoğlu'nun Kendisi

Şinasi Özdenoğlu eserlerinde kendisinden ve yaşadığı anılardan söz eder. Her şair gibi, hayatı; onun şiirini besler ve zenginleştirir. Özdenoğlu, yoğun ve renkli bir yaşam içinde, önemli olaylara şahit olur. Farklı coğrafyalar gezer ve denilebilir ki çokça anı

⁵⁵⁷ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 51-52.

⁵⁵⁸ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 57.

⁵⁵⁹ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 99.

⁵⁶⁰ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 100-101.

⁵⁶¹ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 103.

biriktirir. *Yelken* şiirinde çocukluk günlerine duyduğu özlemi anlatır ve doğduğu şehri anımsar:

*“Ah çocukluk günlerim, vakitsiz sönen lâmbam
Beyaz minaresiyle ufka dalan kasabam
Midye kabuklarından yaptığım küçük saray
Söğüt dalından kesip, engine sürdüğüm tay
Deniz feneri gibi ağladığım geceler.”*⁵⁶²

Yıllar Sonra Evimde adlı şiirde anılarını bir araya getirir. Doğduğu evi, kapıyı, merdiveni, oynadığı oyuncakları anımsar ve eskiye döner:

*“Yıllar sonra evimde
Bu eşik, bu merdiven
Anılar tümen tümen
Birikmiş canevimde
Gençlik uçmuş ne fayda
Dostluk yok aynalarda...
İşte yıllar öncesi
Oynadığım oyuncak
İşte ben yine çocuk...”*⁵⁶³

Özdenoğlu neredeyse kırk yıl öncesine gider ve *Sürme Arabacı* 'yı yazanın kendisi olup olmadığını, güzel sevgililere şiir yazanın kendisi olup olmadığını düşünür ve sorgular, geçmişi bir tasla yudumlar:

*“Sürme Arabacı 'yı yazan
O genç ozan ben miyim?
Elma bahçelerinden
Güzel sevgililere
Şiir yazan ben miyim?”*

⁵⁶² Özdenoğlu, *Anaforda Dönen Adam*, s. 15.

⁵⁶³ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 33.

*Yıllar sonra evimde
Baş başa anılarla
Geçmiş yudum yudum
İçerek eski tasta
Çocukluk yastığıma
Baş koyarak uyumak... ”⁵⁶⁴*

Özdenoğlu kalabalıklardan sıkılır ve bir kaçış yolu olarak eskiye, anılarına dönmek ve orada yaşamak ister:

*“Yıllar sonra evimde
İnsanlardan çok uzak
Şehirlerden çok öte
Bir başka insan olmak..
Geçmişe yelken açıp
Şu birkaç günlük ömrü
Anılarla yaşamak
Yıllar sonra evimde
Anılarda kaybolmak... ”⁵⁶⁵*

*Nisan Selleri*⁵⁶⁶ şiirinde gençlik çağına dönerek yaşadığı sevgileri anımsar. *Unutkan* şiirinde eski sevdaların, hatıraların onu bırakıp gittiğini söyler. Aynı zamanda hatıraları unutsa bile hatayı kendinde görmez, geçip giden zamanı sorumlu tutar:

*“Af dilemeliyim eski sevgililerden
Günah bende değil, zamandır unutturan
Her aşkla başlayan bir yeni roman
Hepsi de akılda kalır mı ki? ”⁵⁶⁷*

Rastlantı şiirinde şair on dokuz yaşına geri döner. Çünkü otobüste rastladığı sevgilisi ona gençlik yıllarını anımsatır. Fakat şair, bu durumdan rahatsızlık duyar.

⁵⁶⁴ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 34.

⁵⁶⁵ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 35.

⁵⁶⁶ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 34.

⁵⁶⁷ Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 53.

Gençliğinin ve geçtiği sokakların onu hatırlamadığını ve onun halinden anlamadığını ifade ederek serzenişte bulunur:

“*Otobüste rastlıyorum ilk gözağrımaya
Başlıyor anıların en hızlı dönemi
‘Merhaba’ diyorum on dokuz yaşımaya..*”⁵⁶⁸

Şinasi Özdenoğlu birçok şiirinde kendi kişiliğini de ortaya koyar. Düşüncelerini açıklamaktan çekinmez ve kalabalıklar içinde yalnız yaşayıp yalnız mücadele etmeyi tercih eder. Özdenoğlu’nun bu tavrını ilk kitabı *Teselli*’de görmek mümkündür. *Geceyarısında İtiraf*⁵⁶⁹ şiirinde toplum içinde yalnız olduğunu belirtir. *Anama Mektuplar*’da insanları ve kahırlarını çekemez olduğunu, avuntuyu annesinin dizinde bulduğunu söyler:

“*Çekemez oldum insanların kahrını
Artık vedâ ettim bahara, aşka
Sana geliyorum, kucağını aç
Derdimi kim çeker senden başka?*”⁵⁷⁰

*Dayan Çekoslovakya*⁵⁷¹ şiirinde kimliğini ve kişiliğini belirgin olarak açıklamıştır. Aynı zamanda halkının yanında olduğunu ve kendisini barış güvercinine benzetererek her yerde bulunabileceğini belirtmiştir. *Selam Evrensele*⁵⁷² şiirinde de haksızlığın karşısında duracağını söyleyerek kişiliği ve karakteri hakkında okurunu bilgilendirir:

*Ellerimi Sana Getiriyorum*⁵⁷³ şiirinde alınının bayrak gibi hür yaşamak için dalgalandığını, kalbinin bağımsızlıkla yeşerdiğini belirtir. Özdenoğlu bu şiirinde, ellerinin işlevinin kavgalarda bulunup maskeli suratlara tokat attığını, memleketinin toprağında çalıştığını anlatır.

⁵⁶⁸ Özdenoğlu, *Şairler Böyle Sever*, s. 90.

⁵⁶⁹ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 23.

⁵⁷⁰ Özdenoğlu, *Teselli*, s. 3.

⁵⁷¹ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 24.

⁵⁷² Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 91.

⁵⁷³ Özdenoğlu, *Özgürlük Tek Sevgilim*, s. 111-112.

Seni Hatırlıyorum da erkeklik gururundan bahseder:

*“Neydi o? Bilmiyorum
Aşk kadar saltanatlı
Ölümden de kuvvetli
Erkeklik gururum...”⁵⁷⁴*

mısralarından hareketle denilebilir ki Özdenoğlu, kendinde sevmediği bir özelliği de şiirine konu olarak alır. *Yaşadım* şiiri gerçek yaşam anlayışının göstergesi niteliğindedir:

*“Tırmandım göklere çıkar gibi
Tırmandım yasaklara
gülerek cümle insanlara
Bütün pişmanlıklara inat
Haksızlığa direndikçe
Yaşadım...”⁵⁷⁵*

Ölmeyeceğim şiirinde susan bir toplumda, suskunlara inat yaşadığını ve savaştığını açıklar ve kolay kolay ölmeyeceğini de belirtir:

*“Bir savaş alanında
Ordular karşısında
Yapayalnız...”*

*Susan bir toplumda
Suskunlara inat
Tek kişi...*

*Ve kurduğunuz sehpa önünde
Haksız çoğunluğunuzun
Ölmeyeceğim!”⁵⁷⁶*

⁵⁷⁴ Şinasi Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 28.

⁵⁷⁵ Şinasi Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 61.

⁵⁷⁶ Şinasi Özdenoğlu, *Sevdim-Savaştım*, s. 63.

Özdenoğlu kendi savaşımında verdiği mücadelelerde yalnızdır. Pes etmek istemez çünkü kötü niyetli ve bencil insanları mutlu etmek istemez. Savaşlara ve oyunlara son verilmesi gerektiğini savunur. *Ellerimi Sana Getiriyorum*⁵⁷⁷ şiirinde kalbinin bağımsızlığın suyuyla yeşerdiğini ve yanardağlar gibi yanıp tutuştuğunu, haksızlıklara karşı mücadele içinde olduğunu belirtir. Özdenoğlu toplumu oluşturan bireylerin mutluluğu için çalışır ve bunun için mücadele verir. İlk şiirlerinden itibaren kendisini ve anılarını şiirlerine yerleştirir ve geniş ölçüde işler.

SONUÇ

şinasi Özdenođlu, son dönem Türk şiirinin gerek şiirleri ile gerekse edebiyat üzerine dūřünsel katkılarıyla öne çıkan şairlerindedir. şiirleri, incelemeleri ve denemeleriyle Türk şiir dünyasında adından söz ettirmeyi başarmıştır.

İlk şiirini çocuk denecek yaşta yayımlatan şair, şiir yazmaya oldukça genç yaşta başlar. 21 yaşında ilk şiir kitabı *Teselli*'yi yayımlatan Özdenoğlu, şiir kitaplarını aralıklarla yayımlatır. İlk şiir kitabında halk şiirine ait biçimsel özelliklerin görüldüğu Özdenoğlu'nun şiirleri, genel olarak toplumsal ve bireysel bir çizginin ürünüdür. Yayımlanan on dört şiir kitabı vardır.

şinasi Özdenoğlu şiir dilindeki açıklık ve sadelik ile kendi sesini yakalayabilmiş bir şairdir. şiirleri hemen herkesin kolaylıkla anlayabileceği açıklıktadır. Vatan sevgisi, özgürlük, gurbet, özlem şiirlerinde ele aldığı ana temalardır. İlk şiir kitabı *Teselli*'de aşk, sevgi, hasret ve ölüm temaları ağırlıklı olarak işlenir. Özdenoğlu bu kitabında daha çok bireysel duygularını ön plana çıkarır. Ölüm temasını yoğun olarak işlediği diğer kitabı da *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün* adlı eseridir. Bu kitap tümüyle ölüm üstüne yazılmış şiirlerden oluşur. 1946 yılında yayımlanan ikinci kitabı *Anaforda Dönen Adam*'da ise

⁵⁷⁷ şinasi Özdenoğlu, *şairler Böyle Sever*, s. 82.

Anadolu serüvenini anlatmaya başlar ve kavgalar, bunalımlar, yaşanan hayat mücadeleleri şiirlerine konu olarak yansır. Üçüncü kitabı olan *Vatanım Benim*'de insan ve toplum gerçeğine ayna tutar. Toplumda yaşanan aksaklıkları şiirlerine taşır. Özdenoğlu, *Özgürlük İçin Ölmek*, *Özgürlük Tek Sevgilim* adlı kitaplarında özgürlük olgusunu tüm yönleriyle ele alır. İlk kitaplarına göre sanat algısını bireysellikten evrenselliğe doğru kaydırır. *Acısıyla Yanmak Türkiye'nin*, *Memleketi Sevmek Suçu*, *Türkiye Sevdası* adlı kitaplarında da insan ve toplum sorunlarına olan gerçekçi yaklaşımı dikkat çeker. Aynı zamanda bu kitaplar Özdenoğlu'nun vatanını ve milletini ne kadar önemseydiğinin de bir göstergesidir. 1986 ve 1991 yıllarında yayımlanan *Şairler Böyle Sever* ve *Yasaklar Cehennemi* kitaplarında seveda, aşk, hasret gibi temaları işler ve toplum içinde sevginin artmasını gerektiğini savunur. Savaşın, sömürgeciliğin hâkim olduğu hayatta insanı ele alması ve her yönüyle işlemesi şiirlerindeki en belirgin yaklaşımlardandır. Anadolu'yu iyi bilen, halkın acılarının, çaresizliğinin ve sevinçlerinin izini süren Özdenoğlu, şiirleri ile âdeta gerçeklere ayna tutmaya çalışmıştır.

Özdenoğlu'nun şiiri, herhangi bir ideolojinin savunuculuğunu üstlenmez. Şiir yazdığı dönemlerde bazı şairlerin ideolojik kaygılarını şiirlerinde dile getirmelerine rağmen Özdenoğlu, böyle bir yönelimde bulunmaz. Şiirlerinde toplumsal olaylardan duyduğu rahatsızlığı dile getirir ve buna karşılık sevgi ve özgürlüğün hâkim olmasını savunur. Şiirin sadece belli bir kitleye hitap etmesinden yana değildir. Onun için şiir, her kim olursa olsun insanoğlunu iyiye, doğruya, güzele götüren bir araçtır. Günümüz şiirinin eksikliğini topluma ve tüm insanlığa uzak olmasına bağlar. Şaire göre şiir, toplumdan ayrı olmamalı, topluma ayna tutmalıdır. Gülünecek şey değil, insanların kalplerini ferahlatan ve birleştiren bir bağ olması gerektiğini savunur. Şair ise mutlu ve adaletli bir dünya için çalışmalıdır.

Son dönem şairlerinden Şinasi Özdenoğlu, gerek şiirleri gerekse düzyazıları ile Türk edebiyatında önemli bir yer edinir. Genç yaşta ünlenen ve özellikle Anadolu'nun gerçeğini yalın bir şekilde anlattığı şiirleriyle birlikte şiirin evrensel boyutunu sergileyen önemli temsilcilerdendir.

KAYNAKÇA

- Akbal, Oktay, “Bu acıyla yan yana”, *Milliyet Gazetesi*, 19.06.1974.
- Akbal, Oktay, “Ölümlerle, Ölülerle İç İçe”, *Milliyet Gazetesi*, 24 Temmuz 1993.
- Akbal, Oktay, *Servetifünun*, S.2411, Kasım 1942.
- Akengin, Yahya, *Hisar*, Temmuz 1974.
- Akkurt, Bülent, “Sımsıcak Dostluğunda Ölümün”, *Sanat Çevresi*, Ağustos 1993, S.178.
- Akkurt, Bülent, “Şinasi Özdenoğlu ve Özgürlük Üzerine”, *Sanat Çevresi*, Ocak 1993, S.171.
- Aksan, Doğan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınları, Ankara, 2006.
- Artam, Nurettin, “Genç Bir Şairin Tesellisi”, *Ulus*, 2 Ocak 1943.
- Aşar, Nihat, “Özdenoğlu ve Ulusal Bağımsızlık Destanı”, *Kemalist Ülkü*, S.333, Temmuz 1996.
- Aşar, Nihat, *Hisar*, S.121, Ocak 1974.
- Ay, Behzat, *Şinasi Özdenoğlu, Varlık*, (Ağustos 1977): 11
- Aydın, Ayhan “Şinasi Özdenoğlu Hüzünler Diyarında”, *Damar*, S.69.
- Beyatlı, Yahya Kemal, *Edebiyata Dair*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yay., 5.bs., İstanbul, 2005.
- Beyatlı, Yahya Kemal, *Mektuplar Makaleler*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yay., İstanbul, 1977.
- Bila, Hikmet, “Vatanım Benim”, *Yeni Halkçı Gazetesi*, 4 Ağustos 1973.
- Çetin, Nurullah, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara, 2014.
- Demir, Sezgin “Aydın Konuğu: Şinasi Özdenoğlu”, *İlkyaz*, S.19.
- Dilçin, Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yay., 6.bs., Ankara, 2000.
- Domaniç, K. , *İstanbul*, S.7, Mart 1944.
- Erdem, Ali Naili, “Şinasi Özdenoğlu ve Uzak Şiirler”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Haziran 1998, C: 1998/I, S:558, s. 571-573.

- Feyzioğlu, Nesrin, “Geleneksel Türk Sanat Musikisi Bestekarlığı’nda Söz-Beste İlişkisi”, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, S.14, 2005.
- Gariper, Cafer, (2006), “Türk Edebiyatında Mensur Şiir Literatürü”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.4, S.7.
- Geçer, İlhan, “Memleketi Sevmek Suçu”, *Hisar*, Ağustos 1978.
- Haşim, Ahmet, *Bütün Şiirleri*, (haz: İ. Enginün, Z. Kerman), Dergâh Yay., 4.bs., İstanbul, 1999.
- Hatipoğlu, Vecihe, *Türk Dilinde İkileme*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1981.
- İnal, Yaşar Faruk, “Şinasi Özdenoğlu’nun Şiiri Üzerine”, *Çağrı*, S.407, Ekim 1993.
- İpekten, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı- Nazım Şekilleri ve Aruz-*, Dergâh Yay., 11.bs., İstanbul, 2009.
- Kahyaoğlu, Orhan, “Şair-Şarkı Yazarı/ Şiir-Şarkı Sözü”, *Varlık*, Nisan 2006.
- Kanık, Orhan Veli, *Bütün Şiirleri*, Adam Yay., İstanbul, 1998.
- Kaplan, Mehmet, *Tevfik Fikret, Devir-Şahsiyet-Eser*, Dergâh Yay., 4.bs., İstanbul, 1995.
- Kemal, Mehmet, *Barış*, 20 Ocak 1976.
- Kısakürek, Necip Fazıl, *Çile*, Büyük Doğu Yay., İstanbul, 2003.
- Korkmaz, Zeynep, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara, 2003.
- Muzaffer Erdost’tan Aktaran, Asım Bezirci, *İkinci Yeni Olayı*, Evrensel Basım Yay., 2.bs., 1994.
- Onger, Fahir, *Servetifünun*, S.2541, 24 Şubat 1944.
- Ozansoy, Halit Fahri, *Son Posta*, 22 Aralık 1943.
- Ozansoy, Halit Fahri, *Son Posta*, 22 Ocak 1943.
- Özden, Yekta Güngör, “Günümüzün Özgürlük ve Sevgi Şairi Şinasi Özdenoğlu”, *Kemalist Ülkü*, S.197, Mart 1985.
- Özden, Yekta Güngör, *Barış*, 14 Ekim 1974.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Her Aşk Bir Titanik*, Önder Matbaacılık, Ankara, 2003.

- Özdenoğlu, Şinasi, *Anılar ve Portreler*, Cumhuriyet Kitap Kulübü, İstanbul, 2000.
- Özdenoğlu, Şinasi, “Günümüzün Şiiri Üstüne”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Ocak 2008, C: XCV, S: 673, s. 46-48.
- Özdenoğlu, Şinasi, “Şiir Ölüyor mu? (Bülent Ecevit’e)”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Ocak 1956, C: V, S: 52, s. 221-223.
- Özdenoğlu, Şinasi, “Şiirsel Düz Yazı Üstüne”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Nisan 2006, C: XCI, S: 652, s. 295-297.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Acısıyla Yanmak Türkiye’nin*, Eroğlu Yayınevi, Ankara, 1975.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Anaforda Dönen Adam*, İstanbul Üniversitesi Matbaası, İstanbul, 1946.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Edebiyatımızın Beş Ana Meselesi*, İnkılap Yayınevi, İstanbul, 1949.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Memleketi Sevmek Suçu*, Eroğlu Yayınları, Ankara, 1978.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Önce İnsan Olmak*, Akın Yay., Ankara, 1981.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Özgürlük İçin Ölmek*, Eroğlu Yay., Ankara, 1974.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Özgürlük Tek Sevgilim*, Dost Yay., Ankara, 1992.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Sevdim-Savaştım*, Evrim Sanat Yay., Ankara, 1995.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün*, Gece Yay., Ankara, 1993.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Suskunlar Ülkesi*, Dost Yayınları, Ankara, 1988.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Şairler Böyle Sever*, Grafik Stüdyo Yay., Ankara, 1986.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Teselli*, Alâeddin Kırıl Matbaası, Ankara, 1943.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Türkiye Sevdası*, T.C. Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1997.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Uzak Şiirler*, 4RENK Yay., Ankara, 1997.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Vatanım benim*, Eroğlu Yayınevi, Ankara, 1973.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Yasaklar Cehennemi*, Dost Yay., Ankara, 1991.
- Özdenoğlu, Şinasi. “Sanatta Hoşgörü ve Bir Şiir Kitabı” [N. Özdemir: Yağmur Sonrası], *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Temmuz 1955, C: IV, S: 46, s. 620-623.

Özer, Ahmet “Şinasi Özdenoğlu İle Söyleşi”, *Kıyı*, S.121.

Özer, Ahmet, Uyguner, Muzaffer, *Şinasi Özdenoğlu Yaşamı-Sanatı-Kişiliği*, T.C Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 2000.

Prof. Dr. Anna Masala, *La Letteratura Turca Moderna E Contemporanea*-Accademia Nazionale Dei Lincei, Roma 1974.

San Ajans, *Sanat Haberleri*, S. 4, Nisan 1976.

San, Özcan, *Gümüşeli*, S. 510, Aralık 1946.

Sazyek, Hakan, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Akçağ Yay., 3.bs., Ankara, 2006.

Soysal, İlhami, *7 Gün*, S.113, 4 Kasım 1974.

Şentürk, Ahmet Tufan, *Hisar*, Ağustos, 1974.

Tan, Nail, “Yitirdiklerimiz- Mustafa Şinasi Özdenoğlu”, *Türk Dili*, Şubat 2019.

Teoman, Sabahattin Tahsin, *Varlık*, S.256-257, 1-15 Mart 1944.

Teoman, Sabahattin Tahsin, *Varlık*, S.256-257, 1944.

Turanlıoğlu, Uluğ, *Damla*, S.13, Ekim 1943.

Tüzüncam, Remzi T., *Çığır*, S.140.

Tüzüncam, Remzi T., *Çığır*, S.140, Temmuz 1944.

Uşaklı, Ömer Bedrettin, *Ulus*, 23 Mart 1944.

Uyguner, Muzaffer, “Özdenoğlu’nun Şiirleri”, (*Şairler Böyle Sever*), *Kıyı* S.14, Mayıs 1987.

Uyguner, Muzaffer, “Sevip Savaşan Şinasi Özdenoğlu’nun Şiirleri”, *Cumhuriyet Kitap eki*, S.170.

Uyguner, Muzaffer, “Sevip Savaşan Şinasi Özdenoğlu’nun Şiirleri”, *Cumhuriyet Kitap eki*, S. 170, 27 Mayıs 1993.

Uyguner, Muzaffer, “Vatanım Benim”, *Varlık Yıllığı* 1974, *Varlık*, S.797, Şubat 1974.

Uyguner, Muzaffer, *Türk Dili*, S. 293, Şubat 1976.

Uyguner, Muzaffer, *Varlık*, S.197, Şubat 1974.

Uyguner, Muzaffer, *Varlık*, S.803, Ağustos 1974.

Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, *Cumhuriyet*, 1 Şubat 1976.

Yalnız, E. Mahir, *Sesimiz*, S.68, Mart 1975.

Yılmaz, M. Kemal, *Barış*, 16 Şubat 1974.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Zeynep Baysal
Doğum Yeri ve Tarihi	Üsküdar/18.09.1994
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	Arapça, İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	byslzeynep@gmail.com
Tarih	26/08/2020